

4. 17 18 19 20 21 22
28 29 30

A KÖNYVTÁROS

NY. KÖNYV. TÁR.

1954. ÁPRILIS * IV. ÉVFOLYAM * 4. SZÁM

Lipták Pál, a Békés Megyei Könyvtár vezetője átveszi a Kossuth-díjat

TARTALOM

	Oldal
Beszámoló a Könyvtárosok Országos Értekezletéről (Z. V.)	1
Kitüntetett könyvtárosok	14
Az Országos Könyvtáros Értekezlet határozata	15
GERŐ GYULA : Kiállítás a tömegkönyvtárak munkájáról	16
SALLAI ISTVÁN : Hogyan foglalkozzék a könyvtáros a mezőgazdasági irodalom terjesztésével	18
TAMÁS ERNŐ : Az első Kossuth-díjas könyvtáros	21
HALASI MÁRIA : Megfelelő embert a megfelelő helyre	22
BÉLÁDINÉ SZÜCS ÉVA : Alexej Tolsztoj	24
Pellengér : Z. V. : Ki mit hisz magáról — Bernáth István : Különös felfogás — A fény és árnyéka	26
VITA : Balázs Sándor : Magasabb színvonalú szakkönyvtárosképzést! — Sugár Jenőné : Gyakorlatibb könyvtárosképzést! — Kiss Jenő, Majoros János és Karácsony József : A hallgatók szemével	28
Levelezőink írják	31
Fejlődnek népkönyvtáraink (grafikon)	33
Eseménynaptár	34

Irodalmi tájékoztató

Mao Ce-tung Válogatott Művei, III. kötet (N. G.)	35
Vajda János Válogatott Politikai Írásai (Bernáth István)	36
Móricz Zsigmond : A kis vöröshajú (Lékay Ottó)	36
Illés Béla : Honfoglalás, III. kötet (Várnai Vilmos)	37
Bezzásky Judit : Rózsadomb (Kovács Mária)	38
Kis Ferenc : Csendes diadallal (Mátyás Ferenc)	39
Igor Newerly : Egy boldog élet (Illés Jenő)	39
Veres Péter : Útközben (Gera György)	40
Daudet : Tarasconi Tartarin (Sebestyén György)	41
Gajdar Válogatott Művei (Vidor Pálné)	41
Lisztovszkij : Felkel a nap (Gábor István)	42
Barát Endre : A parlamenten (Maár Gyula)	43
Dezsényi Béla—Nemes György : A magyar sajtó 250 éve, I. kötet (Katona Jenő)	44
Sebestyén Géza : Útmutató tanszéki könyvtárosok számára (Pajkossy György)	45
Obrazcov : Hivatásom (Ispánki János)	46
Hírek	47
Felhívás	48

A KÖNYVTÁROS

Példányszám : 6550

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jenő
 Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és
 kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285. 221-293 — Terjeszti: Posta Központi
 Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlet
 helyiség — Telefon: 183-022, 180-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Régi számok a Posta
 Központi Hírlap Irodánál, V., József Attila-u. 3. kaphatók — Egyes szám ára: 2.— Ft. — Előfizetés
 negyedévre: 6.— Ft.

A KÖNYVTÁROS

K Ö N Y V T Á R O S O K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1954. április

IV. évfolyam

4. szám

Beszámoló a Könyvtárosok Országos Értekezletéről

A Könyvtárosok Országos Értekezletét kisebb megbeszélések, szűkebbkörű tanácskozások előzték meg, majd Mikó Zoltán elvtársnak, a Népművelési Minisztérium Könyvtár és Ismeretterjesztő főosztálya vezetőjének »A Könyvtáros« februári számában »Készüljünk fel a falusi és az üzemi könyvtárosok márciusi konferenciájára« címmel megjelent cikke készítette elő. Ez a cikk már felvetette azokat a legfontosabb kérdéseket, amelyeket a konferenciának meg kellett vitatnia. A cikk komoly visszhangot váltott ki. Sok könyvtáros levélben fejtette ki ezzel kapcsolatos véleményét. A levélírók között üzemi (Oberländer Gyula, Fried Vilmos, Szabó Gyula, Liborc Aliz, Kuhn Béla és mások), falusi, járási és megyei könyvtárosok (Timár Lajosné, Vető Györgyné, Sógor Mária, Bay Ferenc, Erdélyi Béla, Szücs Imre, Czihák József, Szabó Károly stb.) voltak. A 27 levélíró általában helyesen kiválasztottnak tartotta a konferencián megtárgyalandó kérdéseket, megírta problémáit és néhány javaslattal élt. Leveleiket a referátum figyelembe vette. Az Országos Könyvtáros Értekezletet március 25-re hívták össze. Az üzemi könyvtárosok — mivel problémáik sajátosak és sokban különböznek az állami könyvtárosokétól — az értekezleten csak képviseltették magukat. A Szakszervezetek Országos Tanácsa az üzemi könyvtárosok számára néhány hónapon belül külön konferenciát fog egybehívni. A tudományos könyvtárak dolgozóinak értekezletére pedig az év második felében kerül sor.

Eredmények és mulasztások

Az értekezletet Jánosi Ferenc, a népművelési miniszter első helyettese nyitotta meg. Az elnökség megválasztása

után Mikó Zoltán elmondta referátumát. Az értekezlet célját így határozta meg: »... az elmúlt esztendőik eredményeire építve, hibáiból okulva megjelöltük azokat a feladatokat, amelyekre a kormányprogram és a mezőgazdaság fejlesztésével kapcsolatos párt- és kormányhatározatok maradéktalan megvalósítása érdekében elengedhetetlenül szükség van. Lényeges, hogy ez a konferencia jelentősen segítse elő vitájával, iránymutatásával a könyvtárak és a könyvtárosok munkájának általános minőségi fellendülését.« Ismertette népünk műveltté válásában a felszabadulás óta elért kiemelkedő eredményeinket, elmondta, hogy néhány rövid esztendő alatt pártunk és népünk a kultúra szerény, önfeláldozó és céltudatosan küzdő munkásainak ezreit nevelte fel, köztük olyan kiválóakat, mint Lipták Pál, a Békés Megyei Könyvtár vezetője és Kovács László, a turai kultúrotthon igazgatója, akiket néhány nappal ezelőtt Kossuthdíjjal tüntettek ki.

Vázolta könyvtárhálózatunk rohamos fejlődését és kiépülését. Könyvtáraink munkájának megszilárdulására néhány beszédes adatot hozott fel: »... a vidéki könyvtárhálózatban 1952-ben 1,700.000 kötet könyvből 342.000 állandó olvasó 5,060.000 kötet könyvet kölcsönzött, 1953-ban már 2,200.000 kötetnyi könyvállomány mellett 8,730.000-re emelkedett a kölcsönzések és 502.000-re növekedett az olvasók száma. A budapesti 41 kerületi könyvtárban 1952-ben 504.000 könyv volt, az év folyamán 2,704.000-et kölcsönöztek ki, a beiratkozott olvasók száma 101.000 volt. 1953-ban 610.000-re emeltük a könyvállományt. Az olvasók száma 18.000-rel nőtt, a kikölcsönzött kötetek pedig 3,441.000-re emelkedtek.« Hangsúlyozta, hogy ezeket az eredményeket csak a

könyvtári munka színvonalának emelésével, a módszertani irányítás megjavításával és a könyvtárak propaganda tevékenységének fokozásával lehetett elérni. Az elmúlt év folyamán különösen a propagandamunka javult meg. Az országgyűlési választások előkészítése során könyvtárainkban is számos új módszer alakult ki, kitűnő ötlet született. E tevékenység kialakításához sok tanáccsal, útmutatással járult hozzá az Országos Széchényi Könyvtár módszertani osztálya. Többi nagy könyvtárunk bibliográfiai kiadványai is jelentős segítséget nyújtottak a tömegkönyvtáraknak. Hozzájárult az eredményekhez az is, hogy mind a vidéki, mind a budapesti könyvtárakba egyre több függetlenített, hivatásos könyvtárost lehetett alkalmazni.

Az elkövetett hibák és mulasztások között megemlítette, hogy bár a könyvtárak olvasóinak mintegy 60 százaléka ifjúsági- és gyermekolvasó, keveset törődünk ifjúsági részlegek munkájával, ilyen részlegek létesítésével, és nem találtuk meg országosan, általánosan a felnőtt lakosságnak az olvasásba való szélesebbkörű bevonásának módszerét. A lakosság kulturális szükségletének növekedése mögött elmaradt a könyvtárak fejlődése, sem az állomány, sem az olvasótermek férőhelyei, sem a könyvtárosok száma és felkészültsége nem növekedett arányosan és kielégítően. »Jellemző, hogy a 46 önálló falusi könyvtárunkban lévő 88.000 könyvből 70.000-et kölcsönöznek ki havonta. Amíg a kölcsönzések száma országosan 70 százalékkal emelkedett, a könyvállomány mindössze 30 százalékkal.«

»1953-ban a járási és megyei könyvtárakba igen sok alacsony általános műveltséggel rendelkező könyvtárost állítottak be, akik emellett szakmailag is teljesen járatlanok. A vidéki könyvtárosok kétharmadának csupán általános iskolája van, de ebből egynegyedének csupán néhány elemije.« Ez a helyzet tartóhatatlan.

A vezetésben, a minisztérium könyvtárosztályának tevékenységében is mutatkoztak hibák: elhanyagolta a könyvtári feldolgozó munka szorgalmazását és túlzottan propaganda feladatokat adott a könyvtáraknak. Ez odavezetett, hogy a megyei könyvtárak többségében nincs katalógus, sokhelyt még mindig átletta-

rozással foglalkoznak, előfordul az is, hogy egyes megyei könyvtárakban, például Debrecenben, a feldolgozó munkához értő könyvtáros sincs. A megyei népművelési osztályok is elhanyagolták a könyvtárak irányítását. A megyei, járási és falusi tanácsaink általában még mindig keveset törődnek a könyvtárak ellátásával, a könyvtárosok kinevezése körül is sok a hiba, gyakori az önkényes és az ügyet egyáltalán nem tekintő függetlenítés.

A kormányprogram megjelenése óta nemcsak az olvasók és a kölcsönzések száma növekedett, hanem általában változatosabb, színvonalasabb könyveket igényelnek az olvasók, sok helyen megnövekedett az érdeklődés a mezőgazdasági irodalom iránt is. De könyvtáraink nincsenek kellőképpen ellátva megfelelő színvonalú szépirodalommal. Legnagyobb a hiány az ifjúsági művekben, s a magyar klasszikus irodalom alkotásaiban; sok könyvtáros adott arról is hírt, hogy a helyi mezőgazdasági problémák megoldásához segítséget nyújtó szakkönyvekben is komoly hiány mutatkozik. Az olvasók valóságos igénye sokoldalú — és még tágabb lenne, ha a könyvtárosok megfelelő ajánló és nevelő munkával ezt elősegítenék —, az egyes könyvtárak állományának összetétele ezzel szemben gyakran egyoldalú.

A könyvtárak fejlesztése — az állomány tervszerű gyarapítása

Az előadói beszéd fontos feladatként jelölte meg a könyvtáraknak megfelelő könyvekkel való ellátását, az állomány összetételének megjavítását. »Biztosítanunk kell szépirodalmi és mezőgazdasági könyvekkel való fokozottabb ellátást olyanformán, hogy a megyei és járási könyvtárak a saját részükre történő beszerzéseken kívül a népkönyvtárak szerzeményezését is ellássák — a minisztérium ellenőrzésével.« »Igen lényeges kérdés a letéti alapok működtetésének jó megszervezése és a széleskörű könyvcsere rendszerének továbbépítése« — mondotta Mikó elvtárs.

Az állomány fejlesztésén kívül egyik legfontosabb feladatként jelölte meg Mikó elvtárs a gondoskodást a könyvtárak megfelelő helyiségéről és felszereléséről. Új könyvtárakat csak a legnagyobb körültekintéssel szabad létesíteni,

ott, ahol a feltételeket biztosítani nem tudják, ahol a könyvtáros normális tevékenységének nincs meg a lehetősége, semmiképpen sem szabad erőszakosan könyvtárat létrehozni. A legfontosabb most a könyvtárak továbbfejlesztése az összes rendelkezésre álló lehetőségek felkutatásával és biztosításával

A könyvkiadás és a könyvtárak állományának fejlesztése kérdéséhez igen sokan szóltak hozzá.

Darvas József népművelési miniszter a könyvtárosok legfontosabb feladataként dolgozó népünknek az olvasásra való nevelését jelölte meg: a könyvtárosok ne egyszerűen csak kiszolgálói legyenek a spontán jelentkező olvasói igénynek, hanem fejlesszék ezt az igényt, neveljék az olvasókat, tanítsák meg az olvasás művészetére. Feladatuk a könyvtárosoknak az is, hogy segítsék kialakítani a könyvkiadás helyes tervét. Az elmúlt években ezen a területen elkövetett hibákat a könyvtárosok a maguk bőrén érzik, amikor az olvasók klasszikus magyar irodalmat követelnek, amikor mai magyar irodalmat kívánnak olvasni. »Nagy örömmel halljuk, hogy most egyre sürgetőbben kérnek az olvasók — főleg a paraszti olvasók — jó mezőgazdasági szakkönyveket, mégpedig olyanokat, amelyek elsősorban a magyar viszonyokból indulnak ki, ezekhez alkalmazkodva adnak jó tanácsokat« — mondta és hozzátette, hogy a könyvkiadás helyes megtervezéséhez szükségesek a könyvtárosok javaslatai. De az íróknak is segítséget kell adjanak a könyvtárosok, közvetíteniük kell hozzájuk a népet, az olvasó igényét és bírálatát.

Fülöp János (Madaras) elmondotta, hogy gondot fordít olvasói igényeinek megfigyelésére és megfigyelései alapján ajánl nekik új könyveket. *Dr. Szőlőssy* Tibor (Borsod-Megyei Könyvtár) arról beszélt, hogy széles tömegek érdeklődnek a könyvkiadók tervei iránt, bírálják azt és fejezik ki kívánságaikat. Az olvasók igényeinek kielégítése, az olvasótábor kiszélesítése igen nagy mértékben függ a könyvkiadók munkájától. A könyvállomány tervszerű gyarapítása nélkül az olvasótábor felduzzasztása légvárépítés. Ehhez a tervszerű gyarapításhoz azonban nemcsak a könyvkiadók jó munkája szükséges, hanem a könyvtárak részére megfelelő anyagi keret juttatása is. *Szabó* Károly (Nagycsere) azt

kérte, hogy a letéti állapot állandóan töltések fel olyan művekkel, amelyek a tanyai emberek is érdeklődnek, hogy a tanyai népkönyvtárak legalább félevenként friss anyagot kapjanak, mert egy-egy ilyen csere, mikor új könyvek érkeznek a könyvtárba, kitűnő lehetőség az olvasók összehívására, a könyvek megismertetésére és a dolgozók olvasási kedvének felfrissítésére.

Stermeczky Kálmán (Szegedi Járási Könyvtár) szintén a tanyai olvasók igényeivel foglalkozott. Többek között azt kívánta, hogy a könyvkiadományoknál vegyék figyelembe az egyes járások lakosságának számát és igényeit. A tájkatalógusok vegyék figyelembe azt is, hogy egy-egy területhez milyen nevezetességek fűződnek: »pl. egy kiváló író élt ott, vagy más nevezetes személyiség«. Természetes, hogy Szeged környékének több Móra, Tömörkény műre van szüksége, itt többen akarják elolvasni Móricz Rózsa Sándorát. Azokat a könyveket, amelyeket a Járási Könyvtár a helyi igényeknek figyelembe vételével maga vásárol, jóval több olvasója akad, mint a leküldötteknek. *Szabados* József (Nagykálló) lényegében ugyanezt mondta el a mezőgazdasági könyvekkel kapcsolatban. Kérte, hogy vidéke termelési arculatának megfelelően gyümölcsstermesztési, méhészteti szakkönyvekkel lássák el. *Fekete* Dezső (Bácsalmás) szintén a tanyai könyvtárak jobb ellátására hívta fel a figyelmet és kérte az írókat és könyvkiadókat, hogy több ifjúsági könyvet, több magyar regényt adjanak ki. *Békés* György (Hatvan) keveselte a könyvtárában meglévő magyar klasszikusokat: a kezdő olvasók elsősorban ezeket kérik és ha nem kapják meg, előfordul, hogy beiratkozás nélkül mennek el. Bírálta kiadóink munkáját és felhívta a figyelmet a rossz című, rossz illusztrált címlapú, gyakran ízléstelen külsejű könyvekre; ezekről még ha a könyv tartalma megfelelő is, előfordulnak az olvasók. *Farkas* István (Medina) ugyancsak a klasszikusokat és a közérthető, magyar viszonyokra alkalmazott mezőgazdasági könyveket keveselte. *Sógor* Mária (Baracs-Apátság) rövidlélezetű olvasnivalókat, elbeszéléseket kívánt — nyáron a falusiaknak kevés idejük van az olvasásra. *Szakonyi* Erzsébet (Kerta) az ifjúsági irodalom jellemformáló erejéről beszélt,

kérte íróinkat, keressék fel az iskolákat, beszélgessenek el a tanulókkal, ismerjék meg alaposan mai életüket, hogy minél több róluk és nekik szóló műveket alkothassanak. *Ratocska* Györgyné (Nyíradony) több mesekönyvet kért — ezeket felnőttek is szívesen olvassák. *Lipták* Pál (Békés Megyei Könyvtár) a kiadásra kerülő könyvek példányszámát keveselte. Jókai »Fekete gyémántok« című könyve 5000 példányban jelent meg — mondotta — és például Karcag könyvesboltja egyetlen példányt kapott csak. Kevés az útleírás és az ismeretterjesztő könyv is, pedig ezeket nagyon szeretik. *Nagy* Lajos (Berettyóújfalu) javasolja, hogy a könyvekben minél több legyen az illusztráció, a jó képek megkapják az embereket. *Csörnök* Magdolna (Szerecs) arra kérte a Népkönyvtári Központot, hogy a jövőben alapítandó könyvtáraknak, illetve azoknak a meglévőknek, amelyek kevés könyvvel rendelkeznek, több és jobb könyvet küldjön és ne forduljon elő a jövőben az, hogy egy 128 kötetes küldeményből csak négy a szépirodalmi. *Szelestei* Gyuláné (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) jó módszert ajánlott az olvasók igényeinek megismerésére. Az olvasóértekezleteken kérdőívet osztanak ki, majd begyűjtésük után feldolgozzák őket és minden egyes olvasóval megbeszélés kívánságát, javaslatát. Ezekből az ívekből és olvasóértekezletekből nem egészen az derül ki, hogy az olvasók kizárólag magyar klasszikusokat kívánnak. Igen nagy az érdeklődés az útleírások, irodalomtörténeti művek, történelemkönyvek és más szakkönyvek iránt is, természetesen az ifjúsági és mesekönyveket is keresik. *Pók* Lajos a Művelt Nép Könyvkiadó nevében kérte a könyvtárosokat, juttassák el hozzájuk a dolgozók kívánságait, mert egy könyvkiadó apparátusa nem elég ahhoz, hogy egészen közvetlen kapcsolatot létesítsen az olvasókkal. A könyvtárosok eddigi segítsége is nagy haszonnal járt, javította a kiadó munkáját. Sajnálta, hogy legalábbis eddig nem beszéltek a könyvtárosok a könyvtári kiadványokról és így nem tudhatja, eljuttotak-e ezek hozzájuk.

A könyvtárak fejlesztésének kérdése már nem kapott akkora visszhangot, mint az állománygyarapítás. *Szólóssy* Tibor javasolta, hogy a nagyobb városokban a Fővárosi Szabó Ervin Könyv-

tár mintájára fiókhálózatot építsenek ki. *Harangozó* István (Fejér megyei népművelési osztályvezető) a termelészövetkezeti könyvtárak létesítésének szükségességéről szólt, *Szermeczky* Kálmán tanyai könyvtárak felállítását sürgette. *Bodri* Ferenc (könyvtárszakos egyetemi hallgató) javasolta, hogy a nagyobb vidéki könyvtárakban is szervezzenek módszertani osztályokat.

Többen panaszkodtak a jelenlegi felszerelés hiányosságaira. *Fülöp* János elmondta, hogy nincs szekrényük, melybe bezárhatnák könyveiket, könyvtárhelyiségük sem felel meg a célnak. *Tüske* Rozália (Tatháza) szintén a sok mindennek használt helyiségére és hiányos felszerelésére panaszkodott.

Mikó Zoltán zárszavában a könyvkiadási és állománygyarapítási problémával kapcsolatban elmondotta, hogy a Könyvkiadói Tanács és a Népművelési Minisztérium kollégiuma egyetért azzal a javaslattal, hogy már idén külön a könyvtárak számára adjanak ki könyveket. A könyvtárak beszerzési keretét is felemelik a következő hónapokban és az igen keresett könyvekből (pl. az »Olcso könyvtár« sorozatból) az eddiginél jóval nagyobb mennyiséget biztosítanak a könyvtáraknak. Nem helyeselhető azonban az — az utóbbi időben ittott kialakult — gyakorlat, hogy egyes könyvtárak csak bizonyos könyveket hajlandók megvásárolni. A könyvtárakban nemcsak magyar klasszikusokra van szükség, népünk nemcsak ezeket igényli. Az állományt tervszerűen és sokoldalúan kell fejleszteni és azoknak a könyveknek is meg kell lenniök benne, amelyeket egy évben esetleg csak öt-hatszor kölcsönöznek ki. A könyvtárak elhelyezésével kapcsolatban Krupszkája elvtársnőt idézte: »Ugyanúgy gondot kell fordítani a könyvtárépületekre is, mint amennyit ma az iskolai épületekre fordítanak.« Általában ki kell vinni a könyvtárak munkájának megbecsülését. De a könyvtári munka megbecsültetése nemcsak a minisztériumon áll, hanem függ attól a propaganda tevékenységtől, jó és eredményes munkától, amelyet az egyes könyvtárosok saját munkaterületükön kifejtenek. A kormányzat, a párt látja a könyvtárak fontosságát, jelentős szerepét. »Eppen ezért — tette hozzá Mikó elvtárs — minden támogatást meg

A Könyvtárosok Országos Értekezlete

fogunk kapni a kormányzati szervektől, mind a pártszervektől ahhoz, hogy feladatunkat jobban tudjuk betölteni.«

Művelt, jól képzett könyvtárosokat

Az előadói beszéd hangsúlyozta, hogy a legnagyobb gondossággal kell kiválasztani az új könyvtárosokat, nagy súlyt kell helyezni a már dolgozó könyvtárosok képzésére, továbbképzésére, nevelésére. »A népművelési továbbképző intézetben belül és a megyei és járási könyvtárakban szélesíteni kívánjuk a könyvtárosok alapismereti és módszertani képzését. 1954-ben minden megyei és a legjobb járási könyvtárakból meg kell szervezni kisebb csoportokban a könyvtárosok néhányhetes alapképzését. Erre a célra a minisztérium a szükséges anyagi fedezetet biztosítja. Biztosítjuk a könyvtárosok egyetemi továbbképzését is. Egyben szorgalmaznunk kell, hogy a könyvtári munkába arravaló, megfelelő képzettséggel bíró könyvtárosokat állítsanak be.«

»Rendeletet kívánunk kiadni, amely kimondja, hogy 1954. június 1. után könyvtárosi állásra középiskolai végzettség nélkül csak a minisztérium hozzájárulásával lehet bárkit is kinevezni. Egyben Sallai István elvtárs könyve alapján kötelezővé tesszük minden hivatásos könyvtáros számára a technikai minimum vizsga letételét, abban az eset-

ben, ha semilyen könyvtárosiskolát nem végzett.« Ehhez még hozzáfűzte, hogy a szakmai ismeretek elsajátítása mellett feltétlenül szükséges, hogy a könyvtárosok többet olvassanak, ismerjék meg az irodalom kiváló alkotásait és legyenek tájékozottak az általuk nem olvasott könyvekről is. Ennek elérésére a minisztérium könyvtárosztályának kell biztosítania olyan kiadványok megjelentetését, amelyek a legfontosabb művek gondos, áttekinthető ismertetésével foglalkoznak. A könyveken kívül a könyvtárosoknak alaposan kell ismerniök megyéjük, járásuk termelési problémáit, általában jól kell ismerniök területüket. Könyvtáros csak művelt ember lehet.

A Mikó elvtárs által elmondottak élénk tetszést és helyeslést váltottak ki a jelenlévőkből. Sokan szóltak hozzá a kérdéshez. Szőlőssy Tibor szükségesnek tartotta, hogy a megyei és járási könyvtárosokat szakmai szempontból vizsgálják meg és a legalapvetőbb műveltséggel sem rendelkező ember se összeköttes, se véletlen révén ne lehessen könyvtáros. »A gyakorlati ismeretekkel rendelkező, de megfelelő iskolai végzettséggel még nem bíró könyvtárosokat továbbtanulásra kell serkenteni, ezért a könyvtárosok kinevezésénél és fizetési osztályba való besorolásánál figyelembe kell venni az iskolai végzettségüket.« Javasolta, tegyék lehetővé a könyvtárosok számára, hogy a hivatalos időn belül is

tudjon tanulni és olvasni. *Pincés János* (Hajdúszoboszló) arról beszélt, milyen rendkívül fontos a könyvtáros helyismerete, az, hogy ismerje területé problémáit, eredményeit és állandó kapcsolatban legyen a lakossággal. *Gerő Zsoltné* (Keltex) Szőlőssy javaslatához kapcsolódva azt kívánta, hogy az üzemek tekinték a könyvtárosi munkát ugyanolyan szakmunkának, mint a technikusét, vagy a mérnökét, tehát ne csak magából az üzemből, hanem kívülről is nevezzenek ki könyvtárost, méghozzá képzettet. Esetleg alapos általános műveltséggel rendelkező pedagógust. Helyeselte a többi között a technikai minimum vizgát és kérte, terjesszék ezt ki az üzemi könyvtárosokra is. *Morvai Gyuláné* (Nagykanizsai Járási Könyvtár) kérte, hogy a falusi pedagógus népkönyvtárosok számára tegyék lehetővé, hogy a nyári időszakban rendezett könyvtáros szaktanfolyamon vehessenek részt. *Tóth József* (Vas Megyei Könyvtár) kérte a minimum-vizgák azonnali bevezetését. Kifogásolta, hogy a végzett főiskolások egyetemen való továbbképzéséről még mindig nem kaptak tájékoztatást. *Bodri Ferenc* (egyetemi hallgató) szerint az egyetemről és a főiskoláról a legrosszabb kérdéseket a népkönyvtárakba küldik, a jobbakat pedig tudományos könyvtárakba. Javasolta a megfelelő vizsga rendszeresítését, amelyen a leendő népkönyvtárosnak irodalmi és szakmai képzettségéről kell tanúságot tennie. Bírálta az egyetemi könyvtárosképzést, amely csupán a tudományos munkára készíti fel a hallgatókat és nem készíti fel őket eléggé a kulturális forradalom végrehajtására. *Szönyi László* (Borsod Megyei Könyvtár) javasolta, hogy a könyvtárosképzés vegye figyelembe azt, hogy a könyvtárosok egy részének megvan az általános és politikai műveltsége, csak a szakmai képzésük hiányzik, másoknak viszont az általános műveltsége is gyenge. *Rác Aranka* (Országos Széchényi Könyvtár) örömmel üdvözölte a technikai minimum-vizgát, javasolta, hogy ezeket a már könyvtárakban dolgozóakra is terjesszék ki, bizonyos esetekben még az öthónapos iskolát végzettekre is. *Simon Mária* (a Pedagógiai Főiskola tanára) beszámolt arról, hogy a főiskolai képzés nagy erőpróbája a hallgatók januári gyakorlati munkája volt. A hallgatók különböző üzemi, me-

gyei és járási könyvtárakban — mint ezt a beérkező levelek tanúsítják — jól megállták a helyüket. Kérte a minisztériumot, hogy a lehető legrövidebb időn belül adja meg azoknak a könyvtáraknak a pontos helyét, ahova az idén végző 56 hallgatót majd elhelyezik. Mert egyáltalában nem mindegy, hogy ezek a fiatal emberek hol fogják elkezdni pályájukat. Utalva *Gerő Zsoltné* hozzászólására elmondta, hogy biztos benne, hogy a végző hallgatók az üzemi könyvtárakban is megállják majd a helyüket. Le kell tehát győzni az üzemeknek külső emberekkel szemben megnyilvánuló ellenállását. *Illek József* (Szolnok Megyei Könyvtár) szintén örömmel üdvözölte a kiadandó képesítési rendeletet, ez nagy mértékben meg fogja könnyíteni munkájukat. *Tordai György* (Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat) Földvári Rudolf elvtársnak a Társadalmi Szemlében megjelent cikkére hivatkozva felhívta a figyelmet a könyvtáros kérdéssel való foglalkozás fontosságára: a könyvtárvezetők feladata, hogy beosztottaikat ott használják fel, ahol képességeiket legjobban kifejthetik. Ehhez azonban az szükséges, hogy jól és alaposan ismerjék beosztottaikat.

Ezek a hozzászólások mind azt bizonyították: feltétlenül szükséges, hogy a könyvtárosok művelt és szakmailag jól képzett emberek legyenek, másképp munkájukat ellátni nem tudják.

A tiszteletdíj kérdése

Mikó Zoltán a feltétlenül és hamarosan megoldandó feladatok között jelölte meg a jelenlegi nem megfelelő és elégtelen tiszteletdíjrendszer megváltoztatását. »A könyvtárosok tekintélyes része elért eredményeinek megfelelően a megyei könyvtár vezetőivel már korábban kidolgozott javaslat alapján tiszteletdíjat kell, hogy kapjon. Erről a minisztérium gondoskodni kíván« — mondotta. A konferencia résztvevői helyeselték ezt a javaslatot. *Békés György* (Hatvan) elmondotta, hogy a jelenlegi normarendelet sem képesek betartani, mert a jogosan járó tiszteletdíjakra nincs elegendő fedezet. Nem egy olyan községünk van, ahol a könyvtáros már kézen teljesíti a normát, de még egy fillér tiszteletdíjat sem kapott és ez súlyos hiba,

mert éppen a legjobb könyvtárosok, azok, akik becsületesen dolgoznak, fogják így elveszíteni kedvüket. *Tóth József* (Szombathely) lényegében ugyanezt a tapasztalatát közölte. Javasolta, hogy legalább a megyei és járási könyvtári beíratási díjakat hagyják meg náluk a társadalmi munkában dolgozó könyvtárosok jutalmazására. *Szönyi László* (Miskolc) szintén sürgette a tiszteletdíj-kérdés megoldását. *Batári Aranka* (Vásárosnamény) ugyancsak arról a családottságról számolt be, amely a társadalmi munkában dolgozó népkönyvtárosokat elfogta, amikor az őket jogosan megillető tiszteletdíjat nem kapták meg. Sokan emiatt otthagyták a könyvtárat. Kérte, hogy mielőbb oldják meg ezt a kérdést.

A könyvtár belső munkája rendkívül jelentős

Az előadói beszéd nyomatékosan mutatott rá a könyvtár belső munkájának fontosságára. »Az eddignél sokkal nagyobb megbecsülést kell szerezni a könyvvállomány helyes és folyamatos feldolgozására, nyilvántartására, a könyvek elhelyezésére és megőrzésére irányuló munkának« — mondotta *Mikó elvtárs*. »A rendetlen könyvtár képtelen az olvasók igényeinek kielégítésére, a propagandamunka elvégzésére, az olvasókkal való foglalkozásra. A rendetlenség a szülőke a könyvek elveszésének is.« Azoknak a megyei és járási könyvtáraknak, amelyek még mindig nem voltak képesek megbirkózni a könyvek feldolgozásával, sürgősen segítséget kell biztosítani. Ebben komoly szerep hárul a nagy könyvtárakra is. A patronáló könyvtárak azonban nem végezhetik el mások helyett a feldolgozó munkát. A katalógusok készítésének kérdése is égető. A jó katalógusrendszer az alapja a könyvvállomány feltárásának.

A kérdés fontosságát az értekezlet résztvevői megértették. *Szölössy Tibor* elvtárs javasolta, mérjék fel országosan a feldolgozatlan könyvanyagot és feldolgozásukhoz nyújtsanak a megyei és járási könyvtáraknak gyakorlati és elméleti segítséget. A címfelvételezést végezzék el maguk a megyei és járási könyvtárak, de a katalóguslapok adréma-gépekkel való sokszorosításával a nagy-könyvtárak járuljanak hozzá a munkához. Jó lenne, ha a nagyobb vidéki

könyvtárak is kapnának adréma-gépeket, ezeket más kulturális intézmények is igénybe vehetnék. Feltétlenül szükséges azonban, hogy minden könyvtárban legyen egy olyan munkatárs, aki a címfelvételezést el tudja végezni. *Békés György* a kevés könyvvel rendelkező könyvtárak nevében felajánlotta, hogy néhány ezer kötet könyvért cserébe szívesen közreműködnének a nagytömegű ömlesztett állapotban lévő könyvek feldolgozásában. *Bodri Ferenc* szintén azt javasolta, hogy az egyes könyvtárakban feldolgozatlanul, olvasatlanul heverő könyvanyagot osszák szét a könyvhiánnyal küzdő könyvtárak között. *Kerekes András* (Somogy Megyei Könyvtár) rámutatott arra, hogy nemigen lehet feldolgozó munkát követelni a megyei könyvtáraktól, mert a miniszteri utasításokon és ügyviteli szabályzaton kívül, máshol: a valóságban — nem szerepel a feldolgozó munkára beosztható dolgozó. Szembe kell nézni ezzel a ténnyel és az illetékes szervekkel tisztázni kell a létszámkérdést. *Kiss Jenő* egyetemi hallgató véleménye szerint a belső munka az a soronlévő feladat, amelynek megjavításával előrevihető a könyvtárügy. Az egyetemi Könyvtártudományi Intézet hallgatói többségének nevében följajánlotta segítségét ehhez a munkához. *Szelestei Gyuláné* (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) szintén elsőrendű feladatnak tartotta a jó cédula-katalógusrendszer felállítását, de elmondotta azt is, hogy az olvasók számára igen fontos lenne egy füzetkatalógus kibocsátása, mely a könyvtár állományát tartalmazná és amelyet az olvasók hazavihetnének és otthon tanulmányozhatnának. A vidéki könyvtárak katalógusainak állapotáról és továbbfejlesztésük módjáról *Rácz Aranka* (Országos Széchényi Könyvtár, módszertani osztály) számolt be. (Felszólalását most nem ismertetjük, Rácz elvtársnő következő számunkban külön cikkben foglalkozik majd ezzel a kérdéssel.)

Mikó elvtárs zárszavában ismét hangsúlyozta a feldolgozó munka, a katalóguskészítés fontosságát, mint a könyvtár propaganda- és nevelőmunkájának az alapját.

Természetesen a könyvvédelem kérdése is felmerült a konferencián. *Fülöp János* (Madaras) elmondta, hogy amikor átvette a könyvtárat, az állományak közel 50 százaléka hiányzott. Az elve-

szett könyvek nemcsak a leváltott könyvtáros lelken száradnak, hanem a tanácsén is, amely havonta költöztette a könyvtárat. Az elveszett könyvek egy részét sikerült visszaszereznie. *Harangozó Sándor* (Bodajk) szintén arról számolt be, hogy mennyi veszésséggel jár az elveszett könyvek visszaszerzése. *Szé-kács Istvánné* (Tiszaföldvár) elmondta, hogy a Népkönyvtári Központból küldött könyvek gyakran hiányosak, vagy sérültek, a könyvkötészet felelőtlenül dolgozik. *Nagy Lajos* (Berettyóújfalusi Járási Könyvtár) azt kívánta, hogy a könyveket a könyvtárak számára kemény kötésben adják ki — különösen az ifjúságiakat —, mert a fűzött könyvek igen gyorsan pusztulnak. *Batári Aranka* (Vásárosnamény) elmondta, hogy a megyei népművelési osztály azt követeli, hogy a községi tanácselnökök vegyék meg az elveszett könyveket; a tanácsok erre nem hajlandók és nincs is rá keretük.

Segítség a gyengébb könyvtáraknak

A patronáló munkával kapcsolatban *Keresztesi Mihály* (XX. ker. Tanács Szabó Ervin Könyvtára) javasolta, hogy a Szabó Ervin Könyvtárak vállalják el egy-egy falusi népkönyvtár patronálását, tegyék közkinccsé szakmai tapasztalataikat és nyújtsanak aktív segítséget a falusi könyvtáraknak felelősségteljes feladataik megoldásában. Ez a patronálás részben levelezés, részben személyes látogatások útján lenne megoldható. Helyes lenne az is, ha a falusi népkönyvtárosok olykor néhány napot a fővárosban tanulmányozhatnák az itteni könyvtárak munkáit. Ez a tapasztalatcsere a Szabó Ervin Könyvtárak dolgozói számára is hasznot hajtana. *Gerő Zsoltné* (Keltex) véleménye szerint szükséges és fontos lenne, hogy a szakszervezeti és állami könyvtárak között sokkal szorosabb és jobb legyen a kapcsolat. Különösen a vidéki szakszervezeti könyvtárak szorulnak rá az irányításra és patronálásra. Javasolta, hogy azok az üzemi könyvtárosok, akik erre alkalmasak, patronáljanak egy-egy gépállomási könyvtárat. *Pásztor Jánosné* (XVIII. ker. tanács Szabó Ervin könyvtára) kérte, hogy a Szabadság termelőszövetkezetet az ő könyvtára patronálhassa. *Mohácsy Lajosné* (XX. ker. tanács Szabó Ervin könyvtára) vállalta a dombóvári könyv-

tár patronálását. *Tóth József* (Vas Megyei Könyvtár) kérte, hogy a tudományos könyvtárak patronálják a nagyobb vidéki könyvtárakat, ez nagy segítséget jelentene nekik. *Bodri Ferenc* felajánlotta a könyvtárszakos egyetemi hallgatók segítségét. *Szönyi László* (Borsod Megyei Könyvtár) elmondta, hogy bár szívesen végzik, de igen nagy megterhelést jelent számukra az üzemi könyvtárak patronálása, helyes lenne, ha azokban a megyékben, ahol nagykiterjedésű szakszervezeti könyvtári hálózat van, a megyei könyvtárakban legyen erre a célra egy instruktor. *Illek József* (Szolnok Megyei Könyvtár) arról számolt be, hogy igen nehéz a szakszervezeti könyvtárhálózattal kapcsolatot kiépíteni, mert az üzemi könyvtárosok a részükre rendezett módszertani előadásokon sem jelennek meg. *Tóth László* (Országos Mezőgazdasági Könyvtár) bejelentette, hogy könyvtára tovább folytatja patronáló munkáját.

Az állami és szakszervezeti könyvtárak közötti kapcsolat kiépítése — mint ez a hozzászólásokból nyilvánvalóvá vált — valóban az egyik legsürgetőbb feladat. Eddig maga a népművelési minisztérium könyvtárosztálya is keveset törődött a több mint 6000 üzemi könyvtárral, a SZOT központjában mindössze két elvtárs foglalkozik velük, bár szerepük, elsősorban a munkásság művelődése szempontjából, rendkívül jelentős. Ezért fokozottabb állami segítségben kell részesíteni őket.

A könyvtárak propaganda- és nevelőmunkája

Mikó Zoltán felhívta a könyvtárosokat, hogy a legélesebben vegyék fel a harcot az elvtelen, formalista kirakatkemunka ellen. »Egyes könyvtárakban hova-tovább az lett a legfőbb cél, hogy minél szebb kiállításokat rendezzenek, másutt az, hogy a könyvtárosok kizárólag irodalmi előadások szervezésével foglalkozzanak... ezekből a könyvtárakból éppen csak kölcsönözni nem lehet. Elvéve az is előfordul, hogy a könyvtáros rátukmálja az emberekre a könyvet — nem az a fontos számára, hogy azt elolvassák, hanem, hogy minél több kölcsönzést tudjon kimutatni.« Az ilyen jelenségek ellen küzdenünk kell — mondtotta Mikó elvtárs —, ez azonban nem jelenti azt, hogy most már hanyagolják

el a könyvtárak a propagandatevékenységet. A könyvtárosnak propagandistának és pedagógusnak is kell lennie egy személyben.« A könyvtárosnak más-más módszerekkel kell közelednie a különböző dolgozórétegekhez tartozókhoz, sőt az egyes embereket külön-külön is ismernie kell. Igen fontos az, hogy olvasókul nyerjék meg a termelésben kiváló dolgozókat, a vezetőket, pedagógusokat, orvosokat, régi értelmiségieket, az értelmiségiek feleségeit, az otthon dolgozó nőket és az ifjúság különböző rétegeit. A propagandának e téren igen nagy szerepe van. Ki kell munkálni a gyermekekkel való foglalkozás módszereit is. A könyvtáraknak a kultúrotthonokkal, iskolákkal való együttműködése, közös népszerű előadások, előadássorozatok megindítása, olvasóköri, irodalmi viták, rádióhallgatások szervezése — helyes és kívánatos. A kultúrotthonok szakkörei, például, könyvtárak nélkül nem dolgozhatnak jól. A folyóiratok olvastatása és népszerűsítése — vidéken különösen a mezőgazdaságiaké — fontos feladata a könyvtáraknak. A falusi könyvtárakba alig-alig, vagy egyáltalában nem jár folyóirat. A kultúrotthonok és a könyvtárak között e tekintetben is gyér a kapcsolat.

A Mikó elvtárs által megbírált kirkatmunkához nemigen szóltak hozzá az értekezlet résztvevői. Csupán Békés György (Hatvani Járási Könyvtár) ismerte be, hogy a múltban havonta 3—4 ankétot, könyvismertetést is rendeztek, amelyek közül többet csak összecaptak, azért, hogy a havi jelentésben ez is szerepeljen. Amióta főlhagytak ezzel a kirkatpolitikával és egy-egy rendezvény megszervezésére komoly munkát fordítanak, rájöttek, hogy az alaposan előkészített könyvismertetések minőségi változást hoznak a könyvtár munkájába.

A propagandamunkával kapcsolatban sok jó kezdeményezésről és módszerről számoltak be az értekezlet résztvevői.

Harangozó Sándor elvtárs (Bodajk) hangosbmondón és plakáton propagálja a könyveket. *Szabó* Károly (Nagycsere) az úttörőkön keresztül kapcsolta be a felnőtteket az olvasásba és pedagógusi családlátogatásai alkalmával mindig visz magával könyveket. *Székkács* Istvánné (Tiszaföldvár) a tsz-ekbe és a szülőotthonba maga viszi a könyveket. *Szabados* József azt javasolja, hogy a tanyavilág-

ban tartandó könyvismertető előadásokra mindig vigyenek ki magukkal az előadók 5—6 könyvet, a hallgatók el fogják tőlük azokat kapkodni. A szakörök vezetőivel is szoros kapcsolatot kell tartania a könyvtárosnak, ismernie kell munkaterveiket és azt, mikor milyen előadás lesz, hogy az előadásokat könyvekkel tudja támogatni. *Fekete* Dezső (Bácsalmás) a tanyavilágban tartott diavetítések sikeréről számolt be, ezeknek legfőbb eredménye az volt, hogy a dolgozók maguk kérték, hogy kapjanak könyvtárat. *Pásztor* Jánosné (XVIII. tanács Szabó Ervin Könyvtára) a termelőszövetkezeti dolgozók közötti propagandamunkáról beszélt. Gyakran meglátogatja a Szabadság tsz-t, felolvassa nekik az újságokból az őket érintő cikkeket, elbeszélget velük, majd olvasóórát tart. Ezeket a látogatásokat a dolgozók szívesen veszik. *Cseke* Gábor (Papos) a ponyvairadalom elleni harcról számolt be. A ponyvát a kiváló irodalmi művekkel szorította ki, ezeket pedig az úttörőkkel juttatta el a falu dolgozóihoz. *Morvai* Gyuláné (Nagykanizsai Járási Könyvtár) megszervezte, hogy a vidéki, falusi iskolákból Nagykanizsára tanulmányi kirándulásra jövő gyerekek a Járási Könyvtárat is meglátogassák. Ekkor mesedélutánt is tartanak a gyerekeknek. Az egyes szaktanárokkal pedig megbeszéljük, milyen könyvekre van szükségük a tanulóknak és ezeket eljuttatják a népkönyvtárakba. *Mohácsy* Lajosné (XX. ker. tanács Szabó Ervin Könyvtára) jó a kapcsolata a tanács mezőgazdasági osztályával. A kiváló mezőgazdasági dolgozókat a könyvtár is felkösönti és tisztelete jeléül ingyenes beíratkozási lapot ad nekik. A munkásszállásokon rendszeres felolvasásokat tartanak és a különböző rendezvényeken kiállításokat rendeznek. A kultúrotthon klubtermében egy könyvszekrényt állítottak be, egy aktiva minden este kölcsönöz. *Sógor* Mária (Baracs-Apátszállás) szintén a gyerekek és családlátogatások révén kapcsolta be a felnőtteket az olvasásba. *Bárdos* László (Komárom Megyei Könyvtár) elmondta, hogy a Megyei Könyvtár rádiófélőrája elsősorban elvi, irodalmi kérdéseket tárgyal. A »Kérdezz-felelek« rovatban a hallgatók legkülönbözőbb kérdéseire válaszolnak, megemlékeznek a jelentős évfordulókról és beszélnek a Megyei Könyvtár belső

életéről is. Az egyes könyveket A Könyvtáros, a Csillag, az Új Hang, az Irodalmi Ujság kritikái alapján ismertetik. Együttműködnek az Állami Könyvtarjesztő boltjával. A könyvtár szervezte meg és irányítja tanárok bevonásával a József Attila irodalmi kört is. A könyvtár a verseket is propagálja és nem sikertelenül. *Ratocska Györgyné* (Nyíradony) a dolgozók mindennapi munkáján keresztül férközött közel az emberekhez. *Lipták Pál* (Békés Megyei Könyvtár) az írók és az olvasók kapcsolatáról beszélt. Az olvasók szívesen veszik, ha az írók készülő munkájukból olvasnak fel. Bírálattal komoly segítséget is tudnak nyújtani az íróknak. *Nagy Lajos* (Berettyóújfalusi Járási Könyvtár) kérte, hogy készítsenek több és jobb mese-diafilmet, ezek nagyon vonzzák a gyerekeket. *Komoly Péter* (Népművelési Minisztérium, népművészeti osztály) javasolta, hogy a könyvtárak vásárolják meg és kezeljék külön a műsoranyagokat, a Színháztörvénykönyvtárát, ezzel nagy segítséget nyújthatnak a színháztörvénykönyvtárak és kivehetik részüket a múltból ittmaradt súlyos művek elleni harcból. *Szelestei Gyuláné* (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) elmondta, hogy a Szabó Ervin Könyvtár módszertani osztályának tapasztalata szerint az olvasókkal való jó kapcsolat megteremtésének kitűnő eszköze az olvasóértékelés és az olvasók tanácsa. *Ulek József* (Szolnok Megyei Könyvtár) elmondta, hogy az irodalmi előadásokon kívül zeneismertető előadásokat is tartottak a könyvtár olvasótermében. Ezeknek komoly sikerük volt. A rádióval és a sajtóval való kapcsolatot ő is igen fontosnak tartja. A megyei rádiót rendszeresen ellátják híryanaggal. *Hausznák Mária* (Csolnok) a község németajkú lakosainak az olvasásba való bevonásáról beszélt. Először az iskolásgyermeknek olvasott fel német meséket és velük küldött haza a szülőknek németnyelvű könyveket. A községi borbélyüzletben is elhelyezett néhány könyvet, hogy a várakozók olvashassanak.

Az elmondott módszerek eredményeknek bizonyultak, mindenütt sok új olvasót szereztek a könyvtáraknak és közelebb vittek ahhoz, hogy egész népünk rendszeresen olvasó, művelt néppé váljék. *Bodri Ferenc* (egyetemi hallgató) volt az egyetlen, aki ezzel a céllal nem

értett egyet és azt javasolta, hogy »a cél ne a nagyszámú olvasó, hanem a művelt, igazán olvasó emberek elérése legyen«. Úgy vélte, hogy »a népkönyvtári mozgalom ezzel tenne eleget a Nagy Imre elvtárs legutóbbi beszédében vázolt kulturális feladatoknak is«. Az értekezlet résztvevői általában és az utána felszólalók kifejezetten visszautasították *Bodri Ferenc*nek ezt a helytelen szembeállítását.

A kormányprogram, a mezőgazdasági határozatok végrehajtásáért

Az előadói beszéd részletesen foglalkozott a könyvtáraknak azokkal a feladataival, amelyeket a kormányprogram, különösen a mezőgazdasági határozat végrehajtása ró rájuk. A könyvtáraknak fokozottabban kell propagálniuk az agrotechnikai szakkönyveket. »A Módszertani Osztály adjon ki erre vonatkozóan módszertani levelet«, a hivatásos könyvtárosok és a tapasztalatcseréken résztvevő könyvtárosok ismerkedjenek meg a legjelentősebb mezőgazdasági könyvekkel. A könyvtáraknak megfelelő mezőgazdasági könyvekkel való ellátását is szorgalmazni kell. A Könyvtáros című folyóirat is foglalkozzék ezekkel behatódobban, a könyvtárak pedig plakátokon, szemléltető kiállítások, grafikonok stb. segítségével propagálják ezeknek a könyveknek az olvasását. Az egyes könyvtárakban meg kell vizsgálni ebből a szempontból az állományt és a helyi mezőgazdasági szakemberekkel és dolgozókkal való megbeszélések alapján össze kell gyűjteni az igényeket, hogy javaslatokat tehesünk a legfontosabb, legszükségesebb szakkönyvek kiadására. Ehhez azonban — mondotta *Mikó elvtárs* — a könyvtárosoknak alaposan kell ismerniök megyéjük, járásuk, községük mezőgazdasági problémáit. A kérdéshez igen sokan szóltak hozzá. *Harangozó Sándor*, *Szabadós József*, *Sógor Mária*, *Szakonyi Erzsébet*, *Juhász Mária*, *Székács Istvánné* és mások arról számoltak be, hogy a dolgozó parasztközpontok igénylik és olvassák a mezőgazdasági szakkönyveket, különösen nagy keletjük van a háztáji gazdaságban hasznosíthatóknak. *Szabó Károly* kérte, hogy a mezőgazdasági szakkönyveket alkalmazzák hazai viszonyokra, a parasztemberek ezeket forgatják a legszívesebben. *Stermeczki Kálmán* elmon-

dotta, hogy a termelőszövetkezeti könyvtárak eddig nem valami jól dolgoztak, a termelőszövetkezetek vezetősége, de még a községi tanács sem foglalkozott a mezőgazdasági könyvek olvastatásának kérdésével, mivel maguk sem igen olvastak. Ezért ők a járási mezőgazdasági osztályon mintegy százkötetes kézikönyvtárat létesítettek szakkönyvekből és mezőgazdasági vonatkozású regényekből, hogy így előbb a mezőgazdasági osztály dolgozóit vonják be az olvasásba. *Fekete Dezső* azt javasolta, hogy a mezőgazdasági szaklapokban közölt cikkek után adjanak rövid bibliográfiát a tárgyra vonatkozó könyvekről. *Révfi Antalné* (Pápai Járási Könyvtár) elmondta, hogy könyvtáruk kismotorra szerelt könyvkiállítással juttatta el a mezőgazdasági szakkönyveket a cséplőgépekhez. A kiállítás nagy érdeklődést keltett és számos mezőgazdasági könyv talált olvasóra. Télen a Szabad Föld Téli Estéken rendeztek szakkönyv-kiállításokat. Itt is nagyon sokan kölcsönöztek. *Ratocska Györgyné* (Nyíradony) is elvitte a szakkönyveket a Téli Estékre. Kérte, hogy a vezetők segítsenek a propagandamunkában. *Lipták Pál* (Békés Megyei Könyvtár) a mezőgazdasági szakkönyvek propagandájához jó útnak tartja a falusi témájú szépirodalmi műveket — ezek növelik a dolgozók öntudatát és felkeltik bennük a fejlettebb módszerek iránti érdeklődést. Általában minden hozzászóló a résztvevők helyeslése mellett a mezőgazdasági szakkönyvek fokozottabb propagandája és kölcsönzése mellett foglalt állást. Csupán *Bodri Ferenc* (egyetemi hallgató) nem értett egyet a referátumnak — többek között — azzal a pontjával, amely a népkönyvtárak feladatául tűzte ki a mezőgazdasági munka segítését, általában a népkönyvtáraknak mezőgazdasági szakkönyvekkel való ellátását. »Szerintem pusztán másodrendű feladata a népkönyvtárnak és a tudományos könyvtárnak egyaránt, az, hogy bizonyos állami kérdéseket, állami határozatokat propagáljanak.« »A könyvtár nem arra való, hogy megtömjük plakátokkal, faliújságokba való dolgokkal. A határozatnak idevonatkozó pontjával tehát nem ért egyet, s mint ahogy a hozzászólásokból hallottam, sok más könyvtáros sem ért egyet ezzel,* hiszen ehhez a ponthoz senki sem szólt hozzá, amikor a könyvigények-

ről volt szó, a legkevesebb szó esett a mezőgazdasági szakkönyvekről, hanem elsősorban magyar irodalmi könyveket kértek és nem tudom, hányadsorban az itt előtárt feladatot szerették volna megvalósítani. Azt hiszem, hogy a magyar népkönyvtárügy azért volt olyan sekélyes, azért találhattunk annyi hibát a magyar népkönyvtárügyben, mert a népkönyvtárakat elsősorban propagandaszakosként tekintik, elsősorban bizonyos célokat szeretnének vele elérni, nem pedig azt az egy célt, amelyet az előbb említettem: a műveltség terjesztését a dolgozók és a dolgozó parasztok körében.« *Bodri Ferenc*nek ezek a szavai erős ellenérzést váltottak ki a konferencia résztvevőiből. Az utána fölszólalók majdnem kivétel nélkül éles vitába szálltak vele. *Sallai István* (Országos Széchényi Könyvtár, h. vezető) rámutatott a mezőgazdasági könyvek propagandájának rendkívül nagy jelentőségére. (Fölszólalásával ezen a helyen nem foglalkozunk részletesen. E számunkban közlünk tőle egy e témára vonatkozó cikket.) *Juhász Mária* (XVII. ker. Tanács Szabó Ervin könyvtára) rámutatott arra, hogy a kulturmunka nem választható el a politikai munkától. »Kulturmunkával támogatjuk pártunk politikáját akkor is, amikor a mezőgazdasági könyveket propagáljuk. De ezen túlmenően a könyvtárosnak, a könyvtárnak feladata, hogy feltétlenül csatlakozzék a napi politikához.« *Simon Mária* (a Pedagógiai Főiskola tanára) elmondta, hogy nem hiszi, hogy az Egyetemi Könyvtár-tudományi Intézet hallgatójának felszólalása az egyetem könyvtárszakos hallgatói összességének véleményét tolmácsolta volna. (*Bodri Ferenc* ezt ugyanis így tüntette fel.) »A könyvtárnak elsődleges feladata, mint minden felépítménynek, a saját gazdasági alapjának, tehát nálunk népi demokratikus államunk, kormányprogramunk célkitűzéseinek támogatása. E célkitűzések között szerepel a mezőgazdaság fejlesztése, de állandó súllyal szerepel ugyanebben a programban dolgozó népünk műveltségének fejlesztése és elmélyítése is. A szocialista könyvtár és a szocialista könyvtáros feladata sokrétű, egyaránt politikai feladat, művelődési feladat és népgazdasági feladat.« *Szónyi László* meglepetéssel vette tudomásul *Bodri Ferenc* felszólalását, aki többek között azt mondotta, hogy kissé el vannak zárva a mindennapi élettől. Ezt az elzártságukat igazolta *Bodrinak* az

* Egyetlen hozzászóló sem volt, aki a referátumnak ezzel a pontjával ne értett volna egyet. A szerk.

a kijelentése, hogy a könyvtárakat félti a politikai és gazdasági feladatok támogatásától. Ez azt jelenti, hogy az egyetemi hallgatók nem látják helyesen a könyvtár munkáját. Szőnyi László elvtárs felszólalásának másik részében bírálta az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályának munkáját, mert az majdnem teljes egészében a propagandamunkára irányuló tájékoztatásban merül ki és kevés szakmai segítséget ad. *Tordai György* (Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat könyvtárosa) szintén kitért *Bodri Ferenc* felszólalására: »Dolgozó népünknek pártos könyvtárosokra van szüksége, olyanokra, akiknek a pártosság, a marxi-lenini ideológia a vérükké vált, akik hivatásukat szenvedélyesen szeretik és ideológiai vezetőjükül a marxi-lenini elméletet fogadják el és szeretik a pártot. Ezért kell szembeszállnom annak az egyetemi hallgatónak a hozzászólásával, akinek felszólalása objektivistá izű volt és vissza kell utasítanom ezt az objektivistá hangot és ízt. Ez mutatja, hogy nincsen megfelelőképpen rendezve egyetemi könyvtáros oktatásunk, mert ha a mi fiatal egyetemi hallgatóink ilyen objektivistá hangot használnak az új kormányprogramm és pártunk célkitűzéseivel kapcsolatosan, akkor a nevelésben is kell valami hibának lennie. Nem véletlen, hogy a vívók szak kifejezésével élve »ült« Zolnay elvtársnak a könyvtáros hallgatók oktatásának kérdéséről szóló A Könyvtárosban megjelent cikke. Az egyetemi és főiskolai oktatás pártossága ne csak mint vörös farok jelentkezzék az előadásokban, hanem a nevelésben is mutatkozzék meg.«

Tóth László (Országos Mezőgazdasági Könyvtár) felajánlotta könyvtára segítségét a mezőgazdasági szakkönyvek propagálásában, felhívta az e tárgy körbe vágó bibliográfiákra és olvasási tanácsadókra a figyelmet. Közölte, hogy könyvtárunk elkészítette alapkönyvjegyzékét, amely magában foglalja mindazokat a mezőgazdasági jellegű szakkönyveket, amelyeket minden népkönyvtárnak, állami és gépállomási könyvtárnak ajánlatos beszereznie. Ez a könyvjegyzék annotált, tehát nagy segítséget nyújt a szerzeményezésben. A könyvtárközi cserére is felhívta a figyelmet.

Mikó Zoltán elvtárs zárszavában ismételtén rámutatott a mezőgazdasági könyvek olvastatásának fontosságára és szintén tisztázta a könyvtárak alapvető fel-

adatait: »1. Az eszmei, politikai nevelés biztosítása. 2. Közvetlen termelési feladatok segítése. 3. Szórákoztatás biztosítása, a dolgozók szórákóztatási igényeinek minél szélesebbkörű kielégítése.«

»Ebben a sorrendben is van bizonyos fajta törvénytörés — mondotta *Mikó elvtárs*. — Azt is szeretném elmondani, hogy e három együtt érvényesül és e három megvalósítására kell törekednie minden kulturális intézménynek.« Arra is rámutatott, hogy a könyvtárak munkájában a mennyiségi munka nagyon fontos és nagyon komoly dolog, a legkülönbözőbb kultúrált módszerekkel a dolgozók minél szélesebb rétegét kell bevonni az olvasásba.

A pártszervek és a tanácsok támogatása

Igen sok szó esett a konferencián a könyvtáraknak a tanácsokkal, a pártszervekkel, a népművelési osztályokkal való kapcsolatáról is. Sok könyvtáros ennek a kapcsolatnak hiányáról számolt be. *Székcács Istvánné*, *Tüske Rozália*, *Ratocska Györgyné*, *Kiss Jenő* panaszokdtak, hogy a tanács nem törődik a könyvtárral, vagy ha igen, szakszerűtlenül. Mások a kapcsolatok javulásáról számoltak be. *Harangzó István* (Fejér Megyei Tanács Népművelési o. vezetője) elmondta, hogy kiszállásai alkalmával minden esetben a könyvtárak munkáját is ellenőrzik és a tapasztalatokról tájékoztatják a Megyei Könyvtárt. Osztályértekezleteiken a járási és városi előadóknak a könyvtárak helyzetéről is be kell számolniuk. *Békés György* javasolta a járási tanácsnak, hogy negyedévenként tárgyalja a könyvtár munkáját is. A Végrehajtó Bizottság javaslatát elfogadta. *Cseke Gábor* (Papos) elmondta, hogy a tanács könyveket is vett a könyvtár részére. *Mohácsy Lajosné* szintén a mezőgazdasági osztállyal való jó kapcsolatról számolt be. *Ratocska Györgyné*nek a párt támogatását sikerült megszereznie. *Pincés János* (Hajdusoboszlói Városi Könyvtár) a párt és a tanács támogatása megszerzésének legjobb módjául azt ajánlotta, hogy a könyvtár jó munkájával szerezzen magának tekintélyt. *Tordai György* kérte a könyvtárosokat, építsenek ki erős és szilárd kapcsolatot a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulattal, az értelmiség tömegszervezetével és támogassák egymás munkáját. A TTIT 12 szakosztálya a tudományok valamennyi területét felöleli és éppen ezért a hozzá

való kapcsolódás az ismeretterjesztő könyvek terjesztésében nagyon sokat jelent. »A vidéki könyvtárak már kultúrközpontokká váltak. TIT megyei, majd pedig járási szervezeteinek is ilyen, a könyvtárakkal közös kultúrközpontokká kell válniuk.

Egyéb kérdések

Az elmondottakon kívül számos más kérdés is felmerült a konferencián.

A könyvtári statisztika fontosságáról és hasznáról *Békés György* beszélt. A statisztikai munkának köszönhetik, hogy a Népkönyvtári Központtól is közvetlen segítséget kaptak. A statisztika tárta föl, hogy községenként minden ezer lakosra hány könyv esik, ez tárta föl azt is, hogy míg a járás összalakosságának 8.7 százaléka könyvtári tag, addig vannak olyan községek, ahol csak 2.2 százalék az olvasó.

Horváth József (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) a bibliográfiák fontosságáról beszélt. Ma már számos ajánló jellegű bibliográfia áll a könyvtárosok rendelkezésére, de a tapasztalat sajnos az, hogy a könyvtárosok nem használják fel a bibliográfiák nyújtotta lehetőségeket. Kérte a könyvtárosokat, hogy saját művelődésük érdekében és a jobb könyvtári munkáért nézzék át és használják fel munkájukban ezeket és tájékoztassák tapasztalataikról a bibliográfiákat készítő könyvtárakat. *Sógor Mária* bővebb, részletesebb annotációkat kért.

Tóth József a nyomtatványok kérdéssel foglalkozott. Kérte, állítsák vissza a helytelenül megszüntetett raktári lapokat, mert csak ezek segítségével kaphatnak áttekinthető képet az állományról, az egyes könyvek útjáról. *Lipták Pál* arra hívta fel a figyelmet, hogy sok szükséges nyomtatvány még a Könyvtárellátónál sem kapható. Például személyi laphoz nem tud hozzájutni.

Békés György javasolta, töröljék el a beiratkozási díjakat. *Waldapfel Eszter* (Országos Széchényi Könyvtár h. vezetője) kérte a könyvtárosokat, gyűjtsék össze és juttassák el a Széchényi Könyvtárba a különböző helyeken kallódó értékes, régi könyveket, nyomdatermékeket, kéziratokat, mert ezek rendkívül fontosak a tudományos kutatás számára.

Felszabadulási verseny

Mikó Zoltán elvtárs előadói beszédének végén kéri rá a könyvtárosok felszabadulási versenyére. Ennek a versenynek elő

kell segítenie mind a könyvtár belső munkáját, mind propaganda tevékenységét. A versenyt bejelentő cikkekre érkezett válaszok egyetértettek ezzel. A felszabadulási verseny lényegében munkamegajvítási mozgalom, a verseny egymás segítésére, lemaradásunk behozására, hibáink kiküszöbölésére kell, hogy serkentsen, célja az, hogy egyetlen jó kezdeményezés se aludjék el, hogy a legjobb tapasztalatok széles körben ismertté váljanak és az, hogy a könyvtárosok munkáját időről időre értékelhessük és a nívós, ötletes, eredményes munkában kitűnőket példaként a többi könyvtáros elé állíthassuk és megjutalmazhassuk.

A felszabadulási verseny kérdéséhez igen sokan szóltak hozzá. A versenyt mindenki helyeselte és mindjárt az értekezleten sok jó felajánlást tettek. *Fülöp János* felajánlotta, hogy a verseny végére községének minden második családja a könyvtár olvasója lesz. *Szabados József* (Nagykálló) felajánlotta, hogy a tanya-világban öt vándorkönyvtárat létesít; ezenkívül elfogadja bármely könyvtár versenykihívását. *Békés György* az olvasóterem forgalmának felemelését ajánlotta fel. *Pásztor Jánosné* a ponyvairodalomnak a forgalomból való kivonását és összegyűjtését vállalta. *Cseke Gábor* paposi népkönyvtáros eddig is versenyben állt a szatmárökörítói könyvtárral, de a verseny eredményét sohasem értékelték hivatalosan. Fölajánlotta, hogy a mezőgazdasági határozat jobb végrehajtása érdekében a népkönyvtáron belül gyümölcs- és szőlőtermelési köröket szervez, amelyekben majd az állami gazdaságok agronómusai tartanak ismeretterjesztő előadásokat. A könyvek fokozottabb megóvását is felajánlotta. *Morvai Gyuláné* vándorkönyvkiállítások szervezését vállalta és azt, hogy népkönyvtáraik között a könyvtárak szépitésére versenyt indít. *Kerekes András* elmondta, hogy az eddigi versenyek is sok hiányosságot szüntettek meg és hibát küszöböltek ki. Párosversenyre hívta ki a Békés Megyei Könyvtárat. *Illek József* a debreceni Megyei Könyvtárat hívta ki párosversenyre. A versenybe való bekapcsolódásukat mások is (Csörnök Magdolna, Tüske Rozália, Szabó Károly, Fekete Dezső stb.) bejelentették.

Néhányan a versenyfeltételek bizonyos módosítását kérték. *Szabó Károly* azt javasolta, vegyék figyelembe a tanyai viszonyokat és azt is, hogy ne érhesse

hátrány azokat, akik eddig is jó munkát végeztek, mert az olvasók száma egy bizonyos fokon túl nem szaporítható. Csőrnök Magdolna azt kérte, biztosítsák a versenyhez az előfeltételeket, vagyis adjanak elegendő könyvet.

Kitűnő felajánlást tett *Farkas István* (Medina). Vállalta, hogy a rábízott könyveket száz százalékban megőrzi, nyilvántartását pontosan vezeti, a mezőgazdasági szakkönyvek propagandája érdekében a kultúrothonban lévő mezőgazdasági szakkört szakkönyvekkel látja el, havonta a dolgozó parasztok részére diavetítéssel egybekötött könyvismertetést tart, és lényegesen felemeli olvasóinak a számát. Kihívja az ország népkönyvtárosait könyvtárcsinosítási versenyre.

Természetesen a versenyfelajánlásokhoz tartozik a Fővárosi Szabó Ervin könyvtárosok már ismertetett javaslata a vidéki könyvtárak patronálására.

Mikó Zoltán elvtárs zárszavában megállapította, hogy egyetlen olyan hozzászólás sem hangzott el, mely azt jelentené, hogy nem értenének egyet a versennyel. Ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy a versenynek nem szabad va-

lami különálló dologgá, kirakat-munkává fajulnia, hanem a könyvtármunka egészének megjavítása kell, hogy a célja legyen. A verseny értékelésénél a módosító javaslatokat figyelembe veszik.*

Végül köszönetet mondott azoknak az elvtársaknak, akik a konferencia előkészítésében, a kiállítás rendezésében részt vettek. Elsősorban *Gerő Gyula* elvtársnak (Országos Széchényi Könyvtár Módszertani osztály), a *Szabó Ervin*, Széchényi Könyvtár és a Népkönyvtári Központ dolgozóinak és *Podonyi András* elvtársnak, (Országgyűlési Könyvtár), aki ezen a kiállításon mutatta be kitűnő újítását.

Az értekezlet végén *Lipták Pál* elvtárs határozati javaslatot terjesztett elő, melyet a konferencia egyhangúlag elfogadott.

A kiváló munkát végzett könyvtárosokat *Darvas József* miniszter a konferencián »Szocialista kultúráért« jelvényvel kitüntette, illetve pénzjutalomban részesítette.

Z. V.

* A hozzászólások alapján módosított verseny tájékoztatót következő számunkban közöljük.

Kitüntetett könyvtárosok

A népművelési miniszter a népművelési munka terén végzett kiváló munkájukért a »Szocialista kultúráért« kitüntetető jelvényt adományozta a következő elvtársaknak:

Asztalos Györgyné, az RM üzemi könyvtár vezetője; *Gerő Zsoltné*, a Keltex könyvtárosa; *Gáncs Kornélia*, a Vörös Csillag Traktorgyár könyvtárosa; *Csávolszky Károlyné*, az »Építők Szakszervezetének könyvtárosa; *Nagy József*, az Ozdi Kohászati Üzemek könyvtárosa; *Máté Istvánné*, a Pedagógus Szakszervezet könyvtárosa; *Bay Ferenc*, a győri Megyei Könyvtár vezetője; *Martonosi Pál*, a kiskunhalasi Járási Könyvtár vezetője; *Tizedes Sándorné*, a debreceni Megyei Könyvtár munkatársa; *Patzauer János* nagyszénási népkönyvtáros; *Wiener Józsefné*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár rákospalotai fiókjának vezetője; *Bárdos László*, a tatabányai Megyei Könyvtár h. vezetője; *Fekete Dezső*, a bácsalmási Járási Könyvtár vezetője; *Dezsényi Béla*, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetője; *Podonyi András*, az Országgyűlési Könyvtár h. vezetője; *Zoltán József*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa; *Kiss Ferenc*, az Országos Műszaki Könyvtár munkatársa; *Berza László*, a Népkönyvtári Központ vezetője; *Zolnay Vilmos*, »A Könyvtáros« felelős szerkesztője.

A népművelési minisztérium pénzjutalomban részesítette a következő könyvtárosokat: *Féja Géza* (Békéscsaba) 1000, *Fülöp István* (Zalaegerszeg) 500, *Pincés János* (Hajdúszoboszló) 300, *Vizi László* (Körmend) 400, *Békés György* (Hatvan) 400, *Rostás Lászlóné* (Nagybajom) 300, *Tolnay Sándor* (Sarkad) 300, *Szabó Károly* (Nagycsereanya) 300, *Fekete Dezső* (Bácsalmás) 300, *Nagy Attiláné* (Sátoraljaújhely) 400, *Vető Györgyné* (Kecel) 400, *Illek József* (Szolnok) 400, *Rózsa Andor* (RM Művek) 500, *Oláh László* (Kőbányai Sörgyár) 500, *Csizmadia János* (Autótaxi) 500, *Vas Pál* (Posta Járműtelep) 500, *Budai István* (21. sz. Építőipari Tröszt) 500, *Vigh Ferencné* (Újszegedi Kender) 400, *Baglyas Katalin* (Szegedi Gyapjúfonó) 400, *Czuppon Ferenc* (44/2. Építőipari Vállalat) 400, *Szabadi Viktor* (Ganz Vagongyár) 1000 forint.

AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁROS ÉRTEKEZLET HATÁROZATA

Az 1954. március 25-én és 26-án megtartott Országos Könyvtáros Értekezlet megárgyalta Mikó Zoltánnak, a Népművelési Minisztérium Könyvtár- és Ismeretterjesztő Főosztálya vezetőjének előadói beszédét. A referátumot elfogadta.

Az elhangzott javaslatokat figyelembevételével felhívja az értekezlet a könyvkiadói szervek figyelmét: vegyék igénybe kiadói terveik elkészítésénél a könyvtárosok segítségét és lássák el fokozottabban a könyvtárakat a lakosság valódi igényeinek megfelelő könyvekkel, mert dolgozó népünk kulturális szükséglete egyre több jó könyvet követel. Örömmel üdvözli a konferencia a Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtárosainak azt a javaslatát, hogy nagyobb gyakorlatukkal és bőségesebb tapasztalatukkal patronálni kívánják a vidéki könyvtárakat.

Az értekezlet résztvevői magukévá teszik a »Felszabadulási Versenymozgalmat«, amelynek alapvető célja a könyvtárak megszilárdítása, munkájuk megjavítása, a falvak és tanyák dolgozó parasztjainak még nagyobb arányú bevonása az olvasásba. Ki kell azonban szélesíteni a verseny ellenőrzését: az országos elbíráló szervezetbe is be kell vonni a megyei és járási könyvtárosokat.

Az értekezlet a következő felhívással fordul az ország valamennyi járási, városi, községi könyvtárosához:

Néhány nap és szabad életünk 10-ik évébe lépünk. Drága hazánknak és népünknek a Horthy-fasizmus embertelen elnyomása alól a dicsőséges szovjet hadsereg által történt felszabadítása 10-ik évfordulóját munkásosztályunk és egész dolgozó népünk új munkahőstetteivel, a szocializmus építésében elért eddigi sikereinek gazdagításával ünnepli. Anyagi és kulturális felemelkedésünk segítségével, népünk öntudatosabbá és műveltebbé tételében, a kormányprogram és a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló határozat megvalósításában a kulturális intézmények és a kultúra munkásai között fontos feladat hárul a könyvtárakra és a könyvtárosokra. Felszabadulásunk 10-ik évfordulójára úgy készülünk méltóan, ha a könyvtárak és könyvtárosok munkájának általános megjavítását tűzzük célul magunk elé.

A megyei, járási és falusi könyvtárosok több ízben — szóban és írásban — hangzottatott véleménye »A Könyvtáros« levelezőinek múlt év novemberi konferenciájára és a népművelési minisztériumban ez év január 29-én tartott értekezlet résztvevőinek állásfoglalása azt mutatta, hogy könyvtárosaink helyeslik és kívánják a tömegkönyvtárak közötti versenyt. Ugyanakkor elmondták a könyvtárosok az eddigi versenyek során szerzett tapasztalataikat és megemlézték azokat az akadályokat, amelyek a szétagolt és gyakran hibás versenyek eredményességét gátolták.

A felmerült kívánságok, tapasztalatok és a jelen értekezleten elhangzott felszólalások figyelembevételével — hogy a már folyó versenyeket egy közös mederbe tereljük és a versenymozgalmat országossá és a nagy alkalomhoz méltóvá tegyük — 1954. április 4-től 1955. április 4-ig terjedő időre a tömegkönyvtárak között »Felszabadulási Verseny«-t hirdetünk. A verseny a könyvtárak alapvető feladatainak minél jobb megoldásáért, a könyvtári munka egészének megjavításáért indul. A verseny teljesen önkéntes, a benne való részvétel felajánlás jellegű, mindamelllett a verseny szerves része a könyvtári hálózat munkájának, attól elválaszthatatlan.

El akarjuk érni a versennyel, hogy könyvtáraink hazánk felszabadulásának 10-ik évfordulóját munkájuk minőségének megjavításával ünnepelve meg, főfeladatunknak tekintsék a kormányprogram sikeres végrehajtásának, a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló határozat megvalósításának elősegítését, olvasótáborunknak — különösen falvakban és a tanyákon lakó dolgozó parasztokkal való — kiegészítését, a könyvtári feldolgozó munka és adminisztráció hibáinak kiküszöbölését, a helyi tanácsokkal és kulturális szervezetekkel — különösen a kultúrotthonokkal és kultúrházakkal — való szorosabb, állandó együttműködést.

Felhívjuk az ország minden megyei, járási, városi és községi könyvtárosát, csatlakozzék ehhez a nagy célért folyó versenymozgalomhoz, tegye meg felajánlását és legjobb tudásával s minden erejével vegyen részt a »Felszabadulási Verseny«-ben.

Budapest, 1954. március 26.

Kiállítás a tömegkönyvtárak munkájáról

Az EFEDOSZ székházában rendezett könyvtári kiállítás március 25-én reggel együtt nyitott a konferenciával és 26-án együtt zárt.

Ha azonban a kiállítás külső szemlélője a két nap alatt időnként bekukkantott a kiállító terembe, láthatta, hogy a nagy, örökzöld dísznövényekkel övezett táblák előtt mindig áll egy-két könyvtáros, aki szorgalmasan jegyzetel, rajzolja a látottakat; több könyvtáros az egész kiállítást, annak minden részletét végigfényképezte. Sőt, tegnap kaptunk egy levelet Kaposvárról, ebben a megyei könyvtár az Országgyűlési Könyvtár által készített ötletes, forgó, ajánló katalógus elkészítéséhez kér segítséget. A kiállítás tehát nem múlt el nyomtalanul, hullámai tovább rezegnek, számos ötlete megvalósul, országos gyakorlattá válik. Ez is volt a kiállítás célja!

Kétségtelenül az ajánló katalógus volt a kiállítás egyik legnagyobb közönség-sikere, főlátványossága, de hasonló sikert aratott a szolnokiak lámpabúrája is, melyre a könyvtár dolgozói földgömböt festettek, a földgömbre meg könyveket; az egészet egy kiszolgált gramofonra szerelték, ezzel forgatható lett a földgömb. A szolnoki megyei könyvtár kiállított még egy diavetítőt is, amellyel a könyvtár kirakatán keresztül az utcára vetítettek könyvnepszerűsítő szöveget és színes

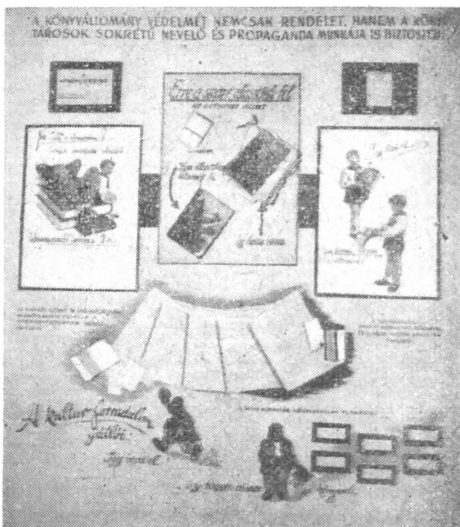

2. ábra

rajzokat. A rajzokat is maguk írják lemosott, régi filmszalagra.

Azonban ne gondoljuk, hogy a kiállításon ezek az »érdekességek« elnyomták a komoly tanulságot, azt, hogy a tömegkönyvtárak az 1952. május 4-i minisztertanácsi határozat következményeként mind a látványos propaganda és szemléltető eszközök terén, mind a könyvtárak szervezetében óriásit fejlődtek. Ma már például ott tartunk, hogy nemcsak a könyvek olvastatásáért, hanem a könyvek védelméért is fejlett módszerekkel harcolnak a könyvtárak. (1. ábra)

A kiállítás látogatói azonban azon lepődtek meg, hogy mennyire eleven az anyag, milyen sok az eredeti kép és tárgy. Úgy tűnt fel, mintha a kiállítást maguk a könyvtárak rendezték volna! A rendezés valóban csak formába öntötte az anyagot, mert az volt a cél, hogy a könyvtárak az általuk készített tárgyak nyelvén mondják el a többieknek: Ime, mi ilyen izléses plakátokkal, rajzokkal neveljük az olvasót, ezt ti is megtehetitek! Ez valóban benn volt a kis, komáromi járási könyvtár, meg a tatali községi könyvtár kiállított tárgyaiban. Természetesen a rendezésnek azért a nevelő, korrigáló feladatot is vállalnia kellett. Például volt olyan eset, amikor az eredeti rajzok épségbenhagyásával a plakát nyers, rikító alapszínét fino-

1. ábra

mabbra, izlésebbre változtatták, vagy mintát adtak a debreceniek rajzaihoz az ifjúsági, képes faliújság keretének elkészítésére.

Ez a faliújság a gyermekkönyvtári anyagban volt. A gyermekek tábláját érdemes volt alaposan megnézni. A minisztertanácsi határozat óta elért hatalmas fejlődést itt igazán le lehet mérni. Ezóta vannak külön gyermekrészelek a megyei és járási könyvtárakban. A gyermekkönyvtárakban ma már például mesedélutánokat rendeznek, irodalmi fejtörőket eszelnek ki, közös kirándulásokat szerveznek az ifjú olvasók. A szombathelyi megyei könyvtárban ifjúsági tanács irányítja a részleg munkáját, külön lapot is adnak ki. (2. ábra)

Az ifjúság igen sokat tett a könyvváltozási védelméért. Az ifjú könyvbarátok körének tevékenységéről már régebben is lehetett hallani, most előtűnik volt a valóság: az illatosúti Szabó Ervin könyvtár könyvjavító brigádja által kijavított könyvek a javítás különböző állomásain.

Volt még egy csomó dolog, amiről meg kell emlékezni: a karácsondi könyvtárponyva elleni küzdelemről »A Könyvtáros« már beszámolt, most eredetiben is bemutattuk; amott a Rottenbiller-utcai Szabó Ervin-fiók kiállításáról kép, amelylyel olyan frókat népszerűsít, kikről utca van elnevezve a kerületben; távolabb a kormányprogramból folyó könyvtári feladatokra hívja fel a figyelmet a kaposváriak két táblája. Az egyik »A gazda segítők«. A rákoskeresztúri Szabó Ervin-fiók egyik olvasója, a »Gerő tsz« baromfigondozónője pedig kongresszusi felajánlást tesz szakkönyvek tanulmányozására.

Azt mondtuk előbb, hogy néha az volt a néző érzése, hogy a könyvtárak maguk rendezték a kiállítást. Ez szószerint így is volt a győri megyei könyvtár vonatkozásában. A győriek ugyanis a könyvnapi kiállításukat ismételték meg — más könyvanyaggal. (3. ábra)

A kiállítást teljesen ők állították össze a dekorációtól kezdve a magukkal hozott neoncsövekig. A könyvek összeállításával, annotációjával igen komoly bibliográfiai munkát végeztek, s az októberi, eredeti kiállításukról készített fénykép mindenkit meggyőzhetett, hogy más könyvtár által »otthon« is megvalósítható, járt útról van szó. A győriek munkáját viszont az egész ország bírálhatta és meg is bírálta.

3. ábra

Ez a próbakiállítás a nagy kiállításon belül — volt a második kísérlet. A harmadik pedig a feliratokkal való takarékoskosság. Az anyagot akartuk beszéltetni a szöveg helyett, a képeket és a könyveket megszólaltatni a sok grafikon és szám helyett. Más kiállításokkal szemben feltehető, hogy milyen óvatosan bánt a kiállítás a grafikonokkal és a szövegekkel. Sokszor talán túlságosan óvatosan is! Néha talán bátrabban kellett volna magyarázni. Elmondok egy példát. A Népkönyvtári Központ dolgozói összeállítottak egy teljes, községit mintanegy könyvtárat. A könyvtárosok sóvárogva nézték a kölcsönzőasztallal egyesített könyvszekrényt és hazagondolták a saját, sokszor még szűkösen felszerelt könyvtáraikra. Itt a szövegnek meg kellett volna magyaráznia, hogy az első mintadarab ez, melyből az év folyamán ennyi meg ennyi készül. (A fényképe a borítólapon látható.)

A kiállítás természetesen nemcsak a könyvtárak eredményeit, hanem a könyvtármunka hiányosságait is tükrözte. Hú képe az 1952. május 4-i minisztertanácsi határozat óta megtett útnak. S ez a tükrözés a hibák ellenére mindenestre óriási fejlődést mutat. Ezt a kiállítást ilyen színvonalon 1952 májusa előtt nem tudtuk volna megrendezni.

GERŐ GYULA

Hogyan foglalkozzék a könyvtáros a mezőgazdasági irodalom terjesztésével

A Könyvtáros már többször foglalkozott a mezőgazdasági könyvek olvasása kérdésével. Mi hát az oka, hogy mégis újra elővesszük? Az, hogy falusi könyvtárainknak ma ez a legfontosabb és mégis a legkevésbé megoldott problémája.

A mezőgazdaság fejlesztéséről szóló párt és minisztertanácsi határozat úgy vélem mindnyájunk előtt ismeretes. Jelentőségét nem kell itt méltatnom. Elég, ha Nagy Imrének a termelőszövetkezetek dolgozóinak március 27-i országos tanácskozásán mondott felszólalására utalok: »A határozat azt tűzte ki célul, hogy a mezőgazdasági termelés általános fel lendítésével el kell érni, hogy a következő években biztosítva legyen a lakosság bőséges ellátása kenyérrrel és liszttel, hússal és zsírral, borral, cukorral és tejjel, burgonyával és zöldséggel.« Majd hozzátette: »A mezőgazdaság fejlesztésének hatalmas programja *nagy nemzeti ügy.*«

Nyilvánvaló, hogy könyvtáraink úgy segíthetik elő ezt a nagy nemzeti ügyet, hogy a parasztság kezébe könyvet adva emelik általános műveltségét, jó szak-könyvekkel pedig szakmai tudását.

Bár az új kormányprogram óta falusi könyvtárainkban sok helyen megnövekedett az érdeklődés a mezőgazdasági könyvek iránt, egyáltalán nem mondhatjuk azt kielégítőnek. Hogy ennek okát világosan lássuk, tekintsünk vissza a kormányprogramot megelőző időszakra. Ebben az időben parasztságunk szinte alig olvasott mezőgazdasági könyvet. Pl. Nagyszénáson az 1952-ben végzett tanulmányozás alkalmával a könyvtárban 106 mezőgazdasági szakkönyv volt. Annak ellenére, hogy a könyvtár olvasóinak egyharmada paraszt, az olvasóknál lévő 294 kötetből *egyetlen egy sem volt* mezőgazdasági tárgyú. Hasonló képet mutatott az ország jóformán valamennyi falusi könyvtára.

Mik voltak ennek az okai?

Az egyénileg dolgozó paraszttal való beszélgetésekből az derült ki, hogy semmiféle új kezdeményezéshez nem volt kedvük, mert nem voltak biztosak meddig gazdálkodhatnak tovább egyéni módon. A termelőszövetkezetekbe tömörült parasztság jelentékeny része a

termelőszövetkezetekben mutatkozó általános munkaerőhiány miatt gyakran alacsonyabb színvonalon volt kénytelen termelni, mint amire meglévő gazdasági szaktudása képessé tette. Emiatt természetesen nem is érdeklődött a mezőgazdasági termelés fejlettebb formái iránt. Hozzájárult mindehhez a könyvtárainkban lévő mezőgazdasági tárgyú könyvanyag egy részének használhatatlansága, valamint könyvtáraink legnagyobb részének éppen a mezőgazdasági könyvek iránt mutatott szinte teljes közönye.

Az új kormányprogrammal megteremtődtek a feltételei a mezőgazdasági könyvek olvasásának. Az egyénileg dolgozó parasztság termelési kedve állandóan nő, termelőszövetkezeteink — mint az a legutóbbi országos értekezleten felszólalók hangjából kicsendül — erőteljesen fejlődnek. Mind több és több könyvtárunk ad ma már hírt arról, hogy keresik a mezőgazdasági szakkönyveket. Pl. Nagyállón Horváth István dolgozóparaszt a tél folyamán 12 könyvet vett ki a könyvtárból és ebből 8 volt mezőgazdasági, főleg állattenyésztési szakkönyv. Bács-Kiskún megyében, különösen Madaras és Kecel község könyvtáraiban nőtt meg a mezőgazdasági könyvek forgalma. Vas megye falusi könyvtáraiban az apróállat-tenyésztéssel foglalkozó könyvek iránt (nyúl-, baromfi-, méhészet) nőtt meg az érdeklődés, ami minden bizonnyal a háztáji gazdálkodás fejlődésével áll összefüggésben.

Mindezek a jelenségek örvendetesek, de sajnós, ma még elszigeteltek. A fülöpszállási községi és tsz könyvtárban pl. február hónapban egyetlen mezőgazdasági könyvet sem olvastak, noha a 4500 lakosú falu teljesen mezőgazdasági jellegű és a februári forgalom közel 2000 kötet. Ugyanezt a képet mutatta a tatai és a monori könyvtár is.

Az tehát, hogy az új kormányprogram következtében a feltételek előnyösen megváltoztak, nem jelenti még, hogy ez a változás parasztságunk tudatában is hasonló mértékben következett be.

Nézzük meg most, mit tegyen a falusi könyvtáros a mezőgazdasági könyvek olvasztatása érdekében:

Legfontosabb feladata, hogy könyvtári propagandamunkájának súlya a felnőtt parasztlakosság bevonására irányuljon. Ismert jelenség, hogy még a teljesen parasztlakosságú falvakban is a felnőtt parasztolvasók száma a könyvtár olvasóinak elég alacsony százalékát teszik ki. Pl. Fülöpszálláson az olvasók 28 százaléka paraszt, a jelentékeny mértékben parasztlakosságú Tata város könyvtárának 8 felnőtt férfi parasztolvasója van.

A mezőgazdasági könyvek propagandáját meg sem kezdheti a könyvtáros, amíg mezőgazdasági szakkönyvanyagát a helyi igények és a könyvek használhatósága alapján gondosan át nem vizsgálta. Könyvtárainkban ugyanis igen sok olyan könyv van, amely a parasztság számára nehezen érthető, a magyar viszonyokra egyáltalán nem alkalmazott eljárásokat tartalmaz és emiatt parasztságunknak, ha egy-egy ilyet a kezébe vesz, nemhogy megjönne, hanem inkább elmegy a kedve a további mezőgazdasági könyvek olvasásától. (Pl. Viljamsz: A földművelés alapjai; Mezővédő erdősávok a félsivatagban. A micsurini biológia alapjai stb.) A könyvtárosnak tudnia kell, hogy melyek azok a könyvek, amelyek csak agronómusok, melyek azok, amelyek kezdő parasztolvasók kezébe adhatók. A magyar szerzők által írt egyszerű füzetek (Mezőgazdasági Kiskönyvtár egyes számai) között is akad bőven felületesen megírt, alig használható munka. Pl. a tatabányai könyvtár megvizsgált 114 mezőgazdasági könyvből kb. 50 olyan, amely részben elavult, részben parasztolvasók számára nehéz.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár most igen komoly segítséget ad falusi könyvtárosainknak sajtó alatt lévő mezőgazdasági alapkönyvjegyzékével. Amíg ez megjelenik, használják falusi könyvtáraink a könyvtár eddig megjelent ajánló bibliográfiáit. A megyei és a járási könyvtárak feladata, hogy ezeket a falusi könyvtárosok kezébe adja és használatukra őket megtanítsa.

A megyei és a járási könyvtárak további feladata a mezőgazdasági könyvek a helyi viszonyok és igények figyelembevételével való beszerzése. Figyelemre méltó a szombathelyi megyei könyvtár ezirányú munkája, ahol a mezőgazdasági könyvek beszerzését falusi könyvtárosokból, dolgozó parasztokból és agronómusokból álló munkaközösség segítségével végzik.

Az Orsz. Mezőgazdasági Könyvtár bibliográfiája

Falusi könyvtárainknak ugyanezt kell tenniük.

Falusi könyvtáraink a mezőgazdasági könyvek általános propagandájának módszereit (könyvkiállítások, felolvasások, könyvismertetések stb.) többé-kevésbé ismerik. Hasznos segítséget adhat számukra »A mezőgazdasági irodalom propagandája« című könyv. (Könyvtáros kézikönyvei 4.) Ahhoz, hogy céltudatos, eredményes munkát fejthessenek ki a mezőgazdasági könyvek olvastatása terén, meg kell ismerniük hogyan terjednek a mezőgazdasági ismeretek a parasztság között. A falu életének ismerői tudják, hogy ha egy-egy példamutató paraszt megkezdi pl. a szántást, vagy a vetést, utána az egész falu követi. Ahol a gyümölcsstermelés fejlettebb fokon kibontakozott, (pl. Jánoshalma, Kiskunhalas vidéke) rendszerint néhány paraszt kezdte el a termelést, a többiek látták, hogy az beválik, követték példájukat és sokszor egy-két évtized alatt az egész vidék képe megváltozott. Ezek a példamutató, kezdeményező parasztok gyakran élénken érdeklődnek a mezőgazdasági szakkönyvek iránt. Pl. Polonkay Mátyás karácsondi tanácselnök helyettes igen komoly szakértője a szőlőművelésnek. Igen sokan fordulnak hozzá taná-

csért és ő maga pedig megvásárolta a legfontosabb szőlészeti és borsászati szakkönyveket. Ha tehát ilyen ember kezébe juttatunk el egy jó szakkönyvet, ennek értéke megszázsorozódik, mert a könyvekből tanult eljárások azután közvetlenül terjednek. Ezek az emberek rendszerint az általuk hasznosnak ismert könyvek terjesztőivé válnak. Az általuk javasolt könyvek kézről kézre járnak a faluban.

Mindezekből azt is leszűrhetjük, hogy a mezőgazdasági könyvek forgalmát, azok hatásfoka, eredményessége szempontjából nem lehet pl. a szépirodalmi művekével azonos módon, tehát százalékosan mérni. Nem mondhatjuk tehát pl. hogy egy faluban az elolvasott könyvek 80 százaléka szépirodalmi mű, 4 százaléka a mezőgazdasági, tehát a mezőgazdasági könyvek olvasottsága alacsony. Ahhoz ugyanis, hogy valaki egy szépirodalmi művet élvezhessen — eltekintve a felolvasásoktól — neki magának kell azt elolvasnia, míg a mezőgazdasági szakkönyv közvetett hatása a nem olvasó parasztokra is nagy jelentőségű lehet.

Ez a felismerés vezette rá pl. a hajdusoboszlói könyvtár vezetőjét arra, hogy munkáját csak akkor végezheti ered-

ménnyel, ha pontosan megismeri a lakosság foglalkozását, a helyi gazdasági problémákat, az élenjáró, példamutató parasztokat. Ezt kell követnie minden könyvtárnak, ha a mezőgazdasági könyvek propagálása terén komoly eredményeket akar elérni.

A mezőgazdasági szakkönyvek olvasásának egyik akadálya parasztságunk egy részének fejletlen olvasási készsége. Igen sok paraszt nem vesz ma még kezébe mezőgazdasági szakkönyvet, mert úgy érzi, hogy nehezen rágja magát át rajta. Ezeket a mezőgazdasági szakfolyóiratok segíthetik át a legkönnyebben a kezdeti nehézségeken és kedveltethetik meg velük a mezőgazdasági kérdésekkel való elméleti foglalkozást. Sajnos, ennek óriási jelentőségét könyvtáraink ezideig nem igen ismerték fel és ez is egyik oka a mezőgazdasági szakkönyvek iránt megnyilvánuló közönynek. Ennek jelentőségét felismerte a szombathelyi megyei könyvtár és a megye népkönyvtáraiba ma már a *Magyar Mezőgazdaság* című lapot 120 példányban juttatja el. A megye egyes falvaiban a folyóiratot sok helyen »ronggyá« olvasják. A legfontosabb ilyen folyóiratok még: *Gépállomás*, *Állami gazdaságok*, *Termelészövetkezet*.

A mezőgazdasági irodalom terjedésének egyik akadálya, hogy az erre éppen leghivatottabb könyvtáraink, tehát a termelészövetkezeti, a gépállomási és az állami gazdaságok könyvtárai a legtöbb helyen alig működnek. Ritka kivétel pl. a bábolnai állami gazdaság, ahol a könyvtár jól működik és a szakszervezet a könyvtárost díjazza. Ezek fejlesztése terén a Medosz-ra igen komoly feladat vár.

Darvas József népművelési miniszternek a mezőgazdasági határozat parlamenti tárgyalásakor elhangzott szavai nekünk könyvtárosoknak is szólnak: »Különösen erősíteni akarjuk a falusi népművelési munkát, szélesen és gazdagon, hogy a magunk eszközeivel is segítsük a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló párt- és kormányhatározat sikeres megvalósítását.« Mi ezt a munkát a magunk területén a szakkönyvek terjesztésével segíthetjük a legjobban. Minden erőnkkel meg kell keresnünk tehát erre adott körülményeink között a leghatásosabb módot.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár bibliográfiája

SALLAI ISTVÁN
az Orsz. Széchényi Könyvtár
h. vezetője

Az első Kossuth-díjas könyvtáros

Az első és eddig egyetlen Kossuth-díjas könyvtáros: Lipták Pál, a Békés Megyei Könyvtár vezetője, aki a megye területén lévő könyvtárak munkájának eredményes fejlesztéséért kapta a nagy díj koszorúját.

— Meglepett-e, amikor megtudtam? De mennyire! — feleli kérdéseimre, — de-hogya sejtettem, hiszen mi, könyvtárosok egyáltalán nem gondoltunk arra, hogy a könyvtári munka eredményeit is jutalmazhatják Kossuth-díjjal.

A villamoson kezdődik így a »faggatás«, mert délután félháromig elnökölt a Könyvtárosok Országos Értekezletén, most a Rádióba kell mennie, másnap reggel pedig értekezleten vesz részt Békéscsabán.

Legelőbb az első könyv felől kérdezem, amelyet olvasott.

— Nem emlékszem... nem emlékszem...

— És az első mű, amelynek hatása nyomott hagyott?

Kissé tétovázik, mielőtt felel, de nem azért, mintha nem emlékezne rá.

— Nehezen mondom ki, nehogy esetleg félreértsék, hogy éppen ezt a munkát mondom... de ez a valóság. Gorkij: »Ánya« című regénye volt ez a könyv. Inaskoromban az építómunkások szakszervezetének könyvtárába jártam, ott találtam.

Lipták Pál régi békéscsabai család leszármazottja. Ott született, ott nőtt fel, ott élnek a szülei is. Három gimnáziumot végzett, akkor abból kellett hagynia a középiskolát, mert nem teltt a további iskolázatásra.

— Mi legyen a gyerek, ha nem tanulhat tovább? Az, ami az apja...

Ő is az apja mesterségébe kezdett, szabóinas lett. Ám a nyomtatott betűt már az iskolapadban megszerette. Tű, cérna, olló, vasaló, robot reggeltől estig nem szakíthatta el többé a könyvektől. Szabad idejében állandóan látogatta a munkásothtonok szakszervezeti könyvtárait. Így ismerkedett meg Anatole France műveivel. A kételkedő, haladó irányú író gúnyoros szemléletű munkái gondolkodásra ösztönözték. Kezdték érdekelni a művészetek. Érezte, hogy megértésükhöz önképzésre van szüksége. Rajzolni kezdett, megpróbált írni, vonzotta a magasabb színvonalú zene.

— Már szabóságod koromban volt operabérletem! — mondja büszkén.

Egyre többet olvasott, érdeklődött, kereste azok társaságát, akiktől tanulhatott. Így szerezte meg azt a mélyebb műveltséget, lelki kultúrát, amelyet — jól tudjuk — magában a középiskola nem adhat meg. Mégis, ki tudja, mint kállódott volna el képessége, ha a felszabadulás után a kultúrforradalom viharszele fel nem kapja a csabai porból.

— Könyvtáros úgy lettem — feleli —, hogy egyszerre csak rámbíztak egy könyvtárat. 1949 tavaszán a könyvtárügyeket akkor intéző Országos Könyvtári Központ az ország első négy körzeti könyvtára között Békéscsabán is alakított egyet. Kisvárosban mindenkit ismernek, mindenkiről tudják, hogy mit csinál, mire való... Így történt, hogy engem ajánlottak az OKK-nak és így lettem a könyvtár vezetője. Kaptam 5—6 láda könyvet és megkezdődött a szervezés. Városunk egyik középiskolai tanára vállalta, hogy ideiglenesen velem dolgozik. Szakszerű ismeretek nélkül kezdtem a községi könyvtárak szervezéséhez. Az 1949-i választások idejére »szétszórtuk« a könyveket a falusi könyvtárakba és ennek a szakszerűtlen, gyors munkának a súlyát, káros következményeit még ma is érezzük megyei könyvtárunkban. Így kezdődött könyvtárosi pályám.

Tizenkét népkönyvtár volt akkor Békés megyében — ma öt járási és 130 népkönyvtár van!

1952. március 9-én a körzeti könyvtár megyei könyvtárrá alakult és ez volt az első megyei könyvtár az országban. Ehhez azonban egyesíteni kellett a volt körzeti könyvtár állományával a városi könyvtár és a műszaki könyvtár anyagát. Minden könyvtáros tudja, hogy micsoda munka ez!

— Az eddig szétforgácsolt anyagot rendszerbe foglaltuk, hozzáláttunk a rendszeres könyvtári munkához. Megindult a főiskolai könyvtárosképzés — igen, azóta elvégeztem a főiskola levelező tagozatát. A főiskolai oktatók és az I. Országos Könyvtáros Konferencia megbeszélései és határozatai lehetővé tették, hogy gyakorlati tapasztalataink alapján szervezettebben alakuljon ki könyvtári munkánk. Célunk az volt, hogy a körzeti könyvtárak idejének rendszertelenségét megszüntessük és formális eredményeket mutató munka helyett valóságos és minőségi eredményeket érjünk el... tartós

alapra helyezzük könyvtárunk fejlesztését és hogy ez meglássék a könyvtár külső és belső képén. Bútorban, felszerelésben, tisztaságban, rendben is. Arra törekedtünk, hogy megfelelő munkatársakat szemeljünk ki, ez sikerült is és ennek köszönhető, hogy könyvtárunk indulásától kezdve az élvonalbeli könyvtárak közt maradt.

Beszéde szerény és szűkszavú, mint a levelé, amellyel nem sokkal kitüntetése előtt, elküldte »A Könyvtáros«-nak az »Irodalmi fejtörő« című sokszorosított kérdőívet. Eredeti ötlet, jó módszer. Amióta szétküldték az íveket, lázasan pörgetik a katalóguslapokat, olvassák a remekírókat a csabaiak, a központban és az öt fiókkönyvtárban, hogy halhatatlan regények, költemények örökéletű hőseit, íróit, szerelmeseit megleljék és gondolati életükbe fogadják. És természetesen azért, hogy meg tudják fejteni a könyvtár »találós« kérdéseit!

A Kossuth-díjas könyvtáros büszkesége a békési tájgyűjtemény, ami a megye életével és történelmével foglalkozó műveket és a megye nyomdáiban előállított könyveket foglalja egybe. Ez volt az első e nemből.

— A különgyűjteményeket mi kezdtük létrehozni, aztán a többi könyvtár utánunk jött...

A gazdag kéziratár is helyi hagyományokat, történelmi okmányokat őriz, köz-

tük a török hódoltság után, 1725 körül újra alakult Békéscsaba jobbágy-öslakosságának névsorát. Az első kiadású könyvek gyűjteménye ezernél több ritkasággal büszkélkedik, köztük Csokonai Dorottya-jának, Katona József Bánk bánjának, Petőfi János vitézének, Arany Toldi-jának első kiadásával, hogy a sok közül csak e néhányat említsük. A hatalmas művészettörténeti gyűjtemény létesítését »a város képzőművészeti hagyományai követelik«. Sok festő él a városban, ahol így természetesen képzőművészeti szabadiskola is van. Az idegennyelvű anyag is gazdag — angol, francia, német remekírók —, több ezer kötetből válogathat az olvasó.

— Célunk: a megye területén lévő könyvtárak megszilárdítása és istápolása, hiszen ez a megyei könyvtár főhivatása.

E célt küzdött, dolgozott eddig is, ezért tüntették ki. Végül megvallja:

— Az embernek távolabbi céljai is vannak. Külföldi útra gondolok. Beszélék szlovák nyelven... Szeretném Csehszlovákiában tanulmányozni a jól működő Gottwald-könyvtárakat.

E »távolabbi« cél szerény és így nem is látszik elérhetetlennek. Megvalósulása pedig a közelebbi célt szolgálná — tapasztalatait felhasználhatná a járási és községi könyvtárak fejlesztésére, ahhoz a munkához, amelyért a Kossuth-díjat kapta.

TAMÁS ERNŐ

Megfelelő embert a megfelelő helyre

A Salgótarjáni Acélárugyár könyvtára a gyár kultúrotthonában kapott helyet. Külön kis épület, a gyártól nem messze. Nagyon szép az olvasóterme, kényelmes, újonnan kárpitozott karosszékek, fényesre politúrozott asztalok, az asztalokon folyóiratok. Mikor beléptem az olvasóterembe, kellemes meglepetéssel néztem körül. Ez igen! — ilyen olvasóval nem sok üzemi könyvtár dicsekedhet. Biztosan látogatják eleget. Meg is kérdeztem, hogy gyakran járnak-e ide olvasni, mire a könyvtáros áradozva válaszolta, hogy természetesen, néha alig lehet beférni, olvasóköröket tartanak itt, felolvasásokat rendeznek. Első pillanatban nem is hangzott hihetetlennek ez a vallomás, bár feltűnt, hogy éppen egyetlen ember sem volt az

olvasóban, pedig a gyár több műszakban dolgozik, elképzelhető lenne tehát, hogy így, a déli órákban is olvasgatnák. Ha nem is sokan, hiszen az emberek inkább a délutánt, vagy az estét szánják olvasásra, de a több ezer főnyi dolgozóból — legalább négyen-öten.

Nem sokáig marad üresen az olvasó. Amíg beszélgetünk a könyvtár dolgáról, megérkezett egy társaság. Hangos, jókedvű emberek, letelepedtek az egyik szélső asztalhoz, az ott heverő folyóiratokat félrelökdösték és kibontogatták a zsinpapírba csomagolt ennivalójukat. Irigylésre méltó étvággal fogtak a falatozásához. Betűvel azonban csak anyyi kapcsolatot teremtettek, hogy újságpapírba törölték zsíros bicskájukat.

Az olvasóteremben egy jókora üveg-szekrény is áll, tele könyvekkel. Ahogy nézegettem, sehogy sem tudtam rájönni, hogy milyen elképzelések szerint válogatták ide a könyveket. Francia-magyar szótártól kezdve, klasszikus orosz regényekig mindenféle könyv hevert a szekrény polcain. Mikor ezt szóvátettem, azt válaszolták, hogy a legcsinosabb fedelű könyveket rakták ide. Szokták-e cserélni, vagy rendeznek-e valamiféle könyvkiállítást az erre igen alkalmas üvegszekrényben? Tanácstalan vállvonogatás volt a válasz. Kiderült, hogy ezeket a könyveket még a régi könyvtáros rakta ide, azóta se nyúlt hozzájuk senki.

A régi könyvtárosról egyébként hamarosan megtudtam, hogy munkájában nem sok köszönet volt. A könyvtári órákat legtöbbször nem tartotta be és ha valamelyik nagyon elszánt olvasó a keresésére indult, a legközelebbi kocsmában találhatta meg. Érthető, hogy így aztán elszoktak az emberek a könyvtártól.

És a mostani könyvtárosok vajjon mit tesznek, hogy a csorbát kiköszörüljék?

Az egyik könyvtáros Kruppa István, azelőtt a gyár hangoshíradójában dolgozott. Nem sokat ért a könyvtárhoz, de látszik rajta, hogyha módja lenne valakitől tanulni, szívesen tenné. Szeret olvasni is, sokat olvas, hogy legalább tanácsokat adhasson a kölcsönzőknek. A másikat könyvtáros, Heckenbenger Gyula. Arra a kérdésre, hogy miért tették a könyvtárba, így válaszolt:

— A gyár pénzügyi osztályán dolgoztam harminc évig. Jó munkám jutalmaként neveztek ki könyvtárosnak.

És mert erre a válaszra nem vágtam elég lelkes arcot, így folytatta:

— Kultúrvonalon is tevékenykedtem, a fúvószenekarban játszom már évek óta.

Nem kételkedtem abban, hogy kitűnően megállja a helyét a fuvósoknál, de hogy mennyire ismeri a könyveket, arra is kíváncsi voltam. Megkérdeztem tehát tőle, hogyha valaki azzal a kérdéssel fordul hozzá: szeretne katonákról, partizánokról szóló könyvet olvasni, ajánljon valami háborús regényt, mit ad a kezébe? A válasz meglepő volt:

— Leemelem a polcra valamelyik szépirodalmi könyvet. Az mind szép, akármiről szól, hiszen azért is hívják szépirodalomnak.

Nem tudom, mit szól majd az az olvasó, aki a Nagy Honvédő-Háború hőseiről akar olvasni és mondjuk Milkszáth

Szent Péter esernyőjét viszi haza.

Ezekután átmentünk a szomszéd helyiségbe, itt van a könyvtár. A szépirodalmi műveket írók szerint ABC sorrendben rakták a polcra. No, nem minden hiba nélkül! Thomas Mann a T-betűnél található, viszont Oravetz Paula »Kócos«-át isten tudja miért a P-betűs polcra helyezték. A többi könyvet tárgy szerint csoportosították. De hogyan? Kölcssey Ferenc »Országgyűlési napló«-ja a színművek között szerepel. A mesekönyvek-rovatba például a rajzos, képeskönyvek mellett F. Kupka csehszlovák satiráiról »Kis történetek Truman úr számára« című egyáltalán nem gyerekeknek való műve foglal helyet. Néhány műszaki könyvre is ráakadtam, azt hiszem a verseskötetek között. »Ezt elküldjük a műszaki könyvtárba.« — sietett felvilágosítani Heckenberger elvtárs. Műszaki könyvtár is van az Acélárugyárban, hogyan működik? — kérdeztem. A két könyvtáros összenézett és bevallották, hogy még egyetlen egyszer sem lépték át a műszaki könyvtár küszöbét. Pedig egy kis tapasztalatcsere biztos rájuk férne.

Érdekes és értékes folyóiratok bekötött példányai huzódnak meg egy polcon. Senki sem forgatja őket. És, ami a legfájóbb, a hétezer kötetes könyvtárnak napi forgalma átlag tizenöt ember. A könyvvállományt most akarják bővíteni, több mint hétezer forintot kaptak könyvvásárlásra. Még fogalmuk sincs, milyen könyveket fognak megvenni. Tizenhárom műhelykönyvtára van az Acélárugyárnak, ezek közül egy a Bala-ton mellett, egy a munkásszálláson, a többi pedig a gyárban. A műhelykönyvtárakkal semmiféle kapcsolatuk nincs, teljesen elhanyagolják őket, azt se tudják, hogy egy-egy műhelykönyvtárnak mennyi az olvasója.

Az a kép, amit a Salgótarjáni Acélárugyár könyvtára nyújtott, mi tagadás, lehangozó volt.

Nem tartom valószínűnek, hogy esztergapad mellé odaállítanának valakit, aki se a gépet nem ismeri, se bálni nem tud vele. Miért gondolják akkor, hogy a könyvtárossághoz se szakértelem, se műveltség nem kell? S miért nem alkalmaznak olyasvalakit, aki ezzel rendelkezik, vagy legalább is miért nem képeztetik azt, akit egyéb szempontból tettek be a könyvtárba.

HALASI MÁRJA

ALEXEJ TOLSZTOJ

HOGYAN AJÁNlja A KÖNYVTÁROS MŰVEIT

Alexej Nyikolájevics Tolsztoj a szovjet irodalom egyik legnagyobb tehetsége.

Élete fordulatokban és élményekben gazdag élet volt. 1883-ban született a Volga melletti Szosznovka-tanyán, apja egyik szegényes birtokán, grófi családból. Ősei nagy szerepet játszottak az ország életében s Lev Tolsztoj, a világhírű orosz író Alexej Tolsztoj közeli rokona volt. Anyja, aki jónevű ifjúsági író nő a múlt század végén, érdeklődését korán az irodalom felé terelte. Alexej Tolsztoj 15—16 éves korában kezdett verseket írni, mint maga mondja később: »rossz verseket«. Többnyire szimbolista, dekadens jellegű költemények ezek s a kor divatja szerint individuális problémákkal foglalkoznak. Első sikerét nem is költészetével, hanem elbeszéléseivel aratta. Ezeket az elbeszéléseket »*Túl a Volgán*« címmel foglalta össze s 1911-ben adta ki. A világháború idején Tolsztoj érdeklődése a drámaírás felé fordul, 1914—18 között többnyire színdarabokat ír.

Alexej Tolsztoj kezdetben szembefordul a forradalommal s 1918-ban külföldre emigrál. Az emigráció nagy iskola volt számára. Később így emléke-

zik meg erről: »Az emigrációban életem legnehezebb szakaszát éltem át. Ott jöttem rá, mit jelent olyan fiatalembernek lenni, aki elszakadt hazájától, akire senkinek sincs szüksége semilyen feltételek között sem.« Tolsztoj már a forradalom előtt látta és ábrázolta az uralkodóosztályok életképtelenségét, de valójában csak az emigrációban tudja levonni ennek a felismerésnek írói és emberi konzekvenciáit. A külföldön töltött öt esztendő alatt írt munkáiban kegyetlen szatirával leplezi le a forradalom elől elmenekült orosz nemesség és nagypolgárság erkölcsi züllését. Az emigráció irodalmi termésének legnevezetesebb darabja a *Nővérek*, amely első kötete lett Tolsztoj világhírű trilógiájának, a *Golgothá-nak*.

Tolsztoj hamar fölismerete, hogy végzetesen tévedett, amikor külföldre menekült. 1923-ban kérte a szovjet kormányt: engedélyezze hazatérését. Ettől az időtől kezdve tollát, telhességét a szocialista haza, a szocialista építés ügyének szentelte. 1926-ban megjelent *Golgotha* című trilógiájának második kötete, az *Ezerkilencszáztizennyolc*. A 20-as évek végén az író történelmi regénybe kezd *I. Péter* címen, s ennek a műnek az írása egész életét kitölti. 1937-ben a caricini harcoknak állít emléket *Kenyér* című regényében. 1941-ben kiadja a *Golgotha* harmadik kötetét, a *Borus reggel-t*. Tolsztoj 1945-ben halt meg, mint a szovjet föld egyik legnépszerűbb írója.

A *Golgotha* című trilógia négy értelmiségi származású ember küzdelmes útját ábrázolja a forradalom eszméinek elfogadásáig, a forradalommal való teljes azonosulásáig. Tolsztoj beleviszi regényébe saját benső harcainak élményét, ez teszi könyvét annyira ellenállhatatlanná. Művében az értelmiség sorsának ábrázolásán túl széles bontakozik ki a polgárháború témája. Regényének varázsa abban rejlik, hogy hőseit emberi közelségbe hozza hozzánk. Ezt a közelséget azért tudja tökéletesen felkelteni, mert ő maga, az író, azonosul legnépszerűbb alakjaival. A *Golgotha* főszereplői a Tolsztoj által olyannyira ismert és olyannyira meggyűlölt polgári világból indulnak el az igazi élet felé, afelé, hogy

kommunista emberekké válnak. Ennek az útnak embertpróbáló nehézségeit csak az az író ábrázolhatta ilyen páratlan tökéletességgel, aki maga is átszenvedte őket. Tolsztoj halhatatlan emléket állít a fiatal Vörös Hadseregnek, a forradalom katonáinak. Az olvasó szívébe mélyen bevesződik két csodálatosan szépen, művészién megformált nőalakjának, Dásának és Kátyának megragadó egyénisége, Roscsin kapitánynak és Tyeljegin mérnöknek figurája. Roscsin vívódásaiban Tolsztoj benső küzdelmei kapnak hangot, az ő lelkének legszenvedélyesebb problémái szólalnak meg. A tiszta és minden akadályt legyőző szerelem megkapó ábrázolását nyújtja az író Tyeljegin és Dása, valamint Roscsin és Kátya érzelmeinek ábrázolásában. Művének minden részletét az a tudat hatja át, hogy az igazságnak győznie kell: künn az életben és benn, az emberek lelkében.

Tolsztoj másik főműve az *I. Péter*, egyes szovjet kritikusok szerint a világ legnagyobb történelmi regénye. Tolsztoj kora ifjúságától kezdve foglalkoztatta Nagy Péter cárnak a hatalmas európai Oroszország megteremtőjének rejtélyes és sokat vitatott alakja. Már 1917-ben megkísérlti ábrázolni »*Péter cár napja*« című elbeszélésében. A kísérletet ekkor nem koronázta siker. Csak 1929-ben, már mint szocialista író válik Alexej Tolsztoj képessé arra, hogy Péter koráról és a cár alakjáról történelemhű képet adjon. Regénye középpontjában Péter cár harcos élete áll, de felvonul egy hatalmas körképben az egész 17—18. századfordulói orosz társadalom: ostoba, kegyetlen, dűsgazdag bojár urak, eszes, ügyes kereskedők, Sztyenyka Rázin bujdosó lázadói s a jobbágyviskók elkínzott jobbágyai. Egy barbár, elmaradott, katonailag, politikailag gyöngye Oroszországban születik meg Péter. Korán fölismeri, hogy hazája sorsán változtatni kell. Megindítja nagy harcát Oroszország európai színvonalra emeléséért. Reformjait nagy ellenérzésekkel fogadja az egész ország, de Péter nem tántorodik el céljától. Tolsztoj nagy írói érdeme, hogy hazája történelmének ezt a rendkívüli alakját, aki egyéniségének méreteiben messze kimagaslik az orosz uralkodók sorából — nem emeli valami fölünk idegen, emberfeletti nagysággá. Az olvasó megérti és megszereti a cárt, együtt érez vele és megtanulja csodálni lelkierjét, kitartá-

sát, tisztelni azt a végtelen hazaszeregetet, amely Pétert képessé tette arra, hogy egész életét az orosz nép, Oroszország felemelésének szentelje. Az *I. Péter* témája rendkívül aktuális volt a sztálini ötéves tervek és a Nagy Honvédő Háború idején. Tolsztoj, mint minden igazán nagy író, azért fordul a múlt-hoz, hogy a jelen problémáira felelhesen. A szovjet nép és a szovjet föld hatalmas forradalmának idején, az orosz történelem első nagyszabású átalakulása az emberek lelkében merül inkább meggyökerezettette a haladásba, a harcok győzelmes kimenetelébe vetett hitét. Péter alakjában Tolsztoj az orosz nép legnagyszerűbb tulajdonságait testesítette meg. Könyvének minden sorát áthatja a hazaszeregetet és a népbe vetett határtalan hit. Ezek az érzelmek a Nagy Honvédő Háború idején kitartást és optimizmust öntöttek az emberek lelkébe.

Alexej Tolsztoj harmadik nagy műve a *Kenyér*, amelyet 1937-ben írt. Regényének témája Vorosilov osztagának hősi menetelése Luganszktól Caricinak, s Caricin védelme. A *Kenyér* főhősei Ivan Gora, a pétervári Putyilov gyár kovácsa és menyasszonya, Agrippina Csebrec. Az olvasó szívébe zárja Ivánt becsületességéért, kitartásáért, azért a szeretetért, amelyet a forradalom ügye iránt érez, menyasszonyát határozottságáért, férfias bátorságáért, Iván iránti hűséges szerelméért. Tolsztoj nagy művészettel rajzolja meg Lenin és Sztálin alakját. Megismerjük őket a mindennapi élet egyszerű mozzanataiban. Az, hogy az író nem emeli ki korának hatalmas történelmi egyéniségeit a hétköznapi kereteiből, nem csökkenti, hanem emeli emberi nagyságukat.

Tolsztoj életének utolsó éveit a Nagy Honvédő Háború időszakával esnek egybe. Halála pillanatáig fáradhatatlanul dolgozott hazája szolgálatában. A háború alatt élénk publicisztikai tevékenységet fejtett ki, cikkeiben a fasiszta betörők ellen emelte fel szavát. Ebben az időben írta legnagyobb drámáját, a *Rettegett Ivánt*. A dráma az orosz népnek az orosz föld területi épségéért vívott múltbeli harcával buzdította kortársait a honvédő háborúra. Regényei a mi társadalmi életünk kérdéseire is feleletet adnak, hőseinek élete példaképpül szolgálhat szocializmust építő hazánk dolgozóinak.

BÉLÁDINÉ SZÜCS ÉVA

Ki mit hisz magáról

Szabó Gyula, az inotai November 7. Erőmű könyvtárosa írja levelében: »Januárban megválasztottuk új ÜB-elnökünket. Azt reméltem, szíven fogja viselni könyvtárunk sorsát és segítségemre lesz. Különösen megörültem, mikor bejött a könyvtárba és magyar klasszikus irodalmat kért. Odaadtam neki Móricz Zsigmond »Uri Muri« és »Kivilágos kivirradtig« című regényeit. Egy hét se telt bele, mikor hallom olvasóimtól, hogy az ÜB-elnök felkereste az Erőmű igazgatóját és elmondta neki, hogy a könyvtárban olyan könyvek vannak, amelyeket nem szabadna a dolgozók kezébe adni, például az Uri Muri és a Kivilágos kivirradtig. Ezután én is beszéltem az ÜB-elnökkel és megkérdeztem, miért nem fordult egyenesen hozzám és kértem: adja vissza a könyvet. Ő azonban erre nem volt hajlandó, kijelentette, hogy megtartja a könyvet, nehogy az a dolgozók kezébe kerüljön, mert káros hatással lenne a dolgozók erkölcsüire.«

Mit mondjunk erre? Egy angol író, aki szívből gyűlöli a mi világunkat, írt egy könyvet »Szép új világ« címmel, ebben a maga ellenséges módján érzelem- és értelemellenes embertelen hangyavilágnak rajzolja a szocialista társadalmat, hogy elniassa tőle olvasóit. Ebben a gyűlöletesnek ábrázolt társadalomban a »világigazgató« kivonta a forgalomból többek között, Shakespeare drámáit, »nehogy azok megrontsák a dolgozók erkölcsüket«. Ezeket és a többi emberóriás műveit egy-egy példányban ő őrzi pánccélszekrényben, és néha olvasgatja is; neki ugyanis már semmi sem »árt«, mert olyan vén és kiszikladt, hogy semmi lángra nem gyűjthetja.

Ez jutott eszünkbe az inotai ÜB-elnök eljárásáról. Csakhogy a mi világunk nem azonos az ellenséges író által elképzelttel, nem érzelmentes, nem szenvedélytelen, nem embertelen. A mi dolgozóinknak erkölcsüket sem kell félteni Móricz Zsigmond remekműveitől, azok nemesítőleg hatnak rájuk.

Es különben is egy ÜB-elnök nem »világigazgató«.

Z. V.

Különös felfogás

A nagyüzemek könyvtárainak azon törekvésébe, hogy műhelykönyvtárak létesítésével gyorsabbá és közvetlenebbé tegyék az üzemi dolgozók egyre fokozódó művelődési igényeinek kielégítését — különös hang szól bele. Az Orion Rádiógyár vállalatvezetője, az Üzemi Bizottság elnökének és könyvtárosának arra a kérésére, hogy engedélyezné egy műhelykönyvtár létesítését az egyik legfontosabb, legnépesebb üzemrészben, mert igen szükség van rá, a könyvtár ugyanis az üzem legtávolabbi sarkában rejtőzik, egy könyvtáros látja el a csaknem 1200 olvasót, s mert, nem utolsósorban, az üzemi kollektív szerződés már két év óta ígéri a könyvtár decentralizálását, a vállalatvezető így válaszolt: nem tudja elképzelni a munkafegyelem meglazulása nélkül egy mű-

helykönyvtár működését, s minthogy ez visszaesést jelentene a termelésben, nem tehet eleget a kérésnek.

A két visszautasított érdeklődött az üzemi párttitkárnál és a rendszert vezetőjénél, hogy valóban olyan rossz-e a helyzet a munkafegyelem terén, mert csak ez tudná némiképp indokolni a vállalatvezető válaszát, de sem a párttitkár, sem a rendszert vezetője nem talált semmi kivetnivalót munkafegyelmi szempontból egy műhelykönyvtárban.

Különös és érthetetlen ez a hang s a belőle levonható következtetés, hisz ép a jó irodalom elterjesztése és a jó olvasók számának növelése vitte és viszi ezután is előre a szocialista nevelés és a munkafegyelem ügyét.

BERNÁTH ISTVÁN

az Orsz. Műszaki Könyvtár munkatársa

A fény és árnyéka

Tágas, finom ízléssel berendezett helyiség a debreceni Megyei Könyvtár olvasóterme. Örülhet minden ember, ha ilyen termekben találhat otthonra a könyv. Jólesik ilyen környezetben olvasni, tanulni. Gazdag az olvasótermi kézikönyvtár, Jókai és Mikszáth műveiből pl. legalább 80—80 kötet áll a polcon. A könyvtárvezető szobájában is minden elősegíti a jó munkát, a kényelmet. Egy cseppet sem zsúfolt ez a teremnek beillő helyiség és a kellemes csönd, az asztali lámpák, a jó fűtés kizárnak minden körülményt, ami az elmélyedő munkát zavarná. Szépen összehangolt színek a bútorok huzatai. Fügöny, szőnyegek, néhány nemesvonalú népművészeti dísz tárgy fokozza a kellemes hangulatot a dolgozók és látogatók számára.

— Jó lehet ilyen környezetben dolgozni! — és ha csak lehetséges, így kell lennie ennek előbb-utóbb minden megyei könyvtárban.

Sajnos, a többi munkaszobában már nem találjuk meg ezeket a munkafeltételeket. Minden más munkaszoba, beleértve a raktárakat is, mostohatestvére lehet csak az előbbieknél és Hamupipőke módjára elbúvik a látogatók szeme elől. Ifjúsági olvasónak szép nagy szoba kínálkozik, de az is üres és fűtetlen:

És most látogassunk el Debrecen egyik tiszta, barátságos munkásnegyedébe, a Homokkertbe. Kultúrpolitikánk eredménye, hogy itt is van már könyvtár. Megtalálni csak azért könnyű, mert ilyenkor, délbem valósággal ömlenek a nebulók ide a szomszédos iskolából — egyébként apró cipőjavító műhelynek, vagy legjobb esetben is dohányosboltnak vélnénk ezt a csöppnyi helyiséget és elmennénk mellette anélkül, hogy csak észre is vennénk.

A jó, eredményes munkához itt a következő »feltételeket« találjuk: cementpadozat, egy ajtó nélküli szekrény a könyveknek, egy viharvert pultféle, egy gyalulatlan lóca (a párhelyiségből kapta kölcsön a könyvtáros), két virágállvány (hazulról hozta a könyvtáros) és végre- valahára immáron egy bádögernyős vilanylámpa (mert ezt hónapokig tartó küzdelem után megszerezte a könyvtáros).

Ki tudná megmondani, hogy mi nincs a berendezés között? Pl. nincs kályha —

igaz, hogy mellhártyagyulladás a aztán volt a könyvtárosnak! Nincs szék, hiszen a kölcsön lócára idősebb olvasókat kell leültetni, amíg várakoznak. Szőnyeg ide nem is illik, de néhány szál deszka kel- lene a könyvtáros lába alá, a fűtetlen cementpadlós helyiségben. Fügöny nem kell, mert ablak nincs, csak a bejárati ajtón van üveg és ezt nem célszerű sö- tétebbé tenni, hisz ezenkívül csak ma- gasan, fent egy kis szellőző nyíláson át dereng be némi kis fény.

Végül kellene néhány könyv is ide, mert hiszen az sincs, helyesebben mondv a *az van csupán*, ami benn a városban nem kell. Néhány kötet szerencsétlenül »válo- gatott« könyv a könyvtár egész állomá- nya, pedig forgalom van, szeretnének ol- vasni a komokkertiek... Amennyiben az ország sok könyvtárában kevés a jó szép- irodalom, hát itt még kevesebb, mert nem volt még ebben a könyvtárban egyetlen kötet sem Mikszáth, Gárdonyi, a két Tolsztoj, vagy Gorkij műveiből — Jókai is csak egyetlen kötet van. A környék ügyeskezdő ifjúsága hiába keresne itt rádióval, villamossággal, motorszerelés- sel foglalkozó könyveket! Hasonlóképpen jó volna egy-két újság, képes folyóirat is, mert az emberek a Homokkertben is érdeklődnek gazdasági, politikai és kul- turális csemények iránt.

Nehéz lehet ilyen feltételek között dol- gozni, a homokkerti könyvtáros mégis kitűnően állja a sarat. Hiányos összeté- telű állományából is sokat kölcsönöz, lelkesedik munkájáért, szereti a gyere- keket. A környék barátságos asszonyai, fiataljai dicsérik a könyvtárost és büsz- kén mondják, hogy meg is látogatja őket és ha betegeik, könyvet visz nekik.

— Ennek a könyvtárnak a Megyei Könyvtárral annyi kapcsolata van, hogy hivatalosan — a fiókkönyvtára. Más kap- csolatról beszélni, azt hiszem, nevetséges volna.

Pedig úgy érzi az ember: jó lenne, ha eltűnnének a kirívó különbségek, ha a Homokkertbe is jutna néhány nélkülöz- hetetlen berendezési tárgy és ha a Me- gyei Könyvtár központjába is jutna ab- ból a nagy ügybuzgalomból, hivatássze- retetből, ami a homokkerti fiók munká- ján érződik.

V I T A

Ebben a rovatban közöltekkel szerkesztőségünk — természetzerűleg — nem mindig és nem mindenben ért egyet, de az elvi síkon folyó vitának szabad folyást enged.

Magasabb színvonalú szakkönyvtárosképzést!

Úgy vélem »A Könyvtáros« igen helyesen megválasztott időpontban indította meg vitáját a könyvtárosképzésről. A magyar könyvtárosképzés területén most kell előkészítenünk azt a fordulót, melyet immár sürgetően írnak elő számunkra e téren szerzett tapasztalataink és az MDP Központi Vezetőségének a közoktatásügy helyzetéről és feladatáról szóló januári határozata. Edigi munkánkat — és ez vonatkozik minden tanfolyamra a legkisebbtől egészen a főiskolai és egyetemi oktatásig — a felépített igények gyors kielégítésére való törekvés jellemezte. A jövő feladata most már minőségi. Az állandóan fejlődő olvasói igények felismeréséhez és teljesítéséhez egyre nagyobb tudású és magasabb képzettségű könyvtárosokra van szükség.

Pártunk Központi Vezetőségének az a megállapítása, hogy »jól megalapozott, sokoldalú s magasszínvonalú szakképzést kell megvalósítani« — könyvtárosképzésünkre is vonatkozik. Vonatkozik talán elsősorban egy teljesen elhanyagolt területre: a szakkönyvtárosképzésre. Szakminisztériumaink (könyvípar, nehézipar, kohó- és gépipar...) egymás után adják ki rendeleteiket, melyben a vezetőjük alá tartozó vállalatok részére kötelezően előírják szakkönyvtárak létesítését. Ma már több száz ilyen szakkönyvtár működik hazánkban. Ezek feladata egyrészt a dolgozók műszaki kultúrájának emelése, másrészt a tervező- és kutatómunka közvetlen segítése műszaki irodalommal. (Hatalmas jelentőségüket jól mutatja az az egyetlen adat, hogy 1953 utolsó negyedében 80 vállalatban a dolgozók közel 30 millió forint évi megtakarítást jelentő olyan újítását fogadták el, amely a szakkönyvtárakban található műszaki irodalom alapján készült.)

Ezeknek a könyvtárosoknak képzésével eddig senki sem foglalkozott. Az Országos Műszaki Könyvtár ezért több négyhónapos tanfolyamot indít részükre, de ez nem oldja meg teljesen a szakkönyvtárosképzés problémáját. A termelés problémái és a technika fejlődése az ezen a területen dolgozó könyvtárosok-

tól egyre magasabb tudást követel meg; könyvtárosképzésünknek erre figyelemmel kell lennie. A főiskolai és egyetemi oktatásunk egyesítési tervénél ezt a területet is fel kell mérni és az oktatásban — legcélszerűbben a szabadon választható tárgyak között — a műszaki könyvtárosok sajátos ismereteinek megszerzését is biztosítani kell. (Ilyen szaktárgyak: a műszaki tudományok alapvető irodalmának és a tizedes osztályozás műszaki részének részletes ismertetése, tájékoztató munka, dokumentációs kiadványok, termelés és irodalom összefüggése...)

Az oktatásügy területén gyakori hiba a szovjet eredmények alapos elemzés nélküli átvétele. A könyvtárosképzés területén is előkeletünk ilyen hibákat. Például: a dokumentációs munka — a szovjet példa nyomán, igen helyesen — egyesült a könyvtárral. De felismertük-e az ebből következő tennivalókat a könyvtárosképzésben? Hol képezzünk mi dokumentációs szakembereket?

Természetesen, ha felsőfokú könyvtárosképzésünk mindenben elegendet is tesz majd az itt vázolt követelményeknek — akkor sem végeztük be munkánkat. Ezzel párhuzamosan, de talán még azt megelőzően is, tervszerűen, a lehető leg szélesebb körben meg kell indítanunk a munkaterületükön bevált könyvtárosok szervezett továbbképzését. E téren a jelenleg folyó tanfolyamok, előadásorozatok és kisebb szakoktatási formák összehangolására van szükség, ami igen sürgető feladata a Népművelési Minisztériumnak és a nagykönyvtárak módszertani osztályainak.

Itt kell megemlítenem a könyvtárosok részére szükséges magasszínvonalú szakkönyvek teljes hiányát is.

A könyvtárosképzésnek elsősorban a felsőoktatás magasabb színvonalúvá tételének és a továbbképzés egységes, szervezett rendszerének területén kell fordulatot végrehajtania. Ez a ma feladata.

BALÁZS SÁNDOR
az Orsz. Műszaki Könyvtár
munkatársa

Gyakorlatibb könyvtárosképzést!

Az egyetem és a pedagógiai főiskola komoly erőfeszítések árán jelentős eredményt ért el a könyvtárosok oktatása terén, sok hallgató végezte el sikeresen tanulmányait. De még mindig nem elég kiforrott pl. a főiskolai oktatás, s. ezen belül a levelező tagozat munkája. Számos olyan, a könyvtárosok részére szükséges tanulmány van, amellyel a főiskolai oktatás keretében nem foglalkozunk (pl. egyetemes történelem — csak magyar történelem szerepel az oktatási tervben). Az irodalom tanítása sem elég átfogó és sokoldalú, nincs eléggé összekapcsolva a könyvtári munkával. Csak a legkiemelkedőbb írókkal és költőkkel foglalkozunk, de alapos megismerésükre kevés a tanulási és megbeszélési idő. Hasznos lenne abból a szempontból is megtárgyalni az egyes irodalmi műveket, hogy azokat milyen igényű és képzettségű olvasóknak ajánljuk, egyes művek hogyan befolyásolják, illetve fejlesztik az olvasók világnézetét, milyen könyvek alkalmasak ankétok, megbeszélések, viták anyagául, olvasótervek összeállítására. Egy-egy fontosabb történelmi eseményhez milyen jelentős szépirodalmi művek kapcsolódnak és még sok más lehetőség van a gyakorlati munka és az irodalomtanítás összekapcsolására. Tehát könyvtáros szemmel is kell nézni, sőt tanulmányozni az irodalmi alkotásokat. Ezenkívül kevésbé jelentős írókról és művekről is előnyös volna rövid ismertetést kapnunk, mert állományunkban szerepelnek, gyakran kérik is az olvasók, de nem minden esetben tudjuk, hogyan értékeljük ezeket a könyveket.

Ezek kiragadott példák, de a kívánóságok létjogosultságát és ilyen irányú tanítás szükségességét a napi munka számtalanszor igazolja. Természetesen ennek megvalósítása nem könnyű feladat, mert egy-egy csoporton belül igen különböző képzettségű hallgatók tanulnak.

Úgy gondolom, a könyvtártechnika, a gyakorlati munka tanítása viszont sok esetben túlzottan részletező. Ezenkívül gyakran van bizonyos különbség a főiskolán tanult tételek és a gyakorlat között. Ez nagyrészt abból adódik, hogy nem minden könyvtárban egységes az adminisztráció és egyéb gyakorlati eljárás, másrészt még a tananyag sem végleges és kialakult. Ez a kettősség különösen a kezdő könyvtárosok részére nagy erőpróba a helyes módszer kialakításában, sokszor bizonytalanságot eredményez.

A könyvtárosok képzése és a munkakerék tervszerű elhelyezése a Szovjetunióban magas fokon áll. Évről évre pontosan felméri, mennyi új alkalmazott kell a megnyíló könyvtárakba és a régebbiek megerősítéséhez, — ennek arányában állapítják meg a hallgatók számát és biztosítják a végzetek megfelelő helyét. Nálunk ez még megvalósításra vár.

Sok további eredményt várunk az egyetemi és főiskolai oktatás kettősségének megszüntetésétől, bízunk benne, hogy magasszínvonalú, egységes tanítási módszert fog eredményezni.

SUGÁR JENÓNÉ

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
10. sz. fiókjának dolgozója

A hallgatók szemével

Népi demokráciánk megteremtette a munka mai és még kevésbé jövőendő követelményeinek.

A könyvtárosképzésről folytatott intézeti vita hiába tárta fel a fogyatékoságokat. A tanszék érdemben nem válaszolt. Perspektívátlanának kézzelfogható okai is vannak. A Nyelv- és Irodalomtudományi Kar, az Oktatásügyi Minisztérium nem értheti meg speciális szükségleteit. Míg a Szovjetunióban egy minisztériumhoz tartoznak a könyvtárak és a könyvtárképzés, nekünk nélkülöznünk kell a Népművelési Miniszté-

Az Egyetemi Könyvtártudományi Intézet hallgatói tudják, hogy kultúrforradalmunk káderverszükségletét hivatottak kielégíteni. Minden tudást el akarnak sajátítani, amit dolgozó népünk szolgálata megkíván. Nem mondhatjuk, hogy a jelenlegi oktatás megfelelné a könyvtári

rium támogatását. A Könyvtártudományi Intézetnek például hatalmas szak-könyvtárra lenne szüksége, de ennek hiányoznak az anyagi feltételei.

Mi sem történt a gépírástanítás bevezetése érdekében. Nyelvtudás tekintetében az egyetemi oktatás nem nyújt annyit, amennyit régen a szakképzettség nélküli könyvtárosoktól elvártak. A szemináriumok lefolyása gyakran lélektelen, meddő, mivel tárgyukat nem kapcsolják össze a gyakorlat kérdéseivel. Ez vonatkozik a gyakorlatnak nevezett szemináriumokra is. Az alsós éves hallgatók példatári anyagán gyakorolják a címfelvételt, ugyanakkor az intézeti könyvtárak nincs rendes szakkatalógusa sem. Célszerű tantervünk még ma sincs, pedig már hat éve készül. A nem szakmai tárgyak előadóinak tematikáját nem ellenőrzi a Tanszék. Tudománytörténet helyett, pedagógiatörténet címen az osztályfőnöki óra levezetésének módszertanát tanuljuk, ugyanakkor sejtelmünk sincs az olvasás lélektanáról. Tanterven belüli rendkívüli előadásokra sohasem hívnak meg külső szakembereket. Nincs ennek kötelező, szabadon választható speciálkollégiumok. Nem az Intézet hibája, hogy (szemben a szovjet gyakorlattal) a könyvtáros aspirantúra nincsen. Ez az egyik oka annak, hogy nem nyújt tudományos segítséget a könyvtári munkának. Az előadások csak nevelőként említik haladó könyvtáros hagyományainkat, Ferenczy Zoltán, Szabó Ervin, Dienes László nevét, de hol marad éltető szellemük? A jegyzetek késve jelennek meg, tankönyvön nem is dolgoznak.

Zujeva elvtársnő felhívta rá figyelmünket, hogy ne alkalmazzuk mechanikusan a szovjet tapasztalatokat. Ott három hónap a termelési gyakorlat összeideje, nálunk csak kilenc hét. (A gyakorlatról való elrugaszkodás eredményezte például egyik hallgatónk tájékozatlan felszólalását a népkönyvtáros értekezleten.) Nálunk évi két hónap gyakorlatra lenne szükség.

Örvendetes »A Könyvtáros« márciusi számának bírálata a főiskolai könyvtá-

ros jegyzetekről. Nem érthetünk azonban egyet Kéki elvtárs jegyzeteinek értékelésével, mivel azt mi is használjuk. Különösen előadásai nem nevezhetők »tudományos alaposágúnak«. Hibája nemcsak az ott említett összefüggéstelen-ség, hanem (bizonyára egyes polgári szak-könyvek szemléletének kritikátlán átvétele következtében) a forradalmi hagyományok mellőzése is. Meg sem említette Walter Crane május 1-i, vagy a párizsi Kommün, a Tanácsköztársaság plakát-jait, Derkovits Gyulát.*

Szentmihályi elvtárs a lyukkártyáról szóló szakszerű előadását szemantista filozófiával alapozta meg. Az előbb említett rendszertelenség nála is tapasztalható, különösen megalapozatlan tudományelméleti fejtegetéseiben.

A tanszék akkor javíthatná meg igazán munkáját, ha teljesen függetlenített vezetője lenne. Nemcsak a gyakorlati tapasztalatok, hanem ennek hiánya is károsan hat a tanszemélyzet munkájára.

Felmerültek olyan nézetek, hogy a könyvtárosképzést ketté kell osztani. Képezzenek külön tudományos és külön népkönyvtárosokat. Ez a nézet szerintünk teljesen tarthatatlan. Visszalépést jelentene a könyvtárügyünk egységesítése felé vezető úton. Meggátolná, hogy tömegkönyvtáraink tudományossá, a tudományos könyvtárak mindenki számára hozzáférhetővé váljanak.

A könyvtárosképzés csak az egységes könyvtárügy keretében oldható meg igazán. Ehhez könyvtárak fölött álló könyvtári és bibliográfiai központ szükséges, mely egybefogja a szellemi és az anyagi irányítást. A pénzügyi ellátást a szakértelem kezébe kell adni. Különben a könyvtárügy egysége névleges marad, könyvtárosképzésünk pedig tervszerűtlen.

Jövendő hivatásunk iránti felelősség-érzet, az ügy szeretete készített szólásra bennünket. Nem mi akarjuk megszabni a könyvtárosképzés irányvonalt, tapasztalataink alapján, a segíteni akarás szándékával mondtuk el véleményünket. Tisztában vagyunk saját fogyatékos-ságainkkal is. Szeretnénk, ha jószándékú megértéssel találkoznánk írásunk.

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Nyelv- és Irodalomtudományi kara könyvtárszakának DISZ alapszervezete nevében:

KISS JENŐ, MAJOROS JÁNOS ÉS KARÁCSONY JÓZSEF
DISZ-titkár egyetemi hallgatók

* Itt valami félreértés lesz. Berza László és Zolnay Vilmos inult számunkban Kéki Bélának könyvtörténeti jegyzetéről írtak. A szerk.

ÜZEMI KÖNYVTÁROSOK KÜZDELMEIRŐL

Könyvtárunk 1952 nyarán létesült. Korábban is voltak könyveink a volt légő-pincében, szerszámzebrényben elhelyezve, de az ömlesztett állapotban lévő könyveket nem kölcsönözhattük ki. Amikor a könyvtár vezetését 1952-ben átvettem — noha jártam a főiskolára — könyvtárosi gyakorlatom nem volt, üzemenkben pedig senki sem segített. Lassan mégis fejlődött a könyvtár és most már üzemünk dolgozóinak körülbelül 35—36 százaléka állandó olvasónk. A tagok száma továbbra is nagy mértékben növekedne, ha a könyvtár nem volna olyan messze az üzemtől. Amikor ugyanis a dolgozók munka után távoznak, nincs kedvük a villamosmegálló helyett a másik utcába menni könyvkölcsönzésre. Eddigi küzdelmeim, tárgyalásaim nem hoztak eredményt, sőt kilátás sincs arra, hogy üzemen belül helyezzek el a könyvtárt, amely egyébként megfelelő helyiségben van. A kár csak az, hogy az olvasóteremben hol szemináriumot, hol tanfolyamot, hol értekezletet tartanak és mivel csak ezen a termen keresztül lehet megközelíteni a könyvtárat, az olvasók ritkán juthatnak akadálytalanul a könyvkölcsönzéshez. Négy műhelykönyvtárat létesítettem eddig, sőt most a pártbizottság helyiségében is van egy kis ideológiai könyvtár. Előnyük, hogy a könyvek közelebb jutnak a dolgozókhöz; hátrányuk, hogy a könyvek szétszórtsága elősegíti a könyvek elkalodását. Könyvállományunk 4700—4800 kötet és körülbelül 60 százaléka szép-irodalmi mű. A múlt év májusától csak egy alkalommal tudtam könyvet vásárolni. A költségvetés szerint az idén havonta 1500 forint jut könyvvásárlásra. Egyelőre erre ígéretet kaptam az üzemi bizottság elnökétől, bár az a véleménye, hogy ha ilyen sokat költünk könyvre, rövidesen túlteszünk — a Fővárosi Könyvtáron...

NYEKÓ ZSÓFIA

a Kábel- és Műanyaggyár
üzemi könyvtárosa

A KÖNYVTÁRELLÁTÓ VÁLASZOL

Rab Edit elvtársnőnek, a Lőrinci Fonó szakszervezeti könyvtároshelyettesének »A Könyvtáros« márciusi számában megjelent cikkére a következőket válaszoljuk:

A műhelykönyvtárak részére szükséges kölcsönzőfüzetek előállítását már több könyvtár javasolta. 1954. januárjában meg is rendeltük e füzeteket, de a nyomda az előállítás munkatorlódás miatt csak április végére vállalta. A könyvtárosok kérése tehát e hó végén teljesül. A Könyvtárellátó eddig 50-75-100 lapos leltári könyveket készített. A 100 lapos leltárkönyv körülbelül 3000 könyv leltározására alkalmas. A jövőben (valószínű április végére) készítettünk 200 lapos leltárkönyvet is. A Könyvtárellátónál különálló leltárívek is kaphatók. Személyi lapok és könyvkártyák esetében az újrarendszerű kartonok bevezetése nem probléma, mert olyan minimális változtatás van rajtuk, hogy minden könyvtáros használhatja őket, amennyiben a régi, szabványszerinti kartonokat alkalmazta. Forgalomba hozatalát az késleltette, hogy a nyomda az előállítás munkatorlódás miatt nem tudta határidőre teljesíteni. Ezért történt, hogy a Könyvtárellátó majdnem két hónapig nem tudott személyi lapot szállítani. Jelenleg a kölcsönzőfüzetek kivételével minden szabványnyomatványból van készlet. Kétségtelen, hogy számos könyvtár fordul hozzánk a könyvek újrakötésének ügyében, a Könyvtárellátó ezt a kérést egyelőre nem tudja teljesíteni, mert saját könyvkötő-műhelyt kellene felállítania. Mivel ez év elejétől végzi a vele szerződésben lévő könyvtárak részére a jelzeteletést és felszerelést díjtalanul és ez a munka még egyre növekszik, önálló kötészet felállítására esetleg csak jóval későbbi időpontban vállalkozhatunk. A javaslatokat köszönjük és amit lehet meg is valósítunk.

ALLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VALLALAT.

KÖNYVTÁRI ÉS NÉPMŰVELÉSI VISZONYOK AZ INOTAI ALUMÍNIUMKOHÓBAN

Ezerkötetes könyvtárunknak körülbelül a fele szépirodalom. Olvasóinknak 7 százaléka olvas politikai irodalmat, 93 százaléka pedig szépirodalmat és tudományos munkát. Az üzem 1200 dolgozója közül januárban 20 olvasó 35 kötetet olvasott, februárban 43 olvasó 126-ot. A könyvtár az üzemi bizottság hivatalos helyiségében van, egészen alkalmatlan üvegszekrényben és ilyen körülmények között rendszeres könyvtári órákat sem tudok tartani, ami meg is látszik a könyvtár forgalmán. Három műszakban dolgozom. Többször kértem, hogy a könyvtár részére adjanak külön helyiséget, engem pedig osszanak be egy műszakba és lehetőleg juttassanak lakáshoz Inotán, mert ezáltal napi 2—2 és fél órám szabadulna fel a könyvtári munka számára. Eddig azonban szép szón, halogatáson kívül a könyvtár ügyében semmi sem történt. Eddig legalább vásárolhattam könyveket, de most még a keretet sem kaptam meg, csak ha majd lejön a jóváhagyás Budapestről. Ennek a bürokratikus huzavonának az az eredménye, hogy a várpalotai könyvesboltban kiválogatott és féltetett könyveket beosztják a többi közé, eladják, és esetleg nem tudom majd megvásárolni őket. Tervezem fiókkönyvtárak létesítését az üzemben és az erdei munkáslakásokban. Ebben a munkában komoly segítség a számomra Gerő Zsolt-nénak az üzemi könyvtárakról írt cikke »A Könyvtáros« februári számában. Noha az üzemi bizottság elnöke ellenzte, már működik az V. és VI-os bakkban könyvtár. E fiókok vezetője Asztalos István, lelkes könyvbarát. Szeretnék a remélt megfelelő könyvtárhelyiség olvasótermében majd »népművelési múzeumot« berendezni. Ebben bemutatnánk, hogyan fejlődött szociális ellátottságunk a kohó megindításától kezdve. Ezenkívül növény-, rovar- és ásványgyűjtemény is növelné könyvtárunk ismeretterjesztő munkáját és csökkentené a kantine törzsvendégeinek számát.

A népművelés más területén is hasonló a helyzet üzemünkben. Néhány hete kineveztek egy kulturális igazgatót, de a fizetését nem rendezték, ezért lemondott és visszatért az üzembe dol-

gozni. Színdarabok előadásához is sok társunknak volna kedve, ha a közömbösség nem állna útjukba. Könyvtánptólás közben nem feledkezem meg új színdarabok, műsorfüzetek megszerzéséről. A demokratikus népek költői antológiái, népi táncok koreográfiái és dalok gyűjteményei külön helyen várják, hogy felhasználják őket. Új párttitkárunk, Réthalmi elvtárs megígérte, hogy rövidesen alapos változást teremt az üzemben a népművelés és a könyvtár tekintetében. Remélem tehát, hogy kedvezően megváltozik a helyzet.

OBERLÄNDER GYULA
az inotai Alukohó
üzemi könyvtárosa

HOZZÁSZÓLÁS A KÖNYVEK AJÁNLÁSÁHOZ

Az Építők Szakszervezetének legutóbbi könyvtárosi értekezletén egyik társunk azt panaszolta, hogy a könyvtárakban sok az olyan könyv, amelyet senki sem akar elolvasni. Ehhez a kérdéshez szeretnék »A Könyvtáros« nyilvánossága előtt hozzászólni.

Sajnos, helytelen és különösen a sürgős, gyors vásárlások következtében valóban sok olyan könyv került a szakszervezeti, üzemi könyvtárakba, amelyek az olvasók előtt ismeretlen külföldi szerzők művei. Ezeket legelőbb is a könyvtárosoknak kellene elolvasniuk, hogy az olvasókat tájékoztatni tudják. A jobbára társadalmi munkában dolgozó könyvtárosoknak természetesen nincs annyi idejük, hogy a könyvtárba érkező minden könyvet elolvashassanak és így valóban jól felhasználhatják a könyvek ajánlásához »A Könyvtáros« irodalmi tájékoztatójának rövid ismertetéseit a megjelent könyvekről. Semmiesetre sem szabad azonban agyba-főbe dicsérni, jó könyvként ajánlani középszerű, vagy gyengébb könyveket, különösen ne erőltessünk olvasóinkra — általunk nem ismert műveket! Nagyobb hibát el sem követhetnénk, mert hitelünket, olvasóink belénk vetett bizalmát veszíthetjük így el. A gyakorlatot könyvtáros általában többnyire ki tudja választani az általa már bizonyos mértékben ismert olvasók igényeinek, ízlésének megfelelő műveket, mégis gyakran érhet bennünket meglepetés. Az építőiparban különösen sokféle ízlésű és igényű olvasóval találkozhatunk. Szerintem legne-

lyesebb, ha a könyvek ajánlásánál körvonalazzuk a mű tárgykörét, műfaji jellegét és előadási módját. Az egyéni kritikát ajánlásnál lehetőleg mellőzzük, mert a könyvtáros ízlése nem mindig egyezik az olvasóéval. Meg kell tanulnunk az olvasó szemével látva válogatni; az ő műveltsége, olvasottsága, sőt lelkivilága szerint ítélni és ennek megfelelően ajánlani. A könyvek visszaadásánál kérjünk véleményt, mert ez hozzásegít olvasóink megismeréséhez. Ehhez azonban idő kell és ezért helytelen, ha

a könyvtárosokat cserélgetik. Idő kell ahhoz, hogy az olvasók a könyvtárosban barátjukat és segítőtársukat megtalálják. A polcokon heverő, olvasatlan könyvek számát pedig csak úgy csökkenthetjük, ha a jövőben gondosabban, körültekintőbben vásároljuk a könyveket. Olvasóink kívánságait pedig továbbítsuk a Könyvtárellátóhoz, hogy kedvezően befolyásolhassa a könyvkiadás irányítását.

PICK LÁSZLÓNÉ,

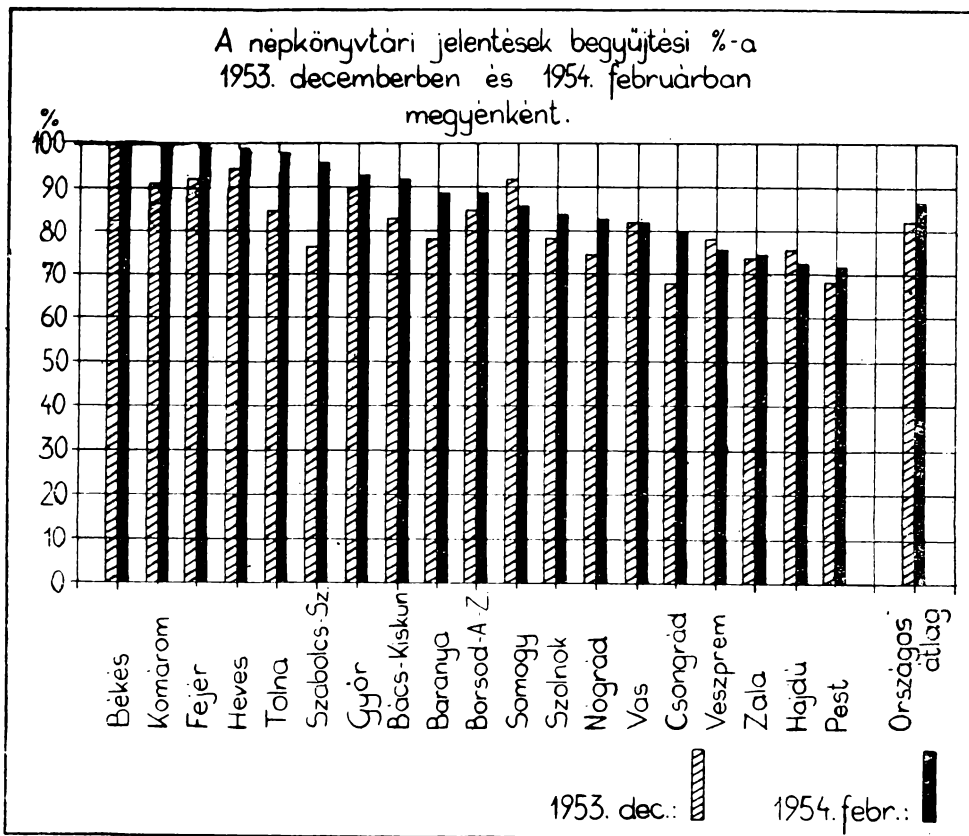
a csepeli 25/1 Építési Vállalat
központi könyvtárának vezetője

HELYREIGAZÍTÁS

Márciusi számunk »Levelezőink írják« rovata élén közzétettük *Fenyvessiné Góhér Anna* aláírásával a bajai Járási Könyvtár dolgozóinak felajánlását az MDP III. kongresszusa tiszteletére. Saj-

nalatos hiba folytár a levél első részében közöltük *Nagy Attilánénak*, a sátorlajuhelyi Járási Könyvtár vezetőjének levelét, amelyben könyvtárának és a járásához tartozó népkönyvtárak munkáját, fejlődését, részletesen ismerteti.

Fejlődnek népkönyvtáraink

ESEMÉNYNAPTÁR

Eseménynaptár rovatunk arra szolgál, hogy a könyvtárosok az egyes évfordulókra felkészülhessenek, jelentősebb alkalmakkor az itt közölt bibliográfiák alapján könyvkiállítást rendezhessenek és a rövid ismertetéseket ajánló munkájukban is felhasználhassák.

1904. július 12-én, ötven évvel ezelőtt született **PABLO NERUDA** chilei költő, a nemzetközi békeharc egyik vezető alakja. A történelem szigorú és pontos, világos marxista szemlélete telítődik verseiben, magasrendű költői megjelenítő erővel, a meg-rázóan emberi és gyilkosan leleplező szenvedélyesség egyszerre drámai és lírai szépséggel. A szenvedélyes pártszerűség, az ember ügyével való szakadatlan szerves azonosulás adja Neruda költeményeinek forró, magasracsapó pátoszt, amikor a nép hőseiről beszél — és a gyilkos iróniát, amikor a nép ellenségeit leplezi le.

Pablo Neruda: *Ebredj favágó!* (Ford. és a bev. tanulm. írta Somlyó György.) Bp. 1951. Szépirodalmi. 143. old.

1904. július 15-én, ötven évvel ezelőtt halt meg **A. P. CSEHOV**, korának legkiválóbb novella- és színdarabírója. Csehov jelentősége korunk számára vitathatatlan. Csehovot úgy értékeljük, mint a művészi szó mesterét, mint olyan író, akinek a műveiből megismerjük a XIX. század végének orosz életét, azt az »életet, amelyet ugyan rendelettel nem tiltottak be, de nem is engedélyeztek«. Csehov továbbá értékes szövetségesünk a forradalom előtti korra jellemző, de még napjainkban is fel-felbukkanó kispolgári csökevények elleni harcban. Halálakor mondotta Gorkij: »Csehov halálával Oroszország legjobb barátainak egyike távozik közülünk; bölcs, elfogulatlan, igaz barát, aki szeretne, együttérett vele mindenben...«

Zaharcsanyinov—Rajhin—Sztrazsev: *Az orosz irodalom története*, Bp. 1951. 499–535. old. Jermilov, V.: *A. P. Csehov* (ford. Honti Rezső), Bp. 1952. Művelt Nép. 282. old. *Csehov drámái* (bev. tan. Háry Gyula), Bp. 1950. Franklin. 435. old. *A. P. Csehov: Elbeszélések* (ford. Szöllőssy Klára), Bp. 1950. I., II. Révai. 1947. 271. old. —: *A pirosruhás lány* (ford. Magos László), Bp. 1950. UMK. 202. old. —: *Cseresznyés kert* (ford. Tóth Árpád), Bp. 1952. UMK. 74. old.

1304. július 20-án, hatszázötven évvel ezelőtt született **FRANCESCO PETRARCA**, a középkor egyik legkimagaslóbb olasz költője és humanistája. Petrarca latin nyelvű írásaival, latin kéziratok felkutatásával és kiadásával a renaissance-kort megteremtő humanista mozgalom egyik kezdeményezője és vezetője volt, de nevét az utókor számára az akkor utólréteget modern, olasz nyelvű szerelmi lírája tartotta fenn. Petrarcat a római Capitoliumon hivatalosan költővé koszorúzták; ezt a kitüntetést elsősorban latin hőskölteményének, az Africa-nak köszönheti, amelyben az idősebb Scipio Africanus hőstetteit dicsőíti. Formailag is újító volt: ő oldotta meg a tökéletes szonettet.

Francesco Petrarca *Daloskönyve* (ford. Sárközi György), Bp. 1943. Franklin. 126. old. *Katona Lajos: Petrarca*, Bp. 1907. Franklin. 163. old.

1804. július 28-án, százötven évvel ezelőtt született **LUDWIG FEUERBACH**, a Marx előtti időszak nagy materialistája, aki a XIX. század harmincas és negyvenes éveiben Németországban hirdette és védelmezte a materializmust és az atheizmust; a demokratikus burzsoázia ideológusa.

Filozófiai lexikon, Bp. 1953. 202–205. old. Feuerbach L.: *Válogatott filozófiai művel*, Bp. 1951. Akadémia. 351. old. —: *Válogatott valláskritikai írások*, Bp. 1953. Művelt Nép. 114. old. Engels, Fr.: *Ludwig Feuerbach és a klasszikus német filozófia alkonya*, Bp. 1945. Szikra. 80. old. Nádor György: *Feuerbach filozófiája*, Bp. 1951. Akadémia, 158. old.

E számunkból anyagtorlódás miatt több állandó rovatunk kimaradt. Ezeket legközelebbi munkban pótoljuk. (A szerk.)

I R O D A L M I T Á J É K O Z T A T Ó

Az egyes könyvismertetések után kis bibliográfiákat közlünk. Ebben felsoroljuk a szerző egyéb műveit, vagy ugyanazzal a témával foglalkozó más könyveket. Ezzel a könyvtáros egyéb munkáját kívánjuk megkönnyíteni. E kis bibliográfiák alapján ajánlhat műveket azok részére, akik a tárggyal alaposabban kívánnak megismerkedni, vagy hasonló témájukat, ha esetleg az ismertett mű nincs meg a könyvtárban.

P O L I T I K A I M Ű V E K

MAO CE-TUNG VÁLOGATOTT MŰVEI, III. KÖTET

Szikra

E kötet Mao Ce-tung elvtárs 1939 májusától 1941 májusáig írott műveit tartalmazza. Ebben az időszakban a japán intervenció ellen küzdő Kína helyzetében további fontos változások mentek végbe.

A legfontosabb kérdés Kína egész politikai életében a nemzeti függetlenség és a demokratikus szabadságjogok kivívása, a japánok feletti győzelem és a nemzeti egységfront megszilárdítása volt. Ahhoz, hogy e kérdéseket a párt sikerrel megoldhassa, világosan látni kellett a kínai társadalomban rejlő ellentmondásokat és alaposan ki kellett elemezni a forradalom sajátos vonásait. Ezt a feladatot Mao Ce-tung elvtárs első sorban »A kínai forradalom és a Kínai Kommunista Párt«, »Az új demokráciáról« stb. című műveiben végezte el. Megmagyarázta, mik az okai annak, hogy a feudális Kína félfudális, félgyarmati országgá változott, s ebből vezette le a kínai társadalom fő ellentéteit. »... A kínai társadalom fő ellentétei — az imperializmus és a kínai nép közti ellentét, valamint a feudalizmus és a néptömegek közti ellentét. Vannak persze más ellentétek is... Ezeknek az ellentéteknek a harca és kiéleződése elkerülhetetlenül megszüli a forradalmi mozgalmat és ez a mozgalom napról napra fejlődik. Az új és legújabb idők nagy kínai forradalma ezeknek a fő ellentéteknek alapján keletkezett, s most ezeknek alapján fejlődik« (162. old.). A forradalomnak tehát elsősorban az imperializmust és a feudalizmust kellett felszámolnia; ehhez pe-

dig az első lépés a japánok szétzúzása volt.

Mao Ce-tung a marxizmus-leninizmus tanításai alapján, a konkrét kínai viszonyokat figyelembe véve meghatározta a munkásosztály és a KKP viszonyát a különböző társadalmi csoportokhoz — többek közt a nemzeti burzsoáziához is. A nemzeti burzsoázia kérdésének elemzésével Mao Ce-tung bebizonyította, hogy a legbonyolultabb viszonyok között is biztos kézzel tudja alkalmazni a marxizmus tételeit.

Ugyancsak »A kínai forradalom és a Kínai Kommunista Párt« és »Az új demokráciáról« című műveiben, Mao Ce-tung alkotóan továbbfejlesztette a marxizmus-leninizmusnak azokat a tételeit, amelyek az imperializmus korának változásaival, a szocializmus győzelmes fejlődésével, a gyarmati és függő országok forradalmainak jellegével, valamint a forradalom során megszülető forradalmi hatalom tartalmával és az új politikai renddel foglalkoznak. Ezekben a műveiben dolgozta ki Mao Ce-tung azokat az irányelveket, amelyek a Kínai Népköztársaság jelenlegi fejlődését, a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti időszak sajátosságait meghatározzák. Megállapította a kínai forradalom fejlődésének szakaszait (polgári demokratikus forradalom — szocialista forradalom) és e szakaszok kölcsönös viszonyát gazdasági, társadalmi és kulturális vonatkozásokban egyaránt.

Végül, a cikkek egy csoportja (»A Szovjetunió és az egész emberiség érdekeinek egysége«, »Sztálin — a kínai nép barátja« stb.) azzal a fontos szereppel foglalkozik, amelyet a Szovjetunió a béke védelmében, az egész haladó emberiség harcában, a kínai nép s általában minden gyarmati és függő sorban levő nép küzdelmében betöltött. (N. G.)

VAJDA JÁNOS VÁLOGATOTT POLITIKAI ÍRÁSAI

Művelt Nép Könyvkiadó

A könyv része annak a széles körben folyó kutatómunkának, amely a XIX. és XX. századi magyar irodalom nagy alakjainak folyóiratokban, kéziratokban rejtve porosodó írásait összegyűjti és közel hozza irodalmunk és történeti múltunk tanulmányaihoz. Mindezen, sokszor egész korszakot meghatározó írásoknak felszínre bukkanása lesz az alapja a majd csak ezután megírható magyar irodalomtörténeti kézikönyveknek és az egyes írókról szóló nagyigényű monográfiáknak. Vajda János politikai írásai is így lappantak, napjainkig összegyűjtetlenül és észrevétlenül, hiányukkal adva lehetőséget az író igazi jelentőségének félremagyarázására.

A felszabadulás előtti irodalomtörténet-írás éppen ezeknek a politikai cikkeknek elhallgatásával, vagy ismerete nélkül könyvelhette el Vajdát Széchenyi tanítványának a társadalom fejlődésének bírálatában. Vajda János az 1860-as évektől elsősorban mint politikai újságíró kereste kenyerét, és saját bevallása szerint, mintegy háromezer cikket írt. Irodalmi munkásságának szerves részét alkotják ezek a cikkek s bennük korának nagy eseményeihez: a szabadságharchoz, a kiegyezéshez, a párizsi kommünhöz, s a kort által fogó nagy társadalmi kérdésekhez: az iparosodáshoz, a nemzetiségi kérdéshez és az ébredő munkás- és paraszt-mozgalmakhoz való viszonya tárul elénk.

E cikkek ismeretében helyezhetjük még inkább biztos és részletes indokolással Vajda Jánost összekötő kapocsként, két forradalmi költőnk, Petőfi és Ady közé. Hajlíthatatlan és következetes demokratizmusa és hazafisága méltóvá teszi erre a helyre.

Tanulságos azonban megfigyelni, hogy a korszak két nagy tényezőjének: a nemzeti elnyomás és a fejlődő kapitalizmus keresztüztüében, s e kettőn túl, a magyarországi nemzetiségek problémájának bonyodalmában, miként helyezi, őszinte vívódásában, a hangsúlyt hol az európai, a nemzetközi haladás ügyére, hol a nemzeti önállóság megvalósítására. Keresi az osztályt, amely alkalmas lehetne az ország helyes vezetésére. Túllép a

köznemességén, de csakhamar a polgárságon is.

A párizsi kommünről írt tudósítása bizonyítja a munkásosztály küldetésének felismerését. »Miután a születési rang középkori terhén némileg könnyítettek, most a tőke és a nagy vagyon nyomásán szeretnének könnyíteni. Ez pedig nem helyi, de országosnál is nagyobb, valódi világgkérdés...« A kommün erőszakos leveretése, a magyar munkásmozgalom kezdeti állapota és a szegényparaszt-mozgalmak szörványossága még csak arra a kijelentésre készíteti, hogy mindez »tagadhatatlanul egy kissé korán jött«. Sajátságos hazai viszonyaink következtében nem juthat el a vele egykorú orosz demokraták radikalizmusáig.

A nem közvetlenül politikai témájú cikkekben a művészet és az irodalom feladatait tárgyalja a terjeszkedő kapitalista kultúra lélekmérgező, elidegenítő, gépies és mennyiségi hatásokra törekvése elleni védelmül.

A kötet anyagának válogatása és a cikkek sorsát és részletes ismertetését tartalmazó bevezetés Komlós Aladár, az irodalomtudományok kandidátusának munkája. (Bernáth István)

Vajda János válogatott művei. Sajtó alá rendezte és a bevezető tanulmányt írta: Komlós Aladár. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1951. 344 old. I t. (Magyar klasszikusok.)
Vajda János válogatott prózája és költeményei. Rubinyi Mózes bevezetésével. Bp.: Franklin (1948.) 173 old.

S Z É P I R O D A L M I M Ű V E K

Móricz Zsigmond

A KIS VÖRÖSHAJÚ

Szépirodalmi Könyvkiadó

A 20—30-as évek napisajtójának papírtömegeiben kallódott eddig e kötet majdnem hatvan novellájának, karcolatának legtöbbje. Egyikük sem reprezentatív mű, de a nagy író művészi magatartása valamennyiből kitűnik. A címetadó kisregény: *A kis vöröshajú* pl. inkább egy meg nem írt regény elnagyolt vázlata. Egy felvidéki kisvárosban műkedvelő előadásra készülnek a fiatalok. Szerelmek szövődését látjuk, szinte édeskészen ábrázolva. Mégis, amikor már-már azt hisszük, hogy Móricz tehetségéhez méltatlan témához nyúlt, egy merész, de

nagyon természetes fordulat visszaránt bennünket a valóságba: holmi diákpárbaj ürügyén az előkelőségek betiltják az előadást, végét vetik a fiatalok idilljének, a »szerelem demokratizmusa« által elmosott kaszthatárok ismét szigorúan meghúzatnak, vége a »rangon aluli« kapcsolatoknak, de — a boldogságnak is... Így a kötetnek ez a művészileg legkevésbé érett írása is megadja a móríci alaphangot: az ember jönak és szabadnak születik, de egy hazug és embertelen társadalomban nem maradhat az.

A *Családi kör* c. fejezet novelláiban többnyire gyermekkori élményeit dolgozza fel az író: a jóra való igyekvés és a mostoha, fojtogató életforma küzdelmének megannyi példája. — A következő írások (*Kibirhatalan!* c. fejezet) éle főként azok ellen irányul, akik ügyészolván ennek az életformának a »termékei«: gerinctelen, szűkkeblű, önző nyárspolgárok, de akik az élet kérlelhetetlen dialektikájának törvénye szerint maguk is, még tovább zorítják, embertelentik az amúgyis hazug világot. — Az *Úr a tornácon*: jobbára maga az író, aki leányfalusi házában éli meg a háztulajdonos konfliktusait a dolgozó emberrel; napszámosok, kisiparosok ravaszkodnak az úr ellen, egymásra acsarkodnak kenyéririgységükben... Apró konfliktusok, de Móríc mintha azt mondaná velük: huncutok vagytok, mert másképp nem győzitek az életet és én — cinkosotok vagyok.

Az írások utolsó csoportjában (*Életnek vize*) a vezérmotívum leggazdagabb és helyenként tragikussá mélyített variációja csendül meg. A *kis vöröshajúban* megtudtuk, miért nem boldog az ember. Itt megtudjuk, mire képes, ha nem lehet boldog. A büntetőjogban nem ismert, de Móríc zsenialitásával annyiszor ábrázolt »boldogságvágyból elkövetett cselekedetekről« van szó. Családi perpatvarok, egymás gyöttrése, kétségbeesett duhajkodások, szerelemfáltésből elkövetett erőszakoskodások, sőt gyilkosságok alján itt sosem titokzatos lélektani okok rejlenek, hanem mindig az ember veleszületett boldogságvágya torzul el, fordul visszájára, amikor beleütközik a korabeli társadalom korlátaiba. (Lékay Ottó)

Móríc Zsigmond: *Elbeszélések*. 1900—1912. Sajtó alá rendezte és összeállította Nagy Péter és Vargha Kálmán. III. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 545 old. 1 t. (Móríc Zsigmond összegyűjtött művei.)

Móríc Zsigmond: *Elbeszélések*. 1913—1915. Sajtó alá rendezte Illés Endre. III. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 550 old. 1 t. (Móríc Zsigmond összegyűjtött művei.)

Móríc Zsigmond: *Elbeszélések*. 1916—1919. Sajtó alá rendezte Illés Endre. III. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 420 old. 1 t. (Móríc Zsigmond összegyűjtött művei.)
Móríc Zsigmond: *Egyszer jóllakni*. Válogatott elbeszélések. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1952. 141 old. (Szépirodalmi kis-könyvtár 49.)

Illés Béla:

HONFOGLALÁS (III. KÖTET)

Szépirodalmi Könyvkiadó

Illés Bélát írói hangja, fordulatossága, meszeszövése, gazdag humora nyomán az olvasó a mikszáthi elbeszélőművészet folytatójaként ismeri. Illés Béla elbeszél. De történelmet beszél, s ez a sajátosan egyszerű, közvetlen stílus mégcsak mélyíti, szélesíti, valóságosabbá teszi regényeinek történelmi méreteit. A »Honfoglalás« című regényének három kötetében három év történetét beszéli el az író. A magyar nép történelmének legvéresebb, legmegalázottabb, legkétségbeejtőbb, de ugyanakkor a szabadság, a jobb élet utáni évszázados álom megvalósulását beérlelő három esztendőét. A voronyezsi ütközettől az ország felszabadulásának napjainig eltelt időt bontja ki hatalmas történelmi körképben.

A »Honfoglalás« most megjelent harmadik kötete 1944 szeptemberével indul néhány száz kilométerre a magyar határtól és 1944 szilveszterének éjszakáján fejeződik be egy magyar kisvárosban, Jászapátiban. Ami közben, alig négy hónap alatt történik: maga a honfoglalás. Az előző két kötet arról szól, ami megelőzte s ami nélkül nem történhetett meg a honfoglalás: a szovjet hadsereg hősi harcairól a Dontól a Kárpátokig és a magyar hadifoglyok öntudatra ébredéséről. Ez a kötet a honfoglalás utolsó szakaszát beszéli el attól a perctől, hogy Bálint Géza szovjet őrnagy parancsot kap a Szovjet Hadsereg magyar nyelvű lapjának megjelentetésére. A Magyar Újság és szerkesztősége (a szovjet hadsereg magyar tisztjei és volt hadifoglyok) ezzel bekerül az események forgatagába, a felszabadító csapatokkal együtt lép a haza földjére, krónikása és részvevője lesz a történelmi napoknak.

Illés Béla izgalmas cselekményszövése ép általa válik hiteles korréppé, hogy Bálint Géza, mint a Magyar Újság szerkesztője, jelen van minden sorsdöntő eseménynél, s vele és rajta keresztül az

olvasó előtt ismeretessé válnak a magyar nép sorsára ható legkülönbözőbb történelmi erők. A kötetnek minden jelenetén átizzik a szovjet kormány és a harcoló szovjet nép szilárd óhaja, hogy minden nép és köztük a magyar nép is független, szabad és gazdag legyen, mert igazán szabad népek között nincs és nem is lehetséges ellenségeskedés. Ennek a magasztos szándéknak akarnak gáncot vetni 1944 őszének baljós, nehéz napjaiban a budai Várból kormányzó hazaárulók, a horthy-hadsereg korrupt tisztikara és a fegyverszüneti tárgyalásokra Moszkvába érkezett, egymással a hatalomért marakodó, német és angol kém-szolgálatban álló horthy-tábornokok. De a nép, a gyárak, a bányák, a földek népe szerte a felszabadult területen már gyülekezik az illegalitásból kilépett kommunista párt köré és munkájuk nyomán megkezdődik az igazi honfoglalás. A könyv legszebb részei, ahol az egyszerű munkás és paraszti hősök megteszik az első lépéseket, hogy az elpusztított, kifosztott országot felemeljék elesettségéből. Az igazi hazafiakat éneklj meg bennük költői hangon az író, akik nyomorból, háborúból alig szabadultak fognak össze az új haza, a nép hazájának felépítésére. (Várnai Vilmos)

Illés Béla: **Honfoglalás**. I. kötet. Regény. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1952. 213 old.

Illés Béla: **Honfoglalás**. II. kötet. Regény. Bp.: Szépirodalmi Kk. 208 old.

Illés Béla: **Kárpáti rapszódia**. 1. Új bor. 2. Erdői emberek. 3. Zsatkovics Gergely királysága. 7. kiad. Bp.: Szikra, 1950. 600 old.

Illés Béla: **Fegyvert s víztét énekek**. 6. kiad. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1952. 153 old.

Illés Béla: **A vígszínház csata**. 4. kiad. Bp.: Révai, 1950. 124 old.

Beczássy Judit:

RÓZSADOMB

Szépirodalmi Könyvkiadó

Beczássy Judit neve nem új az olvasók számára. Most, egy ideig tartó hallgatás után, új, mai témájú könyvvel lép elő. Ez a kötet elbeszéléseket tartalmaz, melyek valamennyien a Rózsadombon játszódnak le: innen a mű címe is.

A kilenc elbeszélés közül legsikerültebb a »Gyermekrablás« és a »Panoptikum«. — Az elsöben új lakó kerül a Bokor-utca egyik munkáslakta házába: Herendy méltóságos asszony, kislánya-

val. Nem szívesen fogadják a nem közük való asszonyt, aki lenézi öket, nem áll szóba velük és azonkívül úgy érzik: méltatlanul jutott a megüresedett kis lakáshoz. Az ellenszenv csak nő, amikor megfigyelik életmódját és látják, hogy az asszonyhoz két férfi is jár: egy fiatal, akire mindenét rákölti és egy idősebb, aki gyantús üzelmekkel foglalkozik. A kislánnyal — kit az anyja nemcsak elhanyagol, de mostoha módra bánik vele — titokban mindenki megbarátkozik és kalandos módon végül ki is lopják a házból, anyja káros környezetéből. A méltóságos asszonyt pedig rémhírterjesztés közben lefűleli a rendörség, barátaival együtt. Ez volt tehát a gyermekrablás: a kislányt elrabolták az új élet számára, még mielőtt késő lett volna. — A »Panoptikum« egy estély alkalmából mutatja be a letűnt világ összes ellenszenves embertípusát, alkik az egész éjszakai erőltetett iramú mulatozás után reggel fáradtan és gyűrötten, megszegyenülve vonulnak haza a kialudt, munkába siető dolgozók lenéző pillantásainak keresztűzében.

Valamennyi elbeszélés a mai kor érzékeny pontjaival, aktuális problémáival foglalkozik. A témák kikeresése mindig ügyes, de a megoldás gyakran jobban is sikerülhetett volna. Az alakok helyenként kissé papírizúek és túlságosan végletesek. Ez talán leginkább az »Angyalgyáros« c. elbeszélésében tűnik fel. A két orvosházaspár közül az egyik, a »befutott« orvos, többek között tiltott műtétek végzésével gyarapítja vagyonát és ehhez segítő- vagyis büntársát keres. Naivitása túl nagy (és jelleméhez nem illő), amikor éppen ahhoz a fiatal orvoshoz fordul, kinek magának is három gyermeke van (sőt, már várják a negyediket!) és akinek felfogását egyúttlétük első tíz percében átláthatta. Ami az asszonyokat illeti — az egyiknek amerikai filmstílusú gardrobjá és a másik teljes és tökéletes érdektelensége minden ilyen »női hívság« iránt: egyformán túlzott és valószerűtlen. Általában a főalakok jellemzése körül vannak ilyen hibák, a mellékalakok sokkal sikerültebbek.

A könyv stílusa alkalmazkodik tárgyához, környezetéhez — néhol, úgy érezzük, túlságosan könnyed, itt-ott fecsegő. De ettől és többi hibától is eltekintve, olvasmányos, szórakoztató, sőt tanulságos mű. (Kovács Mária)

Kis Ferenc:

CSENDES DIADALLAL

Szépirodalmi Könyvkiadó

Nem sokat, hanem szépen kell írni. Ez vezette Kis Ferencet, amikor húsz esztendőös költői termését »Csendes diadallal« című kötetében az olvasó elé bocsátotta. Mindössze 38 verset tartalmaz kötet, nem sok ez, de a lényegét mondja s úgy, olyan forró hevülettel, ahogy csak kevesen. Számot vetett a költő az olvasó igényével, ezért válogatott szigorúan, ezért volt oly szűkmarkú a közel negyedszázadon írt verseinek válogatásában. Kis Ferenc a szavakkal is csinján bánik, mint a paraszt a garassal, mert nagyon értékesnek tartja a leírt szót. Egyetlen sornyi fölösleget, haszontalanságot le nem írta. A prológnak szánt kurta versében a fogalmazás művészi egyszerűségével azt is bejelenti, hogy mivégre írja verseit: »sose azért, hogy az időt töltsen, azért írok, hogy az ének frissen munkára meg harcra lelkesítsen«. Ebben a summás megfogalmazásban szinte benne van a költő programja is. Mindig tudja, hogy miről ír s azt is, hogy kinek a számára. A mindennapi, egyszerűnek látszó eseményekből csak azt emeli ki, ami a mondanivaló lényege. Verseiből szinte kivétel nélkül a becsületes emberek tisztasága, harci elszántasága csendül ki, csak az igazság, a meg nem alkuvás nevében hajlandó leírni a szót. A sorokat ösztönösen veti papírra s mégis a műgond iránti tisztelet vezeti minden sorát. Az angyalföldi ciklus, a börtönben írt versek mély emberi érzéseket kiváltó mondanivalója oly magasra emeli a költőt, a munkásosztály makulátlanul tiszta szándékú megszólaltatóját, hogy nem egyszer sikerül neki a legmagasabb fokon ábrázolni a munkásosztályt. Ez azért is nagy szó mert József Attila óta kevés költőre mondhatjuk ezt el. Kis Ferenc proletárköltő a szó nemes értelmezésében, az a költő, aki a külvárosok és gyárak néma harcosainak maradványos emléket állít költeményeiben. A kor, amelyben élt, úgy tárul elénk, mint megkötözött rab, de akinek fojtott lélekzetében már érződik a szabadság levegője; nem vesztette el reményét, a kilátástalanság sötétjében is mindig feltört valami kis derengés, fény a jövőbe:

»Láttam a célt az égigerő hullámok között az utat — dalolt a tűz a kazán mellett fűtőm, a munkás öntudat.«

A felszabadulás után Kis Ferenc ugyanazon a hangon mondja tovább most már örömét. De itt is bánni tud a szavakkal, nem sekélyesíti el verseinek mondanivalóját a »hurráköltészet« meggyőződés nélküli írja: »Csalhatatlan nem vagyok, de versem minden szava szívből jön, igaz, multamat se bárgyún, se öntelten nem szóptém, úgyis ragyog az.« Nem változott a hangja, mégis mintha most érne csak igazán költővé Kis Ferenc: a mondanivalók sűrűsödnek benne s ha ritkán szólal is meg, de mindig gyermeki lelkesedéssel veszi észre, hogy ez az öröm, a megváltozott világ öröme az övé is, mert ott van a nép szívében: »békét sugároz a tónak tükrén az aranyló nap« írja egyik legszebb versében. Összefoglalva, Kis Ferenc költészete új szín, új tartalom a szocialista líra gazdag tárházában. (Mátyás Ferenc)

Igor Newerly:

EGY BOLDOG ÉLET

Szépirodalmi Könyvkiadó

Igor Newerly: »Egy boldog élet« című regénye a lengyel nép történetének egy jelentős korszakát mutatja be. Nehéz időket, a két világháború közötti kemény húsz esztendőt, azt a korszakot, amelyben a lengyel munkásosztály legjobb fiai egyre elszántabban harcoltak a fasizmus ellen szemben. Történelem ez a könyv, de nem a történelemkönyvek száraz stílusában, hanem az ihletett regényíró tollán keresztül még a történelemkönyvnel is hitelesebben állítja elénk a két világháború közötti Lengyelország világát. És ezt a feladatot azért tudja megoldani, mert olyan hőseket ábrázol, akiknek az életén keresztül a kép tökéletes lehet, mindent feláró és mindent megmutató. Szcsenszny, a falusi ács fia nekiindul az országnak, hogy élni tudjon, s hogy meg tudja keresni azt a néhány zloty-t, ami erre elegendő. A woclaveki Cellulóze-gyárba kerül, ahol megismeri az ipari munkát, a munkássorsot, s kinyíló elméje egyre világosabban látja mindazt, ami körülötte történik. Munkásárulók és igazgatók, stréberek és sötétben tapogatózó szegényemberek világában kell neki elgázodni. S ő megtalálja az utat a mun-

kásmozgalomhoz, az illegális kommunista párthoz. Ettől kezdve életének minden tettét a pártért, a mozgalomért végzett munka irányítja.

Szcsenszny életét nem éreznék annyira hitelesnek, ha az író csak egyszerűen a mozgalomhoz való közeledés szempontjából ábrázolta volna. A regényben nem így történt. Egy rohanó, buktatókkal teli élet zajlik le előttünk, s Szcsenszny úgy küzd magát végig ezen az életen, mintha ahogy egy magános ember küzd az erdő szövevényes indáival, bozótszövedékkel. Méltatlan szerelem és az emberi emberségében megalázó katonaság — nehéz akadály, de Szcsenszny-t nem kötik meg, hogy eljuthasson a teljes emberségig. S hogy a mozgalomban ez a remek jellem úgy tud harcolni, abban nem kis része van a regény másik nagyszerű figurájának, a mozgalomban tanítójának, majdani feleségének, Madzijának. Micsoda ragyogó nőalak, az öntudatos proletárnő eszményi figurája. Belevődik az ő alakja az ember emlékezetébe, segít abban, hogy élményszerűbben ismerjük meg ezt a történelmi korszakot. (Illés Jenő)

Veres Péter

ÚTKÖZBEN

Szépirodalmi Könyvkiadó

»Ország dolgáról, irodalomról« — jelzi Veres Péter könyvének alcíme. S az előszó bejelenti: »Olyan írásokat gyűjtöttem itt össze 1945-től máig, amelyeket nagyobb munkák írása közben, vagy azért írtam meg, mert a véleményemet kérték, vagy azért, mert nem kérték. Nem tanulmányok hát ezek, nem »essay«-k, hanem inkább csak »reflexiók«, vélemények...«

S noha az előszó szerényen vall a tartalomról, az Útközben félszáznál több véleménye változatos, gazdag világot ígér. Ezek az írások közeli és távoli tájakat kóborolnak be, kirándulnak a magyar irodalom régi korszakaiba, szólnak tájnyelvről, zenéről, békehárcról, népi hagyományokról, nehéz volna tartalmukat mind felsorolni, hisz Veres Péter minden életjelenség után szorgalmasan érdeklődik.

De, ha ezeknek az írásoknak a témája rendkívül változatos is, valamennyit

egybeköti írjuk kedves gondja: a nép szeretete. Szinte minden reflexióban ott a kérdés: milyenné kell lennie új életünknek, mit nyújt a szocializmus a népnek, különösen a parasztságnak, hogyan kell ábrázolni a munkát az irodalomban?

E reflexiókban sok a bölcs megállapítás, bátor szókimondás, értelmes rendszerezés, egy-egy okos gondolat, hosszú ideig ott rezeg az olvasóban. Következtetési általában világosak (ha néha terjedelmesebbek is), nyomom követhetők, elmefuttatásai igényesek, szenvedélyesek. Veres Péter tudja, hogy miért és mi ellen küzd. Engesztelhetetlen harcot hirdet az eklekticizmus, a metafizika, a moslék-kultúra, a kispolgári szelvelgés ellen.

Célkitűzései nagyszerűek, nemesek, eszközei, amelyekkel ki akarja vívni őket, azonban gyakran kevésbé hatékonyak. Nem annyira meggyőző, mint tényeket szőge le. Bizonyítás helyett gyakorta él kategorikus értéktételekkel, a dialektika fegyverét néha úgy forgatja, hogy magát is megsebesíti. Nem egyszer ellentmondásba kerül önmagával, máskor, különösen az 1948-ban írt megállapításaiiban, inkább meghökkenett paradoxonjaival. (Érthetetlen például az a kijelentése: »Ez a Rákóczi-felkelés népforradalom volt egyetlen forradalmár nélkül, polgárháború volt egyetlen katonai szervező és hadvezér nélkül.« Egyébként, néhány sorral lejjebb maga is megcáfolja saját állítását.)

Általában könyvében sok a megkezdett és befejezetlen elmefuttatás, gyakran fordul elő különböző változatokban az a mondat: »A kérdésről érdemes volna mélyebben és alaposabban gondolkodni és beszélni.« De ez a mélyebb és alaposabb beszéd a későbbiekben végülis elmarad.

Veres Péter érdeme abban rejlik, hogy felhívja a figyelmet, nem abban, hogy választ ad saját kérdéseire. Könyve se nem tanulmánykötet, se nem műhelytitkok gyűjteménye. Valami a kettő között. Néhány találó vonás egy kitűnő magyar író arcképéhez. (Gera György)

Veres Péter: Próbátétel. 4. kiad. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1951. 156 old.

Veres Péter: Gyepsor. 4. bővített kiad. Bp.: Athenaeum 1950. 119 old.

Veres Péter: Tél a gyepsoron. Bp. Szépirodalmi Kk. 1951. 93 old. (Szépirodalmi kis-könyvtár 35.)

Veres Péter: Pályamunkások. 3. kiad. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1952. 187 old.

Daudet:

TARASCONI TARTARIN

Ifjúsági Könyvkiadó

Tarascon délfancia városka, melynek derék kispolgárai kevély kalandok ki-
szelésével és saját, meg egymás rendkí-
vüli hősiességének csodálatával ütik agyon
az időt. Különböen olyan unalmas volna ez
a távlatlan élet, hogy nem lehetne ki-
bírní; délibábokat kell festeni a messze-
ségbe s beleálmódni magunkat — vélhe-
tik öszinte pillanataikban a tarasconiak.

Daudet kedves, esetlen s mégis impo-
zans hóse, a tarasconi Tartarin — kü-
lönösen erős képzelőereje, tetteket köve-
telő izomzata s némi hiúság révén — vé-
gülis megpróbálja átélni, amit ezerszer
végigálmódot. Afrikába indul, oroszlán-
vadászatra, később a Mont Blancot mász-
sza meg s mindkét alkalommal sugárzó
dicsfényben tér vissza honfitársai közé.
E vastaghúsú Háy Jánosnak, aki egyéb-
ként jólelkű francia kispolgár, át kell es-
nie azokon a kalandokon, melyekről ed-
dig csak beszélt — s helyt is áll, ha más-
képp is, mint ahogy álmodozásai köze-
pette elképzelte.

Daudet maga mondja, hogy Tartarin-
ben egyszerre van meg Don Quijote föl-
lengzős tettvágya és Sancho Pansa jó-
zan kényelemszeretete. Don Quijote itt
azért küzd, hogy aztán Sancho Pansa jól-
lakhassék, dicsőségéből is, húsából is. Csó-
dálatosan igaz lélekkép ez, s egy társa-
dalmi réteg és magatartás pontos rajza.
A kispolgár egyik jellegzetes típusát áll-
lítja az olvasó elé: azt, akiben erő és
szenvedély is volna tán az alkotáshoz, de
energiáit felőrli az a szürke, lélekölő élet,
melyben csak hétköznapok vannak. Ezért
kivánczik olyan világba, melyben min-
den nap vasárnap, minden nap Kaland
(nagy betűvel). S ha véletlenül — az író
jóvóltából — végül mégis elér vágyai
földjére, maga hőkken meg leginkább,
csellik-botlik, s örül, ha nagyobb szégyen
nélkül visszatérhet a langos kényelembe.
Tartarin alakja valóban kedves, Daudet
gúnyolódása valóban szelíd, de a sum-
mája mégis szigorú. Egy életforma csődje.

A könyvet Kálnoky László fordításá-
ban, Ferenczy Béni rajzaival adta ki az
Ifjúsági Könyvkiadó. A fordítás szép és

érzékletes, a rajzok pedig külön méltatást
érdemelnének. Ferenczy Béni tökéletesen
megértette, átérezte Daudet szándékát.
Erőteljes, finom rajzai széretettel és szel-
líd gúnnyal ábrázolják a derék Tartar-
int és barátait. Oly beszédek e rajzok,
hogy szinte kiegészítik a regény szövegét,
olyasmit is elárulván kedves hőseinkről,
amit a kép tud csak igazán kiemelni.
(Sebestyén György.)

Cervantes: Az elmés nemes Don Quijote de
la Mancha. I—II. kötet. Ford.: Győri Vil-
mos. Sötér István bevezető tanulmányával.
Bp.: Szépirodalmi Kk. 1951. 529 + 644 old.
Garay János: Válogatott költeményei. Kiadta
és bevezetéssel ellátta Angyal Dávid. III.
Garay Akos. Bp.: Lampel Róbert 1904. XXI.
+ 328 old. (Képes remekírók könyvtára 25.)
= Háy János 71—80 old.
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma. — Uj
Zrinyilász. Szerkesztette: Barabás Tibor.
Illés Béla stb. III. Kass János. Bp.: Szép-
irodalmi Kk. 1953. 433 old. 4 t. (Mikszáth
válogatott művei.)

GAJDAR VÁLOGATOTT MŰVEI

Ifjúsági Könyvkiadó

»Az író feladata, hogy megmagyarázza
a gyermekeknek, az olyan szavakat, mint
Becsület, Zászló, Bátorság, Igazság« —
mondotta Arkagyij Gajdar, az ifjúsági
irodalom egyik legjelentősebb szovjet
művelője.

Ez volt az »ars poetica«-ja annak az
írónak, aki 15 éves korától haláláig tagja
volt a Vörös Hadseregnek; végigharcolta
a polgárháborút s a Nagy Honvédő Há-
borúban halt hősi halált — 37 éves ko-
rában.

Milyen pedagógiai és művészi eszkö-
zökkel sikerült Gajdarnak megoldania a
magaszabta feladatokat? — erre a kér-
desre ad választ ez a több mint 700 oldalt
tartalmazó szépkiállítású két kötet.

Gajdar írásai *érdekesekek*: fordulatos tör-
ténetek, feszült figyelemre kényszerítik
még a nehezen koncentráló gyermekol-
vasókat is: nemcsak az emberi sorsok ka-
landos kialakulása nyugtázi le a 10—14
éves olvasókat, hanem egy-egy játék, gép
vagy egyéb technikai apparátus tüzetes
leírása is jól bevált eszköze az írónak
ahhoz, hogy *fiúolvasói* lázas érdeklődését
ébren tartsa.

De nemcsak értelmileg kötik le ezek a
művek az ifjúságot, hanem érzelmi rá-
hatásukban is sokat jelentenek: a csit-
rik és kamaszok sajátos humorának fris-
seségétől a hősök és vértanúk iránti ra-
jongás és részvét forróságáig gazdag ér-

zelmi élményanyagot nyújtanak a *lány-olvasóknak* is.

A legnépszerűbb regény, a *Timur és csapata* a polgárháború idejét ábrázolja. Timur, a 15 éves fiú és barátai titokban segítik a harcoló vörös katonák itthonmaradt családtagjait. A bevonultak házait vörös csillaggal jelölik meg, ami annyit jelent, hogy az ott lakókat Timur és csapata védelmükbe vették. Olga és Zsenya — Alexandrov ezredes lányai — magánosan élnek egy Moszkva melletti nyaralótelepen. Sok kedélyes és izgalmas kalandban van részük; de minden bajból és izgalomból kimentik őket Timur és barátai.

(Érdekes megjegyezni, hogy Gajdar regényeinek hőse, a minden derék embert munkával, tettekkel segítő fiúalak a Szovjetunióban — a regény hatására — sokszorosan életrekelt: az olvasmány nyomán egyre-másra támadtak önfeláldozó fiatalok, hős Timurok. Jó példa ez az irodalom felépítmény jellegének arra a mozzanatára, hogy az irodalom visszahat a társadalmi alapra, melyben gyökerezik.)

A *távoli vidékek* c. regényének hőse két kisfiú, egy gépész és egy vasúti őrfia. Az ő kalandjaikon keresztül talál alkalmat az író arra, hogy a nagy társadalmi-politikai változásokat korszakokon által ábrázolja. Így kerül sor az ötéves terv, a mezőgazdaság kollektivizálása, a kulákok elleni harc bemutatására.

Különös bűbájjal szövi két kisfiúnak, *Csuk és Gek*-nek történetét az író. Nagyobb szabású regénye az *Iskola*. Az árzámási iskola kis növendékének, Borisznak sorsa végigvezet bennünket az első világháború végétől az intervenció háború idejéig. Borisz pályájának, alakjának ábrázolása kitűnő példa a szocialista realista mű pozitív hősenek jellemfejlődési folyamatára: szemünk előtt zajlik a 15 éves diák foradalmárrá érése az öntudatlanságtól a pártbalépésig. Borisz apjának, a harcos bolseviknak kivégzése meg arra jó példa, hogy a szocialista realista regény optimizmusa nem külsőleges happy-end-mozzanatokra épül, hanem az erkölcsi világrend eszméibe vetett hitének nyugalmára. Ez az a regény, amelyik a legmegrázóbb érzelmi ráhatások mellett a legszélesebb történelmi tájékoztatást is adja a tanulóifjúságnak.

Az érdekes írások között is legérdekesebb és egyben legfilozófikusabb talán a

Dobos története. A »novella picaresca« és a detektívregények lélekzetállító fordulatai zajlanak egy hitvány felnőttek kezébe került, elhagyott kisfiú körül; mindenközben a fiúnak az világosodik meg lelkében, hogy a legnagyobb eszmények nem kerülhetnek egymással ellentmondásba: Goethe »általános emberi«-vé dermedezett eszmevilága — »A vándor éji dala« kapcsán esik róla szó — feloldható és magába képes fogadni a Vörös Hadsereg sajátos, világformáló harcainak lángolását.

S ez a felismerés egyben a két kötet legalapvetőbb mondanivalója.

Igy kap helyet és értelmet a Becsület és Igazság között a Zászló és Bátorság. (Vidor Pálné)

Jemeljanov: *Történetek Gajdarról*. Második bővített kiad. Fordította és jegyzetekkel ellátta Kulcsár István. J. P. Mezer-nyickij rajzaival. Bp.: Ifjúsági Kk. 1954. 154. old. 1 t.

Gajdár, Arkagyij: *Iskola*. Ford. Arkos Antal. 2. kiad. Bp.: Franklin, 1950. 187 old.

Gajdár, Arkagyij: *Timur és csapata*. — *A hóvár parancsnoka*. Ifjúsági elbeszélések Ford. Szöllösy Klára. A verseket Darázs Endre fordította. Vadász György rajzaival. 4. kiad. Bp.: Athenaeum, 1950. 136 old.

Gajdár, Arkagyij: *Távoli vidékek*. Ifjúsági regény. 2. kiad. Ford.: Kóbor Noémi. Bp.: Ifjúsági, 1951. 100 old.

Gajdár, Arkagyij: *Csuk és Gek*. Ford.: Raab Gábor. Kolozsváry György rajzaival. Bp.: Dante, 1948. 76 old.

Gajdár, Arkagyij: *A dobos története*. Ifjúsági regény. Ford.: Szöllösy Klára. Biczó András rajzaival. Bp.: Dante, 1947. 80 old.

Gajdár, Arkagyij: *R: V. SZ: Ifjúsági regény*. Ford.: Koltai Sándor. Kardos Böske rajzaival. Bp.: Révai, 1949. 48 old.

Lisztovszkij:

FELKEL a NAP

Ifjúsági Könyvkiadó

Lisztovszkij regénye, a »Felkel a nap«, a szovjet hadsereget új, érdekes és nemes oldaláról mutatja be. A távoli Buharába, az embertelen kizsákmányolás, a földesurak elnyomása, a nép elmaradottságának országába vezet minket a könyv, a Szovjetunióhoz az intervenciók elleni győzelmeinek korszakában.

Orosz földről már sikerült kiűzni a tizenhárom imperialista állam betolakodóit, amikor Turkesztánban még ott rabol, öl és gyújtogat, hurcolja el rabszolgának és »feleségnek« a buharai nőket Enver pasa, Ibrahim bég és mindenre elszánt janicsárjai. A szovjet hadsereg úttalan sziklákon és járhatatlan ösvényeken át

siet a dehkánok (dolgozó parasztok) felszabadítására. Malária és pokoli hőség, szikla-rengetegekben leselkedő ellenség és befurakodó kémek szegnék útját a nagyszerű hadseregnek. Ha lehetne. De ezek a hősök Bugyonnij-katonák s nem ok nélkül reszketnek tőlük az emir seregébe toborzott szedett-vedett csavargók, földesúr-ivadékok és mindenfajta szerencselovagok.

Az író néhány katonát közelebbről is bemutat olvasóinak, a győztes csaták történetén át. Nagyon közel kerül hozzánk Liharev, a huszonkilenc éves bátor dandárparancsnok, s még vonzóbb egyéniség bontakozik ki előttünk, amikor megismerjük kősóséges, szovjet emberhez méltó kapcsolatát egy csodálatosan szép és kedves bennszülött leánnyal, Lolával. Nagyon mélyen és sokoldalúan jellemzi Lisztovszkij Marinikát, az egyik század alig húsztízestűdős hős felcserét, aki bátorságban felveszi a versenyt sok szovjet férfival. Érdekes, jól ábrázolt alakja a regénynek Parda, egy üzég fiú, aki a szovjet hadseregbe állva meleg barátságot köt a katonákkal, megtanul írni-olvasni oroszul, s századának egyik legderékabb hőse lesz, aki mindig kész kockáztatni életét saját népéért, bajtársaiért.

Bizonyos, hogy a fiatalok szívesen fogják végigolvasni a »Felkel a nap«-ot. Szeretni fogják a benne leírt katonákat, a nemzetköziség eszméjének valóaváltóit, a szegényparasztok oltalmazóit. Megtanulják belőle becsülni az igazságért folyó harcot, a nehézségek bátor legyőzését. Megismerik belőle távoli népek életét, egykori szellemi és anyagi elnyomorodását és egybe tudják majd vetni ezt a Szovjetunióban ma élő tadszik, turkmén és üzég emberek felszabadult boldog életével. E regény bizonyára azért is kedves olvasmánya lesz a magyar ifjúságnak, mert Lisztovszkij rendkívül színesen, élményszerűen mondja el az eseményeket és az izgalmas cselekményekkel végig leköti olvasóit. (Gábor István)

Szedih, Konsztantin: **Vörös kozákok.** Bp.: Uj Magyar Kk. 1950. 759 old.
 Ivanov: **Parhomenko útja.** Bp.: Szikra 1950. 502 old.
 Fagyjev: **Tizenkilencen.** Bp.: Uj Magyar Kk. 1950. 239 old.
 Pervencev: **Kocsubej.** Bp.: Uj Magyar Kk. 1950. 303 old.
 Furmanov, Dimitrij: **Csapájev.** Egy szabadsághős regénye. Bp.: MSZT 1949. 272 old.
 Kerbabajev. B.: **A döntő lépés.** Bp.: Révai 1950. 462 old.

Barát Endre:

A PARLAMENTER

Ifjúsági Könyvkiadó

Steinmetz kapitánynak, a fasiszták által orvult meggyilkolt hős szovjet parlamenteknek állít emléket Barát Endre könyve. A téma igazán vonzó és alkalmas arra, hogy magával ragadja a fiatal olvasók képzeletét, hiszen Steinmetz kapitányban bátor embert, jó katonát és bajtársat, igazi példaképet ismerhetnek meg.

A szovjet hadsereg a haldokló Pest előtt áll, körülzárták a harci kedvüket vesztett, morálisan teljesen lezüllött fasiszta csapatokat, csatára kész katyusák és nehézágyúk néznek farkasszemet a várossal — esténként pedig felhangzanak a hangszórók, szárnyal a figyelmeztetés a lövészárkokban lapuló, meggyötört magyar katonák felé. Ilyen drámai feszültségben, fegyverek állandó zaja közt ismerkedünk meg a magyarszármazású Steinmetz kapitánnyal és bajtársaival: a vidám és elszánt Rabutkinnal, Szavcsenkóval, a katonaköltővel, Koliavnov őrvezetővel. A front, a harc, igazi vízvázlasztó, csak a bátor és talpig férfiak állják meg a helyüket. Ezek közé a hősök közé tartozik Steinmetz kapitány is, habozás nélkül vállalja az életét veszélyeztető nehéz feladatokat. Vidáman indult el utolsó útjára is, a szovjet hadvezetőség felhívását vitte az ellenséghez. A fasiszták azonban törbeccsálták, nem kímélték a parlamentar személyének sértetlenségét.

Tulajdonképpen a hős parlamentar életének csak egy epizódját ismerjük meg, de úgy, hogy mégis kikerekedik belőle egész előző élete. A harcok pihenőiben gyakorta feleleveníti életének főbb állomásait, így az olvasó maga előtt láthatja Steinmetz kapitány egész emberi fejlődését. Az írónak ez a szerkesztési módszere azonban nem mindig szerencsés: Steinmetz kapitány »asszociációi«, amelyekkel emlékeit felidézi, sokszor távolinak, mesterkéltnek, írói fogásnak hatnak. És talán ez az oka annak is, hogy bár a téma sokat ígér, mégsem ragadja magával eléggé a könyv az olvasót, a visszapillantások megszakítják a cselekményt, az igazi szármalást. Steinmetz kapitány alakja nem válik romantikus hőssé. (Maár Gyula)

Dezsényi Béla—Nemes György:
A MAGYAR SAJTÓ 250 ÉVE, I. KÖTET.

Művelt Nép Könyvkiadó

A magyar sajtó története, amelynek első kötete most, második kötete 1954 vége felé kerül az olvasó kezébe, régi nagy hiányt pótol. A bibliográfiai anyagon és néhány részlettanulmányon kívül a ma is komolyan számbavehető előmunkálatok hiányoztak. Most ez a mű lehetővé teszi, hogy olvasói, köztük a megyei és járási könyvtárosok átfogóbb képet alkothatnak a magyar sajtó-történetéről és eligazítást nyernek, hogy vidékükön még meglevő és számba nem vett régi hírlapokat, folyóiratokat az elkallódástól megmentsenek.

A hazai kapitalista sajtónak fejlődése — mint azt Mihályfi Ernő a mű előszavában megállapítja — egyre mélyebbre süllyedés volt, rossz lelkiismerettel nem lehetett bátorsága felnézni múltjának magasabb fokaira, vagy éppen azokra a kiemelkedő csúcsaira, amikor a magyar sajtó összeforrott a nemzet szabadságharcúival. Most Dezsényi Béla és Nemes György tollából megkaptuk a magyar sajtó 250 évének történetét, mint a teljes mű első kötetét.

A munka, melyből sajnálatosan hiányzik az idevágó részletek irodalom és rendkívül nélkülözi egy ilyen szerű műnél kétszeresen fontos név- és címmutatót, már terjedelme miatt is csak jó, használható első vázlat lehet egy teljesebb műnek. Különösen a Dezsényi Bélától írt részletnél érezhető is, hogy a szerzőnek tárgyi tudásánál fogva sokkal több mondanivalója lenne. Pozitív, pontos adatait a magyarországi sajtó kezdetei, harc a magyar sajtó megteremtéséért, küzdelem a szabad sajtóért, a forradalom és szabadságharc sajtója fejezetek alatt sorakoztatja föl az első részben. A mű második részét Nemes Györggyel közösen írták. Ebből az önkényuralom sajtójáról és a nemesi és polgári pártok sajtójáról a kiegyezés utáni fejezeteket Dezsényi Béla, a tőke járószalagján és az imperializmus sajtója az első világháború végéig fejezeteket pedig Nemes György írta.

Csak egy helyen, a kapitalista sajtó kibontakozását megelőzően kísérli meg a

mű a kornak rövid áttekintésével a megfelelő gazdasági és társadalomtörténeti alapvetést, melyből mint alaplól nő ki a sajtó fontos felépítménye. De itt is inkább csak a magyar kapitalista sajtó kibontakozásának technikai és gazdasági feltételeivel foglalkozik Nemes György. Viszont az egyes politikai és irodalmi irányokat tükröző sajtóorgánumok fontos bemutatását, megadja Dezsényi Béla a tőle írt részekben, a magyar publicisztika és újságírás nagy alakjainak megrajzolásával, figyelemmel kísérve a magyar sajtó stílusának, műfajainak fejlődését is. Olykor jó képét adja egy-egy orgánum olvasói szociológiai összetételének is. Nemes Györgynél úgy tűnik föl, mintha valamennyi lapnak azonos osztálytartalma lett volna. A részletek és arnyalatok elmosódnak annak éreztetése mellett, ami a kapitalista magyar sajtó úgynevezett archimedesi törvénye volt: minden lap annyit veszített súlyából, amennyi az általa becsületesen kimondott szociális igazságok mennyisége és minősége volt. Nemes végig jól megérezte a kapitalista sajtószabadság fikcióját, de tárgyi tudást korántsem ad annyit, mint szerzőtársa, hogy csak egy példát említsünk, a kor írói közül kihagyta Ambrus Zoltánt, a legnemesebb tollú magyar írók és újságírók egyikét.

A Mercurius Veridicustól kezdve a felvilágosodáson, reformkoron, forradalmon, kiegyezésen át egész 1918-ig végre olvasható a nemesi és polgári sajtó története. A következő kötetre vár ennek még hiányzó része és az egész magyar munkás-sajtó. Azt hisszük, hogy a mű a további kutatás számára megfelelő első bevezetésnek és a magyar sajtó múltja iránt érdeklődő olvasók számára hasznos útmutatónak bizonyul. Igen jó a legfontosabb sajtótermékeket is bemutató képek megválogatása D. Szemző Piroskától. (Katona Jenő.)

Hubay Ilona: Rőplapok, Újságlapok, Rőpiratok, 1480—1718. Magyar és magyar vonatkozású rőp. apok; újságlapok, rőpiratok az Országos Széchényi. Könyvtárban 1480—1718. Összeállította: —Bn.: Orsz. Széchényi Könyvtár, 1948. 307. old.

Dezsényi Béla: A magyar hírlapirodalom első százada. (1705—1805.) Összeállította: —Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára, 1941. 67. old.

Ferenczy József: A magyar hírlapirodalom története 1780-tól 1867-ig. Bp.: Lampel, 1887. 510. old.

Szalady Antal: A magyar hírlapirodalom statisztikája 1780—1880-ig. Összeállította: —. Bevezetéssel ellátta Ferenczy József. Bp.: Lampel, 1884. 254. old.

- Pongrácz Alajos, ifj.: Szépirodalmi folyóirataink, 1948-ig. Bp.: Franklin, 1930. 55. old. Különlenyomat a Budapesti Szemle 1930. évfolyamából.
- Kemény György: Magyarország időszaki sajtója 1911-től 1920-ig. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára, 1942. 475 old.
- Dezsényi Béla: Az időszaki sajtó története a Dunatáj országában. Bp.: Gergely, 1947. 72. old. (Documenta Danubiana 2.)
- Gorlupp Alisz: A Magyar Nemzeti Múzeum Hírlaposztálya fennállásának első fél-századában, 1884—1934. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára, 1934. 23 old.

ÚTMUTATÓ TANSZÉKI KÖNYVTÁROK SZÁMÁRA

Összeállította: Sebestyén Géza.

Tankönyvkiadó
(Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára módszertani kiadványai 1.)

Egyetemeink és főiskoláink többszáz tanszéki könyvtárában egymilliónál több tudományos könyv és folyóirat szolgálja a kutatás és az új értelmiség oktatását. E könyvtárak állapota és kezelése sok kívánni valót hagy hátra: kevés a főfoglalkozású könyvtáros, a könyvek nagy része nincs katalogizálva, az olvasószolgálat sokhelyütt kezdetleges. A szovjet könyvtárak példája nyomán az egyetemek és főiskolák központi könyvtárai mind jobban gondjaikba veszik a tanszéki könyvtárakat, megalapozzák a korszerű és egységes könyvtári kezelést, a könyvtárosokat instruálják, a könyvbeszerzés és katalogizálás technikai lebonyolítását fokozatosan összefogják és átvállalják. Ez a fejlődés országos viszonylatban megszervezve még nincs (hiányzik például az a jogszabály, mely az egyetemi és főiskolai központi könyvtárak ilyen feladatkörét részletesen megjelölné!), de sok részeredmény máris céltudatosan szolgálja az egyes egyetemek, főiskolák szervezett könyvtári hálózatának alakítását.

A Műszaki Egyetem Központi Könyvtára módszertani sorozatának első füzeté is ezzel a céllal készült és azt a lehető legközvetlenebbül segíti elő: röviden, világosan tagolva, nem-könyvtáros számúra is közérthető módon tartalmazza azokat az alapismereteket, melyek a Műszaki Egyetem közel száz tanszéki könyvtárában a könyvtárkezelés minimális el látásához szükségesek. Szakmai minimum tehát, melyet a képesített könyv-

tárosok kompendiumként, összefoglalásként, az alkalmilag könyvtárkezeléssel megbízott egyéb dolgozók (tanszéki adminisztrátorok, tanársegédek) pedig szabálykönyvként használhatnak. Igazi jelentősége abban van, hogy egységes ügyvitel megteremtését teszi lehetővé túlzott központosítás nélkül.

Ötvenöt oldalon összefoglalni a könyvtáros munkáját nehéz feladat, itt-ott szükségességgel jár. A füzet összeállítója arra törekedett, hogy e szűk határok között a szorosan vett könyvtártechnikai ismereteken kívül (beszerzés, leltározás, a katalóguskészítés és szerkesztés alapfogalmai, raktározás, a könyvkölcsönzés technikája) keretet is adjon: kitekintést a Műszaki Egyetem könyvtárainak kialakulásában lévő hálózatára, a központi könyvtár nagyüzemi munkájára. Tartalmaz az útmutató ezenkívül a könyvtáros számára fontos adatokat, többek közt a leggyakrabban használt bibliográfiák és referáló lapok ismertetését, a könyv- és folyóiratszállító vállalatok, valamint a legjelentősebb budapesti könyvtárak címjegyzékét. Azok a szabályok, melyeket az útmutató a tanszéki könyvtárak számára megállapít, célszerűek és egyszerűek, ezért alkalmazásuk könnyű és hasznos a könyvtáros számára. A szűkre szabott terjedelem csak egy ponton vált érezhetően hátrányossá, mégpedig az olvasószolgálattal foglalkozó fejezetben. Itt az útmutató szinte kizárólag a technikai ügyvitelt ismerteti és az olvasószolgálat sokrétű feladatkörére, jellegére vonatkozólag inkább csak a központi könyvtárról mondottakban utal. Ez sem elég azonban ahhoz, hogy a tanszéki könyvtáros képet kapjon saját olvasószolgálati teendőiről. A Műszaki Egyetem számos tanszéki könyvtára egy-egy tudományág legteljesebb hazai gyűjteménye, melyet számos külső kutató is igénybe vesz, ezeket a kutatókat ott kell kiszolgálni, könyvvel és tájékoztatással ellátni. Mind a kutatók, mind a diplomatervet stb. készítő egyetemi hallgatók el látására a könyvtárosnak fel kell készülnie és nem nélkülözheti azokat az alapelveket és tapasztalatokat, melyeket tudományos könyvtáraink az utóbbi évek során az olvasószolgálat területén szereztek.

A Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának ez a kiadványa magyar viszonylatban úttörő munka, első képviselője

egy olyan műfajnak, melynek hiányát valamennyi egyetemi és főiskolai könyvtárunk érzi. Mindazoknak a munkája, akik a jövőben egy-egy könyvtári hálózat részére hasonló összefoglaló tájékoztatást kívánnak közreadni, könnyebbé válik, mert a már egyszer jól összeállított anyag nagy részét felhasználhatják. S ha egyes részletekben más megoldások, más szabályok lehetősége is felmerülhet, mégis, fokozatosan elérhetjük az országosan egységes szabályozást és sorra kerülhet egy olyasféle »egyetemi, főiskolai és tanszéki könyvtárak kézikönyve« kiadása, amelyet a Bolgár Népköztársaság könyvtárosai 1953-ban közreadtak. (Pajkossy György)

Gyeniszejev, V. N.: **A könyvtár kulturális munkája.** Ford.: Sebestyén Géza. Bp.: Uj Magyar Kk. é. n. 42 old. (Szovjet ismeretterjesztő kis könyvtár.)

Gyeniszejev, V. N.: **A tömgekönyvtár munkája.** Ill. Ford.: Komlós Imréné. Bp.: Művelt Nép 1953. 261 old.

Artyemjev, N.: **Egy falusi könyvtáros feljegyzései.** Ford.: Belia György. Bp.: Művelt Nép 1952. 56 old. (A könyvtáros kézikönyvei I.)

Kljonov, A. V.: **A könyvtáros vezérkönyve.** Gyakorlati útmutató városi, falusi és üzemi könyvtárak részére. Ford.: Sebestyén Géza. Bp.: MSZT 1949. 202 old.

Sallai István: **A könyvtári munka** (üzemi és falusi könyvtárakban). Bp.: Művelt Nép. 1954. 232 old.

Obrazcov:

HIVATÁSOM

Művelt Nép Könyvkiadó

Obrazcov, miközben saját művészi fejlődésének egyes állomásait vizsgálja kritikus szemmel és rendkívül vonzó, közvetlen megfogalmazásban, nem csupán a bábművészettel foglalkozók számára ad sokrétű tanulságot. Maga mondja könyve bevezetésében: »Nemcsak a bábjátékosok számára írok, hanem a színházművészet más területén működő színészek, rendezők számára is. És szeretném, ha a filmszakemberek, a dramaturgok és diszlettervezők is olvasóim lennének — végül pedig eljutna a könyvem azok kezébe is, akik érdeklődnek a művészetek iránt, noha ez nem közvetlen hivatásuk.« Valóban hasznos minden olvasó számára végigkísérni Obrazcov életútját a gyermekkori benyomásoktól a festőművészet, színészi munkásságon át azokig a báb-magánszámokig, amelyek világhírt szereztek alkotó-

juknak. Világosan kitűnik ennek az életpályának elemzéséből Obrazcov művészi felfogása: a művészetet egységes egésznek tekinti, ahol »az egyes művészeti ágakban fellelhető hasonlóságokat.. az azonos alkotói folyamat adja«. A művészet felfedett »műhelytitkai« teszik a nagyközönség számára is élvezetes olvasmánnyá ezt a könyvet.

A színházi szakemberek munkáját az általános művészeti elvek egyéni megfogalmazásával segíti Obrazcov. Beszél az ábrázolás és a valóság kettősségéről, a nézőtér és a színész kapcsolatáról, a Sztanyiszlavszkij-módszerről, a színészi munka etikai alapjairól, a helyes próbamunkáról stb. Nem tételek, tankönyvszerű szabályokat ad e kérdésekkel kapcsolatban, hanem saját tapasztalatból levont érdekes általánosításokat szögez le.

A legtöbbet természetesen a bábjátékosok tanulhatnak e könyvből. Obrazcov megismerteti olvasóit a bábprodukciónak megalkotásának differenciált folyamatával, egyéni munkamódszerével. Tisztazza a sajátos műfaji kérdéseket. A mit-miért-kinnek összefonódó problémáját, a tartalom és mondanivaló helyes arányát, a naturalizmus elfogadhatatlanságát és a bábhagyományok folytatásának kérdéséből színes példák kritikái boncolásával tárja elénk. Megmutatja végül a bábok különleges kifejezési lehetőségeit: beszámol egyes magánszámairól, amelyek a báb leleplező erejének szolgálatba állításával küzdenek mindenemű emberi gyengeség, hazugság, banalitás — a művészet síkján pedig az igazi művészet mindenfajta pótszere ellen. Példát ad tehát a magyar bábosoknak a szatira éles fegyverének művészi felhasználására. Ez talán a legnagyobb értéke a gazdag illusztrációs anyaggal ellátott könyvnek. (Ispánki János)

Obrazcov, Szergej: **A bábjátéktól a filmig.** A szocialista realizmus tükrében. Ford.: Békés István, Kovács László. Rajzolta Máday Gréte. Bp.: Uj Magyar Kk. 1949. 39 old.

Obrazcov-kiállítás katalógusa. Bp.: Magyar Bábjátékos Szövetség. 1950. 16 old.

Fedotov, A.: **A bábu anatómiája.** Sz. V. Obrazcov az Orosz Szocialista Szövetséges Szovjet Köztársaság népművésze vezetése alatt álló Allami Központi Báb-színház múzeumának anyagából. A rajzokat V. Sz. Scserbakov készítette. Bp.: Népszava (é. n.) 52 old. 8 t.

Kiss István: **A bábjátékos munkájáról.** Bp.: Művelt Nép, 1952. 19 old.

Szegő István: **A bábjátékos-csoportok rendezőjének feladatai.** Bp.: Művelt Nép, 1952. 20 old.

Szokolay Béla: **A marionett-játékról.** Bp.: Művelt Nép, 67 old.

A Gyermekkönyv Ünnepi Hete — amelynek előkészületeiről januári számunkban máj megemlékeztünk — május 8—16 közt lesz. Magyarországon első ízben rendezik meg a gyermekkönyv ünnepi hetét, amelynek programját a DISZ Központi Vezetősége úttörő osztályának április 8-i megbeszélésén határozták meg. A Gyermekkönyvhéten, az Országos Széchényi Könyvtárban kiállítás nyílik »A könyv története« címmel. Az Országos Filharmónia nagy műsoros irodalmi délelőttöt rendez Budapesten. Az úttörőházakban országsszerte találkozókat szerveznek, amelyeken a fiatal olvasók megismerkedhetnek íróinkkal. Az úttörő csapatok közös kirándulásokat terveznek olyan városokba, falvakba, múzeumokba, amelyek nagy íróink emlékeit őrzik. A MOKÉP Budapesten és vidéken matinékat rendez a filmre vitt ifjúsági regényekből. »A legjobb barát« című könyvolvasási verseny jutalmait a gyermekkönyv-hét keretében osztják ki. A pályázatokat — amelyekről januári cikkünkben részletesen megemlékeztünk — a megyei DISZ-bizottság úttörő osztályára kell beküldeni.

Vidéki könyvtáraink irodalmi előadásai közül kiemelkedett a nyíregyházi Megyei Könyvtár megemlékezése Bessenyei Györgyről. Gálos Rezső irodalomtörténész mondtott beszédet, a költő műveiből pedig Váraljai Magda színlésznő adott elő. A dolgozó paraszток és a termelőszovetkezett tagjai jezentős számban vettek részt az ünnepen. A hatvani Járási Könyvtár olvasótermében Ady-ünnepséget tartottak. Békés György könyvtáros gondos munkával készítette elő a sikerült ünnepet, amelyen a közönség elhatározta, hogy méltó formában örökíti meg Ady Endre ottani tartózkodásának emlékét. Március 15-én az álmódi népkönyvtár Kőlcsey Ferencről emlékezett meg, a Megyei Könyvtár erre az alkalomra új anyaggal bővítette a népkönyvtár könyvtálományát. A Borsod megyei Keleméren Kiss Lászlóné, a Járási Könyvtár vezetője rendezésében Tompa Mihály-emléknapot rendeztek, amelyen a költő életét, munkásságát és többévi ottani időzését ismertették. Kisújszálláson Arany János emlékére rendeztek irodalmi estét és a könyvtárat ellátták erre az alkalomra a költő műveinek díszkiadásával. Példát mutatott Pintér Béla, a monori Járási Könyvtár vezetője, aki a könyvtár dolgozóival együtt öntevékenyen rendezte Nyáregyházán Nyári Pál 48-as politikai sírhelyét. A falu lakói a Nyári-emlékmű körül gyülekeztek és a könyvtár vezetője ott emlékezett meg március 15-én Nyári Pálról. Többszöri, kevése eredménnyel járt próbálkozás után Bicskén is sikerült nagyszámú érdeklődőt toborozni az ünnepi irodalmi estre. Tordai György fővárosi könyvtáros arról beszélt, hogy mi történt Bicskén 1848-ban. A bicskei paraszтmozgalmak akkori jelentős eredményei fölkellették a lakosság érdeklődését. Zalacsányban Csányi László 48-as kormánybiztos és vértanú emlékére Fülöp István, a Zala Megyei Könyvtár vezetője tartott előadást, az ünnepélyen éneket és népi táncokat is előadtak. A könyvtár az ünnepet kiállításal kötötte egybe. Szemere Bertalanról, a 49-es forradalmi kormány elnökéről, szülőhelyén, Vattán emlékeztek meg. A falu lakossága nagy számban vett részt az ünnepélyen.

A Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából hazánkba érkezett J. Ty. Leszjuk, a Szovjetunió Művelődésügyi Minisztériumának munkatársa, mint a kulturális küldöttség tagja ellátogatott az Országos Széchényi Könyvtárba,

K. Menon átadja Gandhi életrajzát a Széchényi Könyvtárnak

ahol Waldapfel Eszter igazgatóhelyettes részletesen ismertelette nemzeti könyvtárunk munkáját. Szovjet vendégünk ezután megtekintette a könyvtár beszerzési, feldolgozási és olvasószolgálati apparátusát. P. L. Nyikityin és V. V. Szerpinszkij szovjet tudósok is meglátogatták a könyvtárat. — K. Menon, India moszkvai nagykövete és budapesti követe kíséretével együtt megjelent az Országos Széchényi Könyvtárban és Varjas Béla igazgatónak ünnepélyesen átadta Mahatma Gandhi hatkötetes, díszkiadású, Indiában előállított életrajzát, valamint egy kötetben Gandhi önéletrajzát. A nagykövet ezután megtekintette a könyvtár olvasótermét, raktárait, régi és ritka könyveit, kódexeit, valamint a legrégibb magyar nyelvemlékeket. — Az Oktatásügyi Minisztérium tíz szovákiai vendége márciusi látogatásán tanulmányozta az OSZK működését. Waldapfel Eszter igazgatóhelyettes ismertette velük a könyvtár történetét, majd a külföldi vendégek megnézték a gépi úton történő adréma-lemezszorosítás és levonat készítés üzemet, valamint a könyvtár értékes könyv- és kéziratgyűjteményét.

A Közalkalmazottak Szakszervezetének elnöksége mellett megakult Könyvtári Szakbizottság márciusi ülésén elhatározta, hogy legközelebb a könyvtári státusok, a könyvtárosok bérezése, a nyelvtudási pótlék és pólzabadság kérdéseivel foglalkozik, hogy idejében javaslatot tehesen. A bizottság megállapította, hogy a tömegkönyvtári hálózatban továbbra is szükség van munkaversenyre, mert itt találhatók meg legszélesebb körben az egyenlő feltételek. A tudományos és szakkönyvtárak területén a munkaversenyek nem alkalmazhatók hatáson. A versengés szellemét tapasztalatserékkel, újításokkal, a termelési felelősök pozícióának erősítésével és az évi jelentések nyilvánosságra hozatalával kell fokozni. Helyes volna az év legjobb könyvtári kiadványát és legjobb könyvtári kiállítását jutalmazni. A felajánlások segíték a könyvtári munkát, irányadó szempont az önkéntesség legyen. Előnyben kell részesíteni a csoportos felajánlásokat. A bizottság kéri a könyvtárosok hozzászólását.

A XX. ker. tanács VB Népművelési Osztályának könyvtári albizottsága nemrég példamutató kezdeményezésként megtartotta az első XX. kerületi könyvtárosértekezletet, amelyen az albizottság e.nöke a kerületi könyvtárak munkájáról számolt be, majd javaslatok hangzottak el a könyvtársi munka megújítására. Ezek között szerepelt a negyedévenként odaitélendő tanácsí vándorzászló alapítása. Javasolták, hogy a SZOT jutalomüdvültetésben részesítse az év folyamán legjobban dolgozó könyvtárost. Az üzemi könyvtárak könyvállományának megújítása érdekében a könyvesere megszervezését indítványozták. Molnár József, a Fonákészítőgyár könyvtárosa versenyre hívta ki a kerület minden könyvtárosát.

Könyvkiállításal egybekötött könyvmegebeszélés volt a nyíradai Állami Gazdaságban, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár rendezésében. Részt vetek ezen a gazdaság kiváló dolgozó, a környékbeli állami gazdaságok vezető agronómusai, a földművelésügyi minisztérium, a Dunántúli Állami Gazdaságok igazgatósága és a Megyei Tanács képviselői. Dr. Okályi Iván, a Kertészeti és Szőlészeti Iskola igazgatója a gyümöcstermelés időszerű problémájáról, a szakaszos termés megszüntetéséről beszélt. Utána a résztvevők megnézték a gyümöcstermelési kér-

désekkel foglalkozó könyvek kiállítását, majd vita alakult ki főleg a Nagy Sándor-féle új metszési eljárás, valamint a lisztharmat elleni védekezés kérdése körül.

A miskolci Megyei Könyvtár munkatervet dolgozott ki a mezőgazdasági munkák segítésére. Felülvizsgálja a népkönyvtárak mezőgazdasági tárgyú szakkönyveit és azokat a községek táji és termelési jellegének megfelelően átseréli. Összeállítja a mezőgazdasággal foglalkozó és jelenleg a könyvtárakban található művek jegyzékét és azokat közli a népkönyvtárosokkal. A könyvtárral még nem bíró községeknek régi vándorládák felhasználásával ötvenkötetes vándorkönyvtárakat küld.

Az Országos Műszaki Könyvtár 1954. első negyedévi munkájáról beszédes számok adnak képet. A könyvtárat e három hónapban 31.224 olvasó látogatta (tavaly 24.635). Az olvasott kötetek száma 57.063 (tavaly ugyanekkor 51.180). A kölcsönzök száma 10.085 (tavaly 5117), a kölcsönzött kötetek száma 17.432 (tavaly 13.895) volt. A Bibliográfiai osztály két ajánló bibliográfiát készített, és 158 irodalomkutatót végzett az üzemek számára.

Felhívás

Felhívom a megyei és járási könyvtárak vezetőit, hogy az 1954. év folyamán 7—3 Ft egységáron megjelenő háromfelvonásos színművekből, valamint az 50 Ft egységáron megjelenő operettekéből legalább 2—3 példányt szerezzenek be a könyvtárak részére. A beszerzett színművekről és operettekről, azok felhasználása érdekében, a könyvtárak minden esetben tájékoztassák a megyei, illetve járási művészeti előadót. A színművek felhasználásának elősegítése érdekében érdekében szükségesnek tartom, hogy a könyvtárak az állományukban lévő és ezután beszerzésre kerülő, bármilyen kiadású klasszikus, modern, időszerű színműveket és műsorfüzeteket — amennyiben erre a könyvtári rend lehetőséget nyújt — külön kezeljék. A könyvtárak vezetői gondoskodjanak ezeknek a műveknek a kultúrotthonok és kultúrsoportok részére történő rendszeres ajánlásáról. A kiadásra kerülő háromfelvonásos színművek: Jókai: *A kőszívű ember fiai*, Hegedüs: *Mátyás király Debrecenben*, Móricz: *Uri muri, Légy jó mindhalálig*, Molière: *Tartuffe*, *A fősvény*, vagy *A képzelt beteg*, Csiky: *Ingyenélők*, Mikszáth: *A Noszty-fiú esete Tóth Marival*, *A körtvélyesi csíny*, Gárdonyi: *A bor*, *Egri csillagok*, Szigligeti: *Liliomfi* és két szovjet háromfelvonásos. Operettek: *Boci-boci tarka*, *Csárdáskirálynő*, *Mágnás Miska*.

A NÉPMŰVELESI MINISZTERIUM KÖNYVTÁROSZTÁLYA

Dickens világhírű regénye, a »Nickleby Miklós« nyomán John Dighton angol író filmet írt, amelyet »Fekete ház« címmel most mutattak be filmszínházaink. Képünk a film egyik megkapó jelenetét ábrázolja. Könyvtárosaink hívják fel olvasóik figyelmét a haladószellemű regényből készült angol filmre, a film előadásával kapcsolatban népszerűsítsék Dickens műveit.

„Szocialista kultúráért“
jelvényvel kitüntetett könyvtárosok

Feketz Dezső

Dezsényi Béla

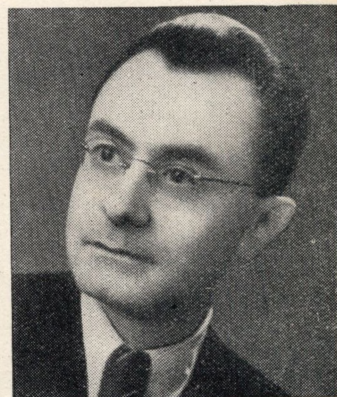
Bárdos László

Nagy József

Gerő Zsoltné

Kiss Ferenc

Tizedes Sándorné

Patzauer János

Wiener Józsefné

(A többi kitüntetett könyvtáros arcképét májusi számunkban közöljük)

